ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE

1000 Լ.Ո. ՀԻՍԵ ՏԱՐԻ. ԹԻՎ 9 (19309) ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 14 ՄԱՐՏ 1996 10 ԷՋ

ՉԻՆԱՍՏԱՆ - ԹԱՅՎԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ «ՊՏՈՒՂԸ»

Չինաստան - Թայուան սուր հակամարտութիւնը *(տեսնել 10րդ էջ)* յայտնապէս հասութաբեր է ամերիկացիներուն համար: Արդարեւ, *«Ռէօթըր»* երէկ ուշ գիշերին հաղորդեց, որ *«Լոքհիտ»* ընկերութիւնը 1.15 միլիառ տոլարի պայմանագրութիւն մը ստորագրած է Թայփէի հետ, «Էֆ.16» տիպի 150 օդանաւ ծախելու համար անոր: Առաքումները պիտի սկսին 1997ին:

•ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ Տունը օգտակար կը գտնէ, որ ամերիկեան 16 «Էֆ.16»եր Յորդանան հաստատուին:

Կ. ԲԱԲՈՒՐԵԱՆ ՀՐԱԺԱՐԱՁ

Ստեփանակերտեն տրուած հեռագրալուր մը կը յայտնէ, որ ԼՂՀի խորհրդարանի նախագահ Կարէն Բաբուրեան 12 Մարտին (Երեքշաբթի օր) ներկայացուցած է իր հրաժարականը, յայտնելով, որ առողջական վիճակը վատ է:

Խորհրդարանը ընդունած է հրաժարականը եւ անոր փոխարէն ընտրած է 33ամեայ Աբրոյր Թովմասեանը, 31ի վրայ 25 ձայնով: Անոր առաջարկով, խորհրդարանը նաեւ վստահութիւնը քաշած է փոխ խօսնակ Լաւրենտի Գաբրիէլեանէն:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Լիբանանի Կեդրոնական Կոմիտէն երէկ հետեւեալ հաղորդագրութիւնը յղեց լիբանանեան մամուլին:

Հ. Յ. Դ. Լիբանանի Կեդրոնական Կոմիտէն այսօր նիստ մը գումարեց Պուրճ Համուտի իր Կեդրոնին մէջ եւ քննարկեց կուսակցական եւ լիբանանեան հարցեր: Հարաւի վրայ իսրայէլեան արշաւանքին տարեդարձին առիթով, ժողովը հրատարակեց հետեւեալ հաղորդագրութիւնը.

«Հարաւի օրուան առիթով, Հարաւի եւ Արեւմտեան Պեքաայի զօրակցութիւնը ապացոյց մըն է լիբանանցիներուն միջեւ համերաշխութեան եւ միութեան ոգիին, ընդդէմ իսրայէլեան գրաւումին եւ Լիբանանի եւ անոր ժողովուրդին դէմ անոր թշնամական գործողութեանց շարունակումին:

«Հարաւի արիւնոտ վերքը ամօթի նշան մըն է միջազգային հանրութեան հակատին, որ կ'անտեսէ Հարաւի ժողովուրդին ողբերգական վիճակը, իսրայէլեան յարձակումներուն եւ իրերայաջորդ ռմբակոծումներուն հետեւանքով, ինչպէս նաեւ մարդկային իրաւունքներու անոր բռնաբարման ու իսրայէլեան եւ Խիամի բանտերուն մէջ անմարդկային վարմունքի հետեւանքով:

«Կուսակցութիւնը ցաւով կը նկատէ, որ աշխարհը գերաստիճանի կը հրաւիրուի, դատապարտելու համար Իսրայէլի դէմ յարձակումները, մինչդեռ նոյն ժամանակամիջոցին, Իսրայէլ ահաբեկչութիւն կը կիրարկէ արաբ ժողովուրդին դէմ եւ զայն կը փորձէ ծունկի բերել ահաբեկչութեան դէմ պայքարի անուան տակ:

«Այս մօտեցումով, Կեդր. Կոմիտէն զօրավիգ կը կանգնի Հարաւի դիմադրութեան եւ կը պահանջէ գործադրութիւնը թիւ 425 որոշումին, որ կը պահանջէ իսրայէլեան ուժերու Հարաւէն հեռացումը: Ժողովը նաեւ կը նկատէ, որ ճիգերու մէկտեղումը ազգային երաշխիք մըն է Հարաւի ազատագրումին:

«Այս առիթով, Կեդր. Կոմիտէն կոչ ուղղեց, որ հայկական կրթական, վարչական եւ առեւտրական բոլոր կեդրոնները փակմնան Հինգշաբթի, 14 Մարտ 1996ին, իբրեւ զօրակցութիւն Հարաւի Օրուան»:

Հ. Յ. Դ. ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷ

Պէյրութ, 13 Մարտ 1996

ՇԱՐՄ ԷԼ-ՇԷՅԽԻ ԳԵՐԱՍՏԻՃԱՆԻՆ

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒՄ, ԱՐԱԲ - ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼՈՒ ԿՈՉ

Շարմ էլ-Շէյխի միջազգային գերաստիճանը աւարտեցաւ ահարեկչութեան դատապարտումով եւ արաբ-իսրայէլեան բանակցութիւնները շարունակելու կոչով մը:

Գերաստիճանի աւարտին հրապարակուած հաղորդագրութիւնը կը նշէ, որ մասնակցող ղեկավարները ամրողջական գօրակցութիւն ցոյց կուտան Միջին Արեւելքի խաղաղութեան գործընթացին, որ պէտք է շարունակուի արդար եւ մնայուն խաղաղութիւն մը հաստատելու համար շրջանին մէջ: 27 երկիրներու ներկայացուցիչները նաեւ շեշտեցին, որ խիստ կերպով կը դատապարտեն ահարեկչութեան բոլոր ձեւերը, ինչ որ ալ բլլան անոնց դրդապատճառները:

Հաղորդագրութիւնը, սակայն անունով չնշեց որեւէ կազմակերպութիւն կամ պետութիւն, որուն դէմ կ'ուղղուի դատապարտումը: Իսրայէլ կ'ուզէր յականէ անուանէ դատապարտել Իրանը:

ԳԵՐԱՍՏԻՃԱՆԸ

Շարմ էլ-Շէյխի գերաստիճանը բացուեցաւ Եգիպտոսի եւ Միացեալ Նահանգներու նախագահներուն՝ Հիւսնի Մուպարաքի եւ Պիլ Քլինթընի օրհնութեամբ, որմէ ետք պատուիրակութիւններու պետերը խօսք առին:

•ՔԼԻՆԹԸՆ յայտարարեց, որ խաղաղութիւնը պիտի հաստատուի: Խօսքը ուղղելով «չարիքի եւ ատելութեան ուժերուն», ան շեշտեց, որ անոնք իրենք կիրենք եւ ուրիշներ կը սպաննեն խաղաղութիւնը սպաննելու հեռանկարով: «Դուք պիտի չյաջողիք, ձեր օրը անցած է», աւելցուց Քլինթըն: Սպիտակ Տան պետը անգամ մը եւս դատապարտեց Իսրայէլի մէջ տեղի ունեցած վերջին յարձակումները, որոնք 57 զոհ խլած էին:

Գերաստիճանի բացումէն առաջ, Քլինթըն առանձին տեսակցութիւններ ունեցաւ Մուպարաքի, Իսրայէլի վարչապետ Շիմոն Փերէսի, Ռուսիոյ նախագահ Պորիս Ելցինի եւ Ֆրանսայի նախագահ Ժաք Շիրաքի հետ:

•ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ իշխանութեան ղեկավար Եասէր Արաֆաթ խոստացաւ արմատախիլ ընել ահարեկչութիւնը, սակայն գգուշացուց, որ Իսրայէլի կողմէ Այսրյորդանանի եւ Կայի պաշարումը յաւելեալ վայրագութիւն պիտի պատճառէ:

«Մենք ահարեկչութեան դէմ պիտի պայքարինք եւ կայն արմատախիլ պիտի ընենք մեր հողէն, որովհետեւ ապաստութեան, անկախութեան եւ ինքնիշխանութեան մեր երազը չի կրնար իրագործուիլ արցունքի եւ արեան ծովու մէջ», շեշտեց Արաֆաթ, որ իր ամէնէն ուժեղ յարձակումը կատարեց «Համաս»ի եւ «Իսլամական Ժիհատ»ի դէմ, յայտարարելով որ պէտք է ճակատիլ ծայրայեղական այս շարժումներու դէմ:

Արաֆաթ առաջարկեց միջազգային մնայուն մարմին մը նշանակել, որպէսզի օժանդակէ խաղաղութեան գործընթացին շարունակման:

•ՄՈՒՊԱՐԱՔ կոչ ուղղեց միջազգային յաւելեալ գործակցութեան՝ ահարեկչութեան եւ ահարեկչական շարժումներուն դէմ, որոնք դէմ են Միջին Արեւելքի խաղաղութեան գործընթացին: Ան աւելցուց, որ աւելի խիստ միջոցառումներ պէտք է որդեգրուին, ճնշելու համար այս շարժումները: Մուպարաք աւելցուց, որ ամրողջ շրջանի ապագան կախեալ է ամրողջական եւ արդար խաղաղութենէ մը, որ անպայման պէտք է իրագործուի Միջին Արեւելքին մէջ:

•ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետ Շիմոն Փերէս դատապարտումէն քայլ մը անդին գնաց, միջազգային ղեկավարներէն պահանջելով միացեալ ճակատ մը կազմել Իրանի դէմ, որ «ահարեկչութեան մայրաքաղաքն է»: Միւս ղեկավարներէն ոչ մէկը ուղղակի ակնարկութիւն արած էր որեւէ երկրի: Փերէս շեշտեց, որ Միջին Արեւելքի մէջ ահարեկչութիւնը պատահական երեւոյթ չէ, որովհետեւ գինքկազմակերպող եւ հովանաւորող ուժ մը կայ, որ Իրանն է: Ան կոչ ուղղեց գերաստիճանին, որպէսզի այսօր իսկ որոշումներ բանաձեւէ Իրանի դէմ:

Նշենք, որ Իրան երէկ անգամ մը եւս դատապարտեց Շարմ էլ-Շէյխի գերաստիճանը, որ «քարոզչական միջոցառում մըն է փրկելու համար Իսրայէլը»:

•ՌՈՒՍԻՈՅ նախագահ Պորիս Ելցին կոչ ուղղեց, որ 1991ի Միջին Արեւելքի խաղաղութեան միջազգային խորհրդաժողովը (Մատրիտ) վերստին կայանայ, այս անգամ՝ Մոսկուայի մէջ: Ան նաեւ շեշտեց, որ ահարեկչութիւնը ահարեկչութիւն է, ինչ ձեւի տակ ալ բլլայ անիկա եւ անոր դէմ պէտք է համակարգուած ռազմավարութիւն որդեգրել:

•ԹՈՒՐՔԻՈՅ նախագահ Սիւլէյման Տեմիրէլ եւս դատապարտեց ահարեկչութիւնը, դիտել տալով, որ անիկա համաշխարհային մտահոգութիւն դարձած է, որ կրնայ առնայ ժողովրդավարական կարգերուն: Տեմիրէլ աւելցուց, որ ահարեկչութեան դէմ պայքարը միջազգային ճիգի կը կարօտի:

•ՖՐԱՆՍԱՅԻ նախագահ Ժաք Շիրաք յայտարարեց, որ ահարեկչութեան պէտք է արագօրէն հակադարձել: Ան ըսաւ, որ միջազգային ընտանիքը պէտք է դատապարտէ ահարեկչութիւնը: Շիրաք դիտել տուաւ նաեւ, որ այդ պայքարին գուգահեռ, պէտք է գօրավիգ կանգնիլ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան գործընթացին:

•ԱԼՃԵՐԻԱ պահանջեց որդեգրել միջազգային

2

ԻՐ ԲԱՅԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԴԱՐԱՑՆԵԼՈՎ

ՇԱՐՄ ԷԼ - ՇԷՅԽԻ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՆՊԱՍՏԷ ԻՍՐԱՅԷԼԻ

Կ'ԸՍԷ ԴԱՄԱՍԿՈՍ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ, 13 (ՌԷՈԹԸՐ).- Սուրիա Զորեքշաբթի օր պաշտպանեց «խաղաղարարներու գերաստիճան»ը պոյքոթի ենթարկելու իր որոշումը, դիտել տալով, որ իր ներկայութիւնը պիտի նպաստէր Իսրայէլի քաղաքականութեան, որուն դէմ է Դամասկոս:

Պաշտօնական մամուլը մտահոգութիւն յայտնեց գերաստիճանին արարական մասնակցութեան մասին, որովհետեւ միջազգային ղեկավարներու այս հաւաքը կը կեդրոնանայ հակա-իսրայէլեան յարձակումներուն վրայ, անտեսելով Իսրայէլի կողմէ արարներուն դէմ գործադրուած վայրագութիւնը: Պարզ ներկայութիւնն անգամ իրրեւ գօրակցութեան միջոց կը ծառայէ Իսրայէլի քաղաքականութեան եւ ծրագիրներուն: «Ինչո՞ւ աշխարհը կոչ չուղղեց գերաստիճաններու՝ դատապարտելու համար Իսրայէլի միջոցառումները եւ պետական

2

tapirama
THE LARGEST CARPET CENTER

TAPIRAMA որոշած է այս ամսուան ընթացքին մտնել ամէն տուն բացառիկ պայմաններով

•ԱՌԱՆՑ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ
•ԱՌԱՆՑ ՏՈԿՈՍԻ
•10 ԱՄՍՈՒԱՆ ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Բոլոր տեսակի պարսկական, չինական եւ եւրոպական գորգերու վրայ, ինչպէս նաեւ մոքէթներու եւ փափիէ փէներու վրայ:

ՊԱՏԱՐՕ - ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏ - ԱՆԹԻԼԻԱՍ - ՍԱՐՊԱ - ԹՐԻՓՈԼԻ

ՄՈՆԹՐԷԱԼԻ ՄԷՋ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ ՕՐԱԳԻՐԸ ՁՆՁՈՒԱԾ

Քանատայէն տրուած յատուկ հեռագրալուրէ մը կ'իմանանք, որ Մոնթրէալի քաղաքապետը խոստովանած է, թէ դաշնակցային կառավարութեան անդամները Փիեռ Փեթիկրու իր վրայ ճնշում բանեցուցած է, որպէսզի հրաժարի քաղաքին մէկ հանրային պարտէզին մէջ հայկական ցեղասպանութեան զոհերուն յիշատակին յուշարձան մը կանգնեցնելու ծրագիրը: Ըստ «Տը Կազէթ» թերթին, Փեթիկրու հերքած է լուրը, սակայն յայտնապէս ծրագիրը ջնջուած է:

Յիշեցնենք, որ Թուրքիա ճնշում բանեցուցած էր Քանատայի վրայ, ջնջել տալու համար ծրագիրը: Թուրքիա սպառնացած էր խափանել իր հողերուն վրայ Քանատայի գործառնութիւնները (մանրամասնութիւնները հետագայի):

ԸՍՏ ԹՐՔԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ ՄԸ

«ՂԱՐԱԲԱՂԸ ԿԸ ՏՐՈՒԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ»

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթը արձագանգ եղած է «Թիւրքիէ» թերթին մէկ յօդուածին, որուն խորագիրն է «Ղարաբաղը կը տրուի Հայաստանին»: Յօդուածը կ'արձագանգէ Ե. Ա. Գ. կազմակերպութեան մէջ Միացեալ Նահանգներու ներկայացուցիչ Ճոգրֆ Փրեսրլի ներկայացուցած Ղարաբաղի շուրջ հաշտութեան ծրագիրին: Թրքական թերթը կը գրէ, որ Փրեսրլ Պաքուի մէջ ներկայացուցած է ծրագիր մը, որ Ղարաբաղը կը նկատէ «Ազրպէյճանի կապուած պետութիւն, Հայաստանէն կը պահանջէ իր ուժերը քաշել «Ազրպէյճանի գրաւեալ հողերէն» եւ հաստատուիլ Ղարաբաղի մէջ»: Ըստ Փրեսրլի ծրագիրին, Ղարաբաղը պէտք է ունենայ պետական բոլոր կառոյցները (խորհրդարան, կառավարութիւն, բանակ, դատական մարմիններ եւայլն): «Թիւրքիէ» Շուշին կը նկատէ ազրպէյճանական քաղաք, որ պիտի տրուի Ղարաբաղի հայերուն, իսկ Լաչինը պէտք է մնայ միջազգային խաղաղարար ուժերու հսկողութեան տակ, եւ անոր ճամբով, պէտք է պահուի Հայաստան - Ղարաբաղ կապը:

ԱՐԱՖԱԹԻ ՎՐԱՅ ՅԱՒԵԼԵԱԼ ՃՆՇՈՒՄ

ՀԵՊՐՈՆԻ ՊԱՐՊՈՒՄԸ ԿՐՆԱՅ ՈՒՇԱՆԱԼ

Կ'ԸՍԷ ՊԱՐԱՔ

ՇԱՐՄ ԷԼ-ՇԷՅԽ, 13 (ՌԷՈԹԸՐ).- Իսրայէլի արտաքին գործոց նախարար Էհուտ Պարաք, որ կ'ըսէ թէ Եասէր Արաֆաթ պէտք եղածը չ'ըներ, ճնշելու համար իսլամականները, Զորեքշաբթի օր դարձեալ նշեց, որ Հեպրոնի պարպումը կրնայ ուշանալ:

Պարաք դիտել տուաւ, որ անհաւանական է, որ Հեպրոնը պարպուի երկու շաբաթէն, եթէ Արաֆաթի կեցուածքին մէջ փոփոխութիւն չնկատուի: Ան շեշտեց, որ պաղեստինցի ղեկավարէն աւելին կ'ակնկալուի, ճնշելու համար ահարեկչական գինեալ շարժումները:

Իսրայէլեան բանակը սկզբունքով Մարտ 28ին պիտի հեռանայ Հեպրոնի արարական թաղամասերէն:

ԼԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ՝ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

ԳԱՀԻՐԷ, 13 (ՌԷՈԹԸՐ).- Իրաքի եւ Լիբանանի արտաքին գործոց նախարարները Գահիրէ հասան Զորեքշաբթի օր, ներկայ բլլալու համար արարական Լիկայի մէկ ժողովին, որ պիտի քննարկէ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան գործընթացը եւ միջ-արարական գործակցութիւնը, յայտնեցին արարական աղբիւրներ:

Ժողովը մէկ օր յետաձգումով տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի օր, որպէսզի Շարմ էլ-Շէյխի գերաստիճանին մասնակցող արար նախարարները կարենան Գահիրէի ժողովին ալ մասնակցիլ:

Լիպիոյ պէս, Իրաք եւս, իրրեւ «ահարեկչական երկիր», չէր հրաւիրուած Շարմ էլ-Շէյխի գերաստիճանին:

ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԱՑՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Լիբանանեան հպատակութեան արժանացող եւ հետեւեալ թիւերը ունեցող ազգայիններէն կը խնդրուի Ուրբաթ, 15 Մարտ, ժամը 9էն 13 ներկայանալ Ազգային Առաջնորդարանին կից մեր գրասենեակը, ստանալու համար համապատասխան փաստաթուղթերը:

222, 346, 620, 628, 1067, 1227, 1490, 2099, 2381, 2714, 2730, 2822, 2902:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ՈՒԺԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒԽԹԱՐ ԺԱՆ ԱԼՊԷՐ ՄՈՒՄՃԵԱՆ

Ցարգոյ ճասարակութեան ուշադրութեան կը յանձնէ, թէ յանախորդները կ'ընդունի իր նոր գրասենեակին մէջ:

ՀԱՍՑԷ.- Պուրճ Համուտ. Կիլիկիա բաղ. Ասսաֆ խուրի պողոտայ (Մայկավանտ MIKEի դիմաց): Հեռ. 261260 (գրասենեակ) եւ 265609 (բնակարան):

ԶԻՆԱՍՏԱՆ - ԹԱՅՎԱՆ ՏԱԳՆԱՊԻՆ «ՊՏՈՒՂԸ»

Չինաստան - Թայուան սուր հակամարտութիւնը *(տեսնել 10րդ էջ)* յայտնապէս հասութաբեր է ամերիկացիներուն համար: Արդարեւ, *«Ռէօթըր»* երէկ ուշ գիշերին հաղորդեց, որ *«Լոքհիտ»* ընկերութիւնը 1.15 միլիառ տոլարի պայմանագրութիւն մը ստորագրած է Թայփէի հետ, «Էֆ.16» տիպի 150 օդանաւ ծախելու համար անոր: Առաքումները պիտի սկսին 1997ին:

•ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ Տունը օգտակար կը գտնէ, որ ամերիկեան 16 «Էֆ.16»եր Յորդանան հասատատուին:

ՈՒԱԺԻՀ ՊԱԱՐԻՆԻ ԱՅՑԵԼԵՑ ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ ԱԿՈՒՄԲ

Աքքարի երեսփոխան Ուաժիհ Պաարինի երէկ կէսօրէ առաջ ժամը 11ին այցելեց Սարդարապատ ակումբ եւ տեսակցեցաւ Հ. Յ. Դ. Լիբանանի Կեդրոնական Կոմիտէի ներկայացուցիչներուն հետ:

Տեսակցութեան ընթացքին արծարծուեցան Լիբանանի քաղաքական թատերարեմը յուզող հարցեր, որոնց կարգին ընտրական օրինագիծի շուրջ առաջարկները, ինչպէս նաեւ քաղաքացին տագնապեցնող ընկերային եւ տնտեսական հարցեր:

ԼՕԽԻ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ԱՐԵԱՆ ՏՈՒԶՈՒԹԵԱՆ ԱՐՇԱՒ

Հարաւի Օրուան առիթով, եւ իբրեւ իսրայէլեան հետեւողական յարձակումներու դէմ պայքարող հարաւցի ժողովուրդին զօրակցութեան ու անոր հետ միասնականութեան արտայայտութիւն, ԼՕԽի Շրջանային Վարչութիւնը այսօր կազմակերպած է արեան հաւաքի արշաւ մը:

Արեան տուչութեան աշխատանքը տեղի պիտի ունենայ ժամը 10էն մինչեւ 12, ԼՕԽի Ա. Պուլղուրճեան Կեդրոնին մէջ:

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ ՇՈՒԿԱՆԵՐԸ ԱՅՍՕՐ ՓԱԿ ՊԻՏԻ ՄՆԱՆ

Պուրճ Համուտի առեւտրականներու ընկերակցութիւնը այսու կը յայտարարէ, որ իսրայէլեան յարձակումներուն դէմ պայքարող հարաւցի ժողովուրդին իբրեւ զօրակցութեան արտայայտութիւն, եւ ընդառաջելով Լիբանանի խորհրդարանի նախագահ Նեպիհ Պըրրիի կոչին, Պուրճ Համուտի առեւտրական շուկաները փակ պիտի մնան այսօր Հինգշաբթի, 14 Մարտ 1996ին:

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՒՌՈՆՕՐՀՆԷՔ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏԱՑԵԱԼ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ԳԱԲՋԵԱԼ ԿԸ ԾԱՆՈՒՑԱՆԵՆՔ, ԹԷ ՆՈՐԻՆ Ս. ՕԾՈՒԹԻՒՆ ՎԵՀԱՓԱՌ Տ. Տ. ԱՌԱՄ Ա. ՇՆՈՐՀԱԶԱՐԳ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ, ՀԱՆԳԵՐՁԵԱԼ Է ՍԲԱՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՈՅՍ ՄԻՒՌՈՆԻ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼ ՀՈԳԵԳԱԼՍՏԵԱՆ ՕՐԸ ԿԻՐԱԿԻ, 26 ՄԱՅԻՍ, 1996ԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻՍ Ս. ԳԻՒՂՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ, ԱՆԹԻԼԻԱՍ:

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ՝ «ՄԱՐՏ 14Ի» ԱՌԻԹՈՎ

Լիբանանի բոլոր շրջաններուն մէջ նախապատրաստական աշխատանքներ կը տարուին, արժանի շուքով այսօր նշելու համար «Հարաւի եւ Արեւմտեան Պեքաայի զօրակցութեան ազգային օրը»:

Այսօր, պետական եւ ոչ-պետական բոլոր հաստատութիւնները պիտի դիմեն գործադուլի, զօրակցութիւն յայտնելու համար գրաւեալ շրջաններու բնակչութեան եւ իսրայէլեան բանտերու մէջ արգելափակուած լիբանանցիներուն, ինչպէս նաեւ դատապարտելու համար իսրայէլեան շարունակուող վայրագութիւնները եւ միջազգային օրէնքը անտեսելու Իսրայէլի վարքագիծը:

Այդ առիթով, եւ ընդառաջելով խորհրդարանի նախագահին կոչին, Հարաւի տարբեր շրջաններէն եկող հազարաւոր քաղաքացիներ երեկ բողոքի ցոյց մը կազմակերպեցին Սուրի մէջ, «Ֆիլիալ»ի կեդրոնատեղիին առջեւ եւ ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Պուրթրոս Ղալիի հասցեագրուած հեռագիրով մը պահանջեցին, որ միջազգային համայնքը ստիպէ Իսրայէլի՝ իր զօրքերը հեռացնելու Լիբանանէն եւ վերջ տալու լիբանանցիներու դէմ կիրարկուող անաբեկչութեան:

«ՃՈՆՋ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԻ ՍԽԱԼՆԵՐԸ»

Պէյրութի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպան Ռիչրտ Ճոնց երէկ ծանօթացման այցելութիւններ տուաւ երկրագործութեան եւ պաշտպանութեան նախարարներ Շաուքի Ֆախուրիի եւ Մոհսէն Տայլուլի:

Ֆախուրի յայտարարեց, որ Ճոնցի հետ հանդիպման ընթացքին քննարկուած է Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութեան տեղեկագիրը՝ Լիբանանի մէջ թմրեցուցիչի «ճարտարարուեստի» մասին եւ աւելցուց, որ Ճոնց ընդունած է, թէ տեղեկագիրը որոշ սխալներ կը պարունակէ եւ հարգատօրէն չէր արտայոյսներ Լիբանանի մղած հակա-թմրեցուցիչ պայքարին դրական արդիւնքները:

Ֆախուրի ըսաւ, որ Ճոնցը հրաւիրած է այցելելու Պաալպէք - Հերմէլ շրջան եւ անձամբ ստուգելու թմրեցուցիչ բոյսերու ցանքի արգիլումին տարողութիւնը:

ՄԵԼՈՅԻ ՀԱՐՑՈՎ ՄԵՂԱԴՐԵԱԼՆԵՐԸ՝ ԱՆՊԱՐՏ

Միացեալ Նահանգներու նախկին դեսպան Ֆրենսիս Մելոյի սպանութեան յանցանքով ամբաստանուած երկու լիբանանցիներ երէկ ազատ արձակուեցան, հիմնուելով քաղաքացիական պատերազմի ընթացքին գործած քաղաքական ոճիրներու վերաբերեալ ընդհանուր նեցումի որոշումին վրայ, որ հրապարակուած էր 1991ին նախագահ Իլիաս Հրաուիի կողմէ:

Մելոյ եւ ամերիկացի այլ դիւանագէտ մը, իրենց ինքնաշարժին վարորդին հետ միասին, սպաննուած գտնուած էին «Արեւմտեան» Պէյրութի շրջաններէն մէկուն մէջ, անոնց առեւանգումէն քանի մը ժամ ետք: Առեւանգումը տեղի ունեցած էր էֆ. Փէ. էլ. Փէ.ի գինուորական մէկ անցարգելին վրայ, 1976ին:

Դատական վճիռը կը նշէ, որ ամբաստանեալները Պասսամ Ֆարախ եւ Նամէք Քամայ ուղղակիօրէն չեն մասնակցած Մելոյի սպանութեան եւ տեղեակ չեն եղած, որ առեւանգումէն ետք, անոնք պիտի սպաննուին:

Դատարանը նոր վճիռ չարձակեց երրորդ ամբաստանեալի մը դէմ, որ կը գտնուի փախստական վիճակի մէջ- Փախստական Թոֆիք Ֆարուխ ի բացակայութեան 1984ին դատապարտուած էր ցկեանս բանտարկութեան: Երեք ամբաստանեալներն ալ անդամ եղած են էֆ. Փէ. էլ. Փէ.ի:

Նշենք, որ Միացեալ Նահանգներ բազմիցս կոչ ուղղած են Լիբանանի դատական մարմիններուն, որպէսզի Մելոյի հարցին գծով տան գործուած յանցանքի տարողութեան համապատասխան վճիռներ:

Պէյրութի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպանատունը ցարդ որեւէ մեկնաբանութիւն չէ կատարած արձակուած վճիռին մասին:

ԵՐԿԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿ ՇԱՀԵԼՈՒ ԱՌԻԹ ՊԷՏՔ ՉԷ ԴԱՌՆԱՅ

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ԱՊՊՈՒ ՌԻՉԱՐԴ

Աշխատաւորական Համադաշնակցութեան նախագահ Իլիաս Ապու Ռիչարդ երէկ յայտարարեց, որ կառավարութեան հետ երկխօսութեան հաստատումը չի նշանակեր, որ Համադաշնակցութիւնը հրաժարած է ապրուստի, բնակերային ծառայութիւններու եւ տեղեկատուական այլ ապատութիւններու վերաբերեալ իր սկզբունքային պահանջներէն:

Համայնավար կուսակցութեան ղեկավարութեան հետ հանդիպումէ մը ետք, Ապու Ռիչարդ անհրաժեշտ համարեց, որ կառավարութիւնը արագացնէ աշխատաւորական պահանջները իրագործելու ուղղութեամբ իր աշխատանքները: Ան շեշտեց, որ կառավարութիւնը երկխօսութեան պէտք չէ վերաբերի իրրեւ ժամանակ շահելու առիթի, աւելցնելով, որ նման ընթացք մը երկխօսութիւնը կրնայ վերադարձնել գէրս կէտի եւ պատճառդառնայ նոր հակադրութիւններու:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ «Բ. ԿԱՆԱՉԵԱՆ» ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՔՈԼԵՋ

ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տեղի կ'ունենայ Կիրակի, 17 Մարտ 1996, կէսօրէ առաջ ժամը 11.30ին, «Յակոբ Տէր Մելքոնեան» թատերասրահին մէջ:

ՀՐԱՒԷՐ

ՀԱՐԱՒԻ ՄԷՋ

ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ՇԱՐՄ ԷԼ-ՇԷՅԽԻՆ «ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ» ԻՐ ՈՃՈՎ

Շարմ էլ Շէյխի գերաստիճանի գումարման ժամերուն, Հարաւի դիմադրութեան գինեալները երէկ իսրայէլեան դիրքերու դէմ իրականացուցին շարք մը գործողութիւններ, որոնցմէ մէկուն ականատես դարձան նաեւ լիբանանցի եւ արաբ խումբ մը թղթակիցներ:

«Հըզպոլլա»ի գինեալները թղթակիցներուն համար կազմակերպեցին իւրայատուկ այցելութիւն մը՝ ռազմաճակատային դիծերը եւ անոնց աչքերուն առջեւ ռմբակոծեցին իսրայէլեան բանակի Սրժուտի դիրքերը: «Ռէօթըր»ի թղթակիցին վկայութեամբ, Սրժուտի յարձակումը 19րդն էր երէկուան գործողութիւններու շարքին:

Իսրայէլեան բանակի եւ «Հարաւային Լիբանանի Բանակ»ի բաները հաստատեցին յարձակումներու յուրը, սակայն գոհերու կամ վիրաւորներու մասին տեղեկութիւններ չհրապարակեցին:

Ճակատին շատ մօտիկ հաստատուած թաքստոցի մը մէջ «Հըզպոլլա»ի հարաւի բաժանմունքի ղեկավար շէյխ Նեպիլ Քաուք հարցազրոյց մը շնորհեց թղթակից այցելուներուն, յայտարարելով, որ իսլամական դիմադրութիւնը պիտի շարունակէ ծանր հարուածներ հասցնել Իսրայէլի, «որ դարձած է գերին հրէական պետութիւնը մաշեցնող անողորմ պատերազմի մը»:

Հինգ գաւակներու հայր եւ 13 տարիէ ի վեր հակա-իսրայէլեան պայքարի մասնակից «Հըզպոլլա»ի անդամները մէկը յայտնած է «Ռէօթըր»ի թղթակիցին, որ ահարեկիչներ գտնելու համար՝ թղթակիցները պէտք է երթային Շարմ էլ-Շէյխ եւ ծանօթանային «ահարեկչութեան հայր Փերէսի եւ Քլինթընի»:

Իրրեւ հակադարձութիւն, իսրայէլեան հրետանին երէկ ռմբակոծեց Հարաւի բազմաթիւ բնակավայրեր: Լիբանանեան ապահովական աղբիւրներ հաղորդեցին, որ ռմբակոծումներու հետեւանքով 3 քաղաքացիներ վիրաւորուած են:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՅԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ՝ ԸՆԴԴԷՄ ՇԱՐՄ ԷԼ-ՇԷՅԽԻ

Լիբանանի մէջ պաղեստինեան գաղթականներու բնակիչները երէկ դիմեցին գործադուլի, բողոքելու համար Շարմ էլ-Շէյխի գերաստիճանին դէմ:

Հարաւի Այն Հիլուէ գաղթականին մէջ եւ Սէյտայի մէջ գտնուող Ալ-Ֆարաֆիրի գաղթականներու բնակիչները գրասենեակներուն առջեւ, պահանջելով, որ ՄԱԿը տէր կանգնի գաղթականներու վերադարձի իր որոշումներուն:

Բողոքի հանդիսութիւններու ընթացքին խօսք առած հռետորները դատապարտեցին «Համաս»ի դէմ իրագործուող բռնամիջոցները՝ եասէր Արաֆաթի վարչամեքենային կողմէ:

ՇԱՐՄ ԷԼ-ՇԷՅԽԻ ԴԷՄ ՀԱՄՏԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

«ՀԱՄԱՍ» ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ՇԱՐԱՒՈՒՆԱԿԵԼ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Սամբրլեան» պանդոկին մէջ երէկ տեղի ունեցաւ իսլամ կրօնաւորներու համախմբումին կողմէ հրաւիրուած «Ահարեկչութեան դէմ համագումարը», որ ըստ էութեան հակադարձութիւն մըն է Շարմ էլ-Շէյխի «խաղաղութեան կերտիչներու գերաստիճանին»:

Համագումարին ներկայ եղան կրօնական, կուսակցական եւ սենտիքալական բազմաթիւ պատասխանատուներ, ինչպէս նաեւ՝ բազմաթիւ երեսփոխաններ:

Համագումարին ընթացքին, խօսք առաւ «Համաս» կազմակերպութեան Պէյրութի գրասենեակի ղեկավարը եւ յայտարարեց, որ կազմակերպութիւնը պիտի շարունակէ հակաիսրայէլեան անձնասպանական գործողութիւնները, մինչեւ ամբողջ Պաղեստինի ազատագրումը՝ իսրայէլեան գրաւումէն: «Համասի» ներկայացուցիչը դատապարտեց Պաղեստինի մէջ կազմակերպութեան դէմ իրագործուող հալածանքները եւ աւելցուց, որ պաղեստինցիք իրենց ապագան եւ ապահովութիւնը պիտի չյանձնեն Եասէր Արաֆաթի:

Միւս ճառախօսները պախարակեցին Միացեալ Նահանգներու միջին արեւելեան քաղաքականութիւնը, դիտել տալով, որ արարները չեն կրնար վրդովիլ՝ ռազմավարութիւնը մը վերջ տալու համար քաղաքական ելայրագութեան:

Խօսք տուին նաեւ Բրիտանիոյ եւ Գերմանիոյ դարչապետները, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի նախագահը:

«ԵՐԿԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ՉԷ»

Վարչապետ Ռաֆիք Հարիրիի խորհրդական Մուհամատ Քաշլի երէկ անհիմն համարեց այն ենթադրութիւնները, թէ Աշխատաւորական Համադաշնակցութեան եւ կառավարութեան միջեւ վերահաստատուած երկխօսութիւնը ժամանակաւոր բնոյթ ունի, վստահեցնելով, որ կառավարութիւնը շատ լուրջ է համախոհական տարագով մը բնակերային տապնապը լուծելու իր ճիգերուն մէջ:

Քաշլի ըսաւ, որ Համադաշնակցութեան եւ կառավարութեան միջեւ գոյացած է սկզբունքային հարցերու շուրջ կայուն համաձայնութիւն մը, որ առիթ պիտի տայ հետագային երկխօսութեամբ լուծում տալու բոլոր հարցերուն:

ՔԼԻՆԹԸՆ ԻՍՐԱՅԷԼ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

Գերաստիճանին փակումէն ետք, նախագահ Քլինթըն Իսրայէլ հասաւ ապահովութեան շատ խիստ միջոցառումներու ներքեւ, զօրակցութիւն յայտնելու համար Իսրայէլի:

Կարգ մը դէտեր ըսին, որ այս գերաստիճանը կարելի է նկատել Շիմոն Փերէսի եւ Եասէր Արաֆաթի զօրակցութիւն յայտնելու հանդիպում: Պաղեստինցիք կ'ըսեն, որ Փերէս կրնայ ընտրական շահեր ապահովել, սակայն կը կասկածին, որ պաղեստինցիք շահ պիտի ունենան կամ վայրագութիւնը վերջ պիտի գտնէ: (ՌԷՕԹԸՐ)

ՇԱՐՄ ԷԼ - ՇԷՅԽԻ ԺՈՂՈՎԸ...

ահարեկչութիւնը՝ արարական գրաւեալ հողերու վրայ», հարց կու տար «Նաուրա» օրաթերթը:

Սուրիա Երեքշաբթի օր Միացեալ Նահանգներուն յայտնած էր, որ պոյքոթի կ'ենթարկէ գերաստիճանը, որ ի հեճուկս արարներուն՝ կը նպաստէ Իսրայէլի շահերուն: Արտաքին գործոց նախարար Ֆարուք Շարէհ, որ Սուրիոյ պատասխանը փոխանցեց ամերիկացի դեսպանին, վերստին շեշտեց, որ Դամասկոս կը դատապարտէ ահարեկչական բոլոր արարքները, ինչպէս նաեւ յանձնառու կը մնայ Միջին Արեւելքի մէջ արդար եւ ամբողջական խաղաղութեան հաստատման:

ՆԱԵԻ ԼԻՊԻԱ

ԹՈՒՆՈՒՉ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ).- Լիպիա Չորեքշաբթի օր վերահաստատեց իր ընդդիմութիւնը Շարմ էլ-Շէյխի խաղաղութեան գերաստիճանին, դիտել տալով, որ անոր նպատակն է ամրապնդել Իսրայէլի ապահովութիւնը: Լիպիա նաեւ քննադատեց իր արար դրացիները՝ Ալճերիան եւ Թունուզը, որոնք կը մասնակցին գերաստիճանին:

Միւս կողմէ, սակայն, Լիպիա գովեց Եգիպտոսը, որ կը փորձէ գերաստիճանին ուշադրութիւնը կեդրոնացնել Միջին Արեւելքի խաղաղութեան գործընթացը ամրապնդելու վրայ եւ ոչ թէ հակա-ահարեկչութեան վրայ: Լիպիա հրաւիրուած չէ Եգիպտոսի գերաստիճանին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիբանանի պետական նախկին երեսփոխան Արա Երեւանեան եւ ընտանիքը շնորհակալութիւն կը յայտնեն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսին, Հայ Կաթողիկէ Կաթողիկոս-Պատրիարք գեր. Յովհաննէս - Պետրոս Գասպարեանի, պետական նախարարներուն, երեսփոխաններուն, Լիբանանեան Բանակի ընդհանուր հրամանատար Էմիլ Լահուտին, կղերականներուն, դիւանագիտական անձնաւորութեանց, զինուորականներուն, հայկական կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն եւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, նուիրատուութեամբ եւ հեռագրով մասնակից եղան իրենց մօր եւ հարազատին ԼԻԼԻ ԵՐԵԻԱՆԵԱՆի մահուան սուգին:

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ԼԻԲԱՆԱՆ ԻՆՉՈ՞Ւ ՉՄԱՍՆԱԿՑԵՑԱՒ ՇԱՐՄ ԷԼ-ՇԷՅԽԻ ԺՈՂՈՎԻՆ

Դամասկոսի մօտիկ աղբիւր մը յայտնած է, թէ իշխանութիւնը ճիշդ որոշում տուած է, չմասնակցելով Շարմ էլ-Շէյխի խորհրդաժողովին, որովհետեւ ան նեղ կացութեան պիտի մատնուէր, եթէ հոն յայտարարէր թէ ինք դէմ է ահարեկչութեան դէմ արշաւին, նախքան ահարեկչութեան եւ արդար ընդդիմադրութեան միջեւ տարբերութեան ճշդումը:

Իսկ եթէ խորհրդաժողովին մասնակցողները Հարաւի մէջ Իսրայէլի դէմ ընդդիմադրութիւնը ահարեկչութեան մէկ տեսակը կը համարեն եւ Լիբանանի իշխանութեան կը պարտադրեն, որ կասեցնէ «Հըզպոլլա»ի շարժումը, այդ պարագային, ան (եթէ մասնակցէր խորհրդաժողովին) պիտի գտնուէր Եասէր Արաֆաթի այսօրուան վիճակին մէջ:

Իսրայէլ Արաֆաթը երկրնտրանքի առջեւ դրած է «Համաս»ի եւ «Իսլամական Ժիհատ»ի գործօն տարրերը անձամբ հետապնդել կամ հարցը Իսրայէլի ձգել: Այս ձեւով, Արաֆաթ ինքզինք նեղ կացութեան մատնած է, որովհետեւ եթէ ան չհետապնդէ ծայրայեղականները, Իսրայէլի մէջ պիտի շարունակուին անձնասպանական գործողութիւնները եւ պիտի խափանուի խաղաղութեան գործողութիւնը: Խաղաղութեան գործողութեան ձախողութեամբ, ձախողութեան կը մատնուի նաեւ Արաֆաթ եւ իր իշխանութիւնը:

«Համաս»ի եւ «Իսլամական Ժիհատ»ի դէմ ընդհանուր պատերազմը եւ իսրայէլեան ու պաղեստինեան գաղտնի գործակալութիւններու միջեւ համակարգումը կրնան պաղեստինեան քաղաքացիական պատերազմի դուռ բանալ: Իսկ նման պատերազմ մը դիմագրաւելէ փախուստը կրնայ Արաֆաթը ենթարկել իսրայէլեան արշաւի մը, գայն ամբաստանելով իրրեւ անկարող:

Այս պատճառով, պաղեստինեան աղբիւրներ յայտնած են, թէ Արաֆաթ Շարմ էլ-Շէյխի մէջ իրեն հետ պիտի կրէ փաստաթուղթեր եւ վիտէօ-երիցներ, ուր կը փաստուի, թէ «Համաս» եւ «Իսլամական Ժիհատ» կապեր ունին իսրայէլեան աջակողմեան ծայրայեղական կազմակերպութիւններու հետ եւ թէ՝ Իսրայէլի մէջ պաղեստինեան գործողութիւնները կատարուած են Աշխատաւորական Կուսակցութեան իշխանութիւնը տապալելու համար: Այս է պաղեստինցի եւ իսրայէլացի ծայրայեղականներու պահանջը, որ արաբ-իսրայէլեան տապնապը գէրս կէտին վերադարձնէ:

Սակայն Լիքուտի կարգ մը ղեկավարներուն յայտարարութիւնները կը հաստատեն, որ եթէ անոնք իշխանութեան հասնին, պիտի կառչին Աշխատաւորական կուսակցութեան կառավարութեան կնքած համաձայնագիրներուն, սակայն աւելի խիստ պիտի ըլլան պաղեստինեան ինքնավարութեան հետ վերջնական բանակցութիւններուն մէջ, նոյնպէս պիտի վարուին Սուրիոյ հետ: Կոչանի գծով «Համաս» եւ «Իսլամական Ժիհատ» Օսլոյի համաձայնագիրին փոխանորդը չունին, որպէսզի գայն ձախողութեան մատնեն: Իսկ եթէ պատահի, որ ծայրայեղականները (Լիքուտ) հասնին Իսրայէլի իշխանութեան գլուխ, այն ատեն, բանակցութիւնները պիտի մտնեն երկար եւ դժուար ճամբու մը մէջ:

Լիբանանի մասին, Դամասկոսի մօտիկ աղբիւրը յայտնած է, թէ Շարմ էլ-Շէյխի խորհրդաժողովին անոր մասնակցութիւնը իշխանութիւնը պիտի դնէր Արաֆաթի կացութեան մէջ: Այդ պատճառով, իշխանութիւնը նախընտրած է, որ Լիբանան չմասնակցի:

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ՓԵՐԷՍԻ ՀԱՄԱՐ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Նախարարը կը կարծէ, որ Միացեալ Նահանգներ ճաշարած են Շարմ էլ-Շէյխի խորհրդաժողովը գումարելու, որպէսզի փրկեն Շիմոն Փերէսի կառավարութիւնը՝ ընտրութիւններու ընթացքին, մանաւանդ, որ Լիքուտի ղեկավար Պենիամին Նեթանիահու յառաջդիմութիւն արձանագրած է պաղեստինեան ֆետայական վերջին գործողութիւններուն պատճառով: Տեղեկութիւններ ցոյց կու տան, որ Փերէս իր ժողովրդականութիւնը կրնայ շահիլ միայն պատերազմ յայտարարելով, բայց խորհրդաժողովը գայն փոխարինեց:

Իսկ եթէ Միացեալ Նահանգներ չկազմակերպէին այս խորհրդաժողովը, խաղաղութեան գործողութեան ճամբէն ոչնչացնելու համար ամէն դժուարութիւն, Իսրայէլ պիտի հակադարձէր պաղեստինեան գործողութիւններուն եւ անոր պատասխանը բաւարար պիտի ըլլար բանակցութիւնները կասեցնելու, ինչ որ շրջանը վերստին քաոսային վիճակի պիտի մատնէր:

Արեւմուտքցի դիւանագէտ մը յայտնած է, թէ վճռ տեղի կ'ունենայ Իսրայէլի հետ, որ կը պահանջէ ապահովութիւնը խաղաղութենէն բարձր դասել, մինչ արարական կողմը կը պահանջէ խաղաղութիւնը ապահովութենէն բարձր դասել: Իւրաքանչիւրը ունի իր պատճառաբանութիւնները: Իսրայէլ կը յայտնէ, թէ խաղաղութեան գործադրութիւնը ապահովութեան գործադրութենէն առաջ, գայն վտանգի ենթակայ կը պահէ, որուն իրրեւ փաստ՝ պաղեստինցիներուն հետ խաղաղութիւնը չէ կրցած ապահովութիւն իրագործել: Իսկ արարական կողմը կը յայտնէ, որ ամբողջական խաղաղութիւնն է, որ կ'իրագործէ ամուր ապահովութիւնը եւ ո՛չ թէ հակառակը:

Եւրոպական երկիրներ, որոնք իրենց կեցուածքով կը տարբերին Միացեալ Նահանգներէն, Իսրայէլէն եւ արարներէն, կը պահանջեն ֆետայական գործողութիւնները Իսրայէլի, Պաղեստինի եւ լիբանանեան Հարաւին մէջ, այնքան ատեն, որ բանակցութիւնները կը շարունակուին, որովհետեւ պատերազմը եւ խաղաղութիւնը չեն կրնար միասնաբար շարունակուիլ:

ԷՄԻԼ ԽՈՒՐԻ

(*«ՆԱՀԱՐ»ԷՆ*)

ԱՐՑԱԽԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՖՈՆՏԻՆ

- Լիա Երեւանեանի մահուան առիթով, Տէր եւ տիկին տոքթ. Սեպուհ Սիսեռեան 50.000 լ. ռ.
- Թադէոս Պագալեանի մահուան առիթով, Ֆրանսուա Զաթալեան 20.000 լ. ռ.
- Թամար Վարդանեանի մահուան առիթով, Տէր եւ տիկին Յարութիւն Թորոսեան 25.000 լ. ռ.

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ՆԵՆԳԱՓՈԽՈՂՆԵՐԸ»

Նոր լոյս տեսած է Նուպար Փէշտիմալճեանի յուշերուն գիրքը, 123 էջերով, «Կ. Տօնիկեան եւ Որդիք» տպարանէն: Գիրքին խորագիրն է «Հայկական Ցեղասպանութիւնը եւ Պատմութիւնը Նենգափոխողները»: Ըստինք՝ յուշագրութիւն մը, որովհետեւ հեղինակը՝ Նուպար Փէշտիմալճեան, որ թէեւ գրող մը չէ ասպարէզով, բայց ըլլալով յաւ ընթերցասէր մը, մօտէն հետաքրքրուած է Հայկական Հարցով, հայոց ջարդերու իրականութեամբ: Ընթերցումի ճամբով իր քաղած գիտելիքներուն կամ ծանօթութիւններուն վրայ չէ հիմնուած Ն. Փէշտիմալճեան, այլ մանաւանդ թուղթին յանձնած է իր անձնական վկայութիւնները, որովհետեւ ան, ըլլալով նորածագէ երիտասարդ մը ջարդերու թուականին, գինուորագրուած է օսմանեան բանակին, ու իրրեւ գինուոր մը, արհեստով մեքենագէտ, ականատես եղած է այնպիսի սարսափագդու տեսարաններու, որոնք ի գործ դրուած են թուրք ջարդարար վոհմակին կողմէ, գիտակցութեամբ օսմանեան պետութեան:

Ն. Փէշտիմալճեան, իրրեւ բանակային, այցելած է գրեթէ Թուրքիոյ բոլոր կողմերը, լեռնային, դաշտային եւ ծովեզերեայ շրջանները, գիւղերն ու քաղաքները: Իր այցելած իւրաքանչիւր վայրէն քաղած է տպաւորութիւն մը, որոնց բոլորն ալ կը փաստեն, թէ Թուրք պետութիւնը կանխամտածուած ձեւով նախապատրաստած է հայոց ցեղասպանական արարքը, գայն գործադրած է 1914էն մինչեւ 1922 թուականները, պատրուակելով Համաշխարհային Առաջին Պատերազմը, կամ իրրեւ վարագոյր շահագործած է գայն ծածկելու համար իր ոճրային նպատակները:

Մուսթաֆա Քեմալի եւ անոր գործակիցներուն վայրագութիւնները բնութագրած է սեղմ ու ամփոփ տողերու մէջ, ծանրանալով միայն երեւոյթին մէկ կողմ դրած պատմողական-գրական միջամտութիւնը: Ճեպանկարի նման արագ տեղեկութիւններ արձանագրած է, յուշերը փոխանցած է մեկի, յուշեր, որոնք որքան ալ լսուած ըլլան այլ ականատես վկաներու կողմէ, Ն. Փէշտիմալճեանի աչքերով եւս տեսնուածը կը պատմեն մեզի ուրնթերցողը անգամ մը եւս գարհուրանքով կ'ընդվզի, կ'ըմբոստանայ իր հոգիին մէջ, յիշելով Սիամանթոյի անրեկանելի վճիռը. «Ո՛վ մարդկային արդարութիւն, թող ես թքնե՛մ քու ճակտին»:

***

Նուպար Փէշտիմալճեան լիբանանահայ մըն է, որ մօտաւորապէս 80ամեայ տարիքին ամփոփած է իր յուշերը եւ յանձնած մեզի, որպէսզի անգամ մը եւս յիշենք ոճիրը, որ տակաւին կը մնայ անպատիժ:

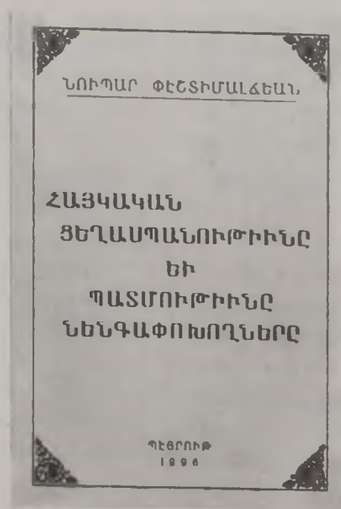

Այս գիրքը ունի փոքր առաւելութիւն մը, որովհետեւ գրուած է օսմանեան բանակին ծառայած արհեստագէտ գինուորի մը կողմէ, որ իր աչքերով ճանչցած է, տեսած է ու ծանօթացած Թալէաթ փաշաներու, Պեհէտտին Շեքիրներու, տրխրահոչակ գրագիտուհի «Հանրմ»ներու, որոնք Դամասկոսի եւ Լիբանանի Այնթուրա գիւղաքաղաքին մէջ հովանաւորած են հայ որբերով յորդուն որբանոցներ, ուր «սնունդի պակասէն եւ գուլումէն կուրցած են բազմաթիւ որբեր»: Ապա ան կը նկարագրէ այս ճիւաղներէն շատերուն ծպտեալ փախուստը, յետ պատերազմի, փրկելու համար իրենց մորթը վրիժառուներու գնդակներէն: Ան կը յիշէ, թէ Հայ ժողովուրդը 1918ին միահամուռ, ակռաները սեղմած կուրծք դրած է թշնամի թուրքին եւ իր արբանեակներուն անհաւասար գրոհին, Սարդարապատի ճակատամարտին, ուրկէ հայը դուրս եկած է յաղթական, ի գարմանս իր թշնամիներուն եւ անոնց բարեկամ դաշնակից ու դրացի պետութիւններուն:

«Պէտք չէ մոռնալ, որ այսօրուան Հայաստանը գոյութիւն պիտի չունենար, եթէ տեղի չունենար Սարդարապատ ճակատամարտը», կ'ընդգծէ Ն. Փէշտիմալճեան, խոր յարգանք ընծայելով «Սարդարապատի պատին տակ» ինկած մեր քաջարի ժողովուրդի գաւակներուն:

Մեկնարանութիւններ չի կատարեր հեղինակ - յուշագրողը, այլ կը ցաւի խորապէս եւրոպական քրիստոնեայ նկատուած ազգերու դաւադիր մեղսակցութեան, որոնք ինչ-ինչ հաշիւներով «աչք փակած են» Թուրքին սարքած անլուր ոճիրին, Հայոց Ցեղասպանութեան եւ կ'ըսէ. «Հայկական Ցեղասպանութիւնը ոչ միայն 20րդ դարու առաջին Ցեղասպանութիւնն է, այլ՝ ամբողջ պատմութեան ընթացքին իրագործուած առաջին ու միակ Ցեղասպանութիւնը»...

Անմիջական հաղորդականութեամբ գրուած է յուշագրական - վկայագրական այս հատորիկը, որ լոյս տեսած է (ցաւօք) հեղինակին մահէն ետք, իր գաւակը՝ Հայկ, կատարած է հօրը բաղձանքը՝ լոյսին բերել հայոց արհաւիրքի օրերուն պատմութեան մէկ մասնիկը, շնորհարար, իրրեւ կենդանի վկայութիւն: Պոլիսէն մինչեւ Տիարպէքիր ու շրջակայքը Թուրքին դաժան եաթաղանին գոհերը դարձած նահատակներու յիշատակին ձօնուած է այս գիրքը:

Թէեւ քիչ մը ուշացած է վկայութիւնը, բայց կը մնայ միշտ այժմէական, իրրեւ «կենդանի պատկեր» գործուած գարհուրելի ոճիրին:

ՇԱՀԱՆԴՈՒԽՏ

ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՋԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒ

Ա.-PRO ORIENTEԻ ՄՆԱՅՈՒՆՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎԸ

Քրիստոնէական եկեղեցիներուն միջեւ մերձեցման եւ միութեան համար տարուող բազմաբի աշխատանքներուն մէջ իրապատուկ տեղ ունին ասատուածաբանական երկխօսութիւնները: Այս իմաստով, Աւստրիոյ մայրաքաղաքին՝ Վիեննայի մէջ 1964ին հիմնուած *Էքիումենիք* մարմին մը, PRO ORIENTE անուանով ծանօթ, 1971ին ձեռնարկել սկսաւ անպաշաւոն խորհրդակցութիւններ կամ երկխօսութիւններ Հռոմէական Կաթողիկէ եւ Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիներուն միջեւ: Հայոց Եկեղեցին կաթողիկոսական երկու Աթոռներով իր մասնակցութիւնը կը բերէ վերոյիշեալ հանդիպումներուն: Արամ Ա. Կաթողիկոս երկար տարիներ անցուած է եղած այս Մարմինին եւ այժմ PRO ORIENTEի պատուոյ անդամներէն մին է: Այս Մարմինը ունի իր մեծայուն վարչութիւնը, որ կը կազմակերպէ ասատուածաբանական երկխօսութեանց նիւթերուն աշխատանքային ծրագիրները:

Վարչութեան երբական 14րդ ժողովը տեղի ունեցաւ 19–20 Փետրուարին, որուն կը մասնակցէին չորս ներկայացուցիչներ Արեւելեան Ուղղափառ Եկեղեցիներէն, որոնց շարքին Ս. Էջմիածնէն՝ Մեսրոպ արք. Գրիգորեան (Աւստրիոյ Հայոց Առաջնորդ) եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն՝ Շահան վրդ. Սարգիսեան (անուշ Դպրեվանուց), իսկ Կաթողիկէ Եկեղեցիէն՝ չորս ներկայացուցիչներ: Նախ ժողովականներ խօսեցան իրենց եկեղեցիներու կեանքէն, յատկապէս վերջին երեք ամիսներու գլխաւոր իրադարձութիւններէն: Քննուեցաւ Դերմանիոյ մէջ կայանալիք (1997) գիտաժողովի հարցը: Վերջնական կերպով նշդուեցաւ Յուլիսին (1996) կայանալիք դասախօսական ձեռնարկը, որուն նիւթն է. *«Հեղինակութեան եւ Իրաւասութեան Բնութիւնն ու Գործադրութիւնը Եկեղեցւոյ Մէջ»*: Երկար քննարկումի եւ յատուկ ուշադրութեան առարկայ եղաւ գալիք տարիներուն երկխօսութեան համար ուսումնասիրուելիք ասատուածաբանական նիւթը՝ *«Նգովքներու գոյատեւման պատճառները եւ անոնց վերացման անհրաժեշտութիւնը ներկայ Էքիւմենիք շարժումին եւ եկեղեցւոյ կեանքին մէջ»*: Զեկուցուեցաւ PRO ORIENTEի հրատարակութեանց, մանաւանդ երկխօսութեանց արդիւնքներուն տարբեր լեզուներով թարգմանութեան մասին: Ի վերջոյ, արծարծուեցաւ մեծայուն վարչութեան յաջորդ հանդիպումին ժամանակը եւ օրակարգը:

Բ.- ԱՍՈՐԱԿԱՆ ԱԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍ ԿԱԶՄՈՂ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Հինգշաբթի, 22 Փետրուարին, բացուեցաւ ասորական աւանդութեան մաս կազմող եկեղեցիներուն Ուղղափառ, Կաթողիկէ եւ Բողոքական, միջեւ երկխօսութեան խորհրդակցական երկրորդ հանդիպումը: Այս հանդիպումին կը մասնակցէին աւելի քան 45 ներկայացուցիչներ, խորհրդականներ, գիտնականներ եւ դէտեր: Ժողովին բացումը կատարեց Վիեննայի արքեպիսկոպոսը՝ Քրիստոֆ Շէոնպորն, որմէ եւ PRO ORIENTEի նախագահը՝ տիար Ալֆրէտ Թրիրնբմանն բարի գալուստ եւ յաջողութիւն մաղթեց մասնակցողներուն: Սոյն խորհրդակցութիւնը մէկ թեւ մասնակցողներուն՝ Հինգշաբթի առաւօտ Բոյր Մարի Սմաֆ ներկայացուց հոգեւոր մատմփոփման պահ, մեկնելով «Քրիստոսի խաղաղութիւնը» հասկացողութենէն: Ժողովի աւարտին առաջարկներ կատարուեցան տարուած աշխատանքը եկեղեցիներուն եւ ժողովուրդին սեփականութիւնը դարձնելու ուղղութեամբ:

Գ.- ԺՈՂՈՎ «ԿԵԱՆՔԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ» ՆԻՒԹԻՆ ՇՈՒՐՋ

Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդը, գործակցութեամբ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդին, կազմակերպած էր խորհրդակցական հանդիպում մը, Բրնարկելու համար *«Կեանքի Աստուածաբանութիւն»* անուանով նոր ծրագիր մը: Այս հանդիպումին կը մասնակցէին Միջին Արեւելքի եկեղեցիներուն ներկայացուցիչները (19 հոգի): Վեհափառ Հայրապետի անօրինութեամբ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան կողմէ իր մասնակցութիւնը բերաւ Շահան վրդ. Սարգիսեան: Ժողովը տեղի ունեցաւ Կիպրոսի Լիմասոլ Բաղաքին յունական Առաջնորդարանին մէջ: Ժողովը իր եօրեայ հանդիպումներուն ընթացքին (27–29 Փետրուար) փորձեց *«Կեանքի Աստուածաբանութիւն»* ծրագիրը դնել միջին արեւելեան շրջագիծին մէջ: Երեքշաբթի առաւօտ ժողովը բացուեցաւ տեղւոյն յոյն առաջնորդին՝ Քրիսանդրոս եպիսկոպոսի կողմէ: Առաւօտեան խորհրդածութիւնը կատարեց Նաժլա Բասսալ, նիւթ ունենալով *«Կիները եւ Խաղաղութիւնը»*: Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու Խորհուրդի ընդհանուր Բարտուղարը՝ Ռիսա Ժարժուր բարի գալուստեան խօսքէն եւ ներկայացուց աշխատանքային ծրագիրը: Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի ներկայացուցիչը՝ Մարթին Ռոպրա ներկայացուց *«Կեանքի Աստուածաբանութիւն»* ծրագիրին յառաջացման պատմականը եւ անոր նպատակները: Այս ծրագիրին նպատակն է նախեմն Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի ընդհանուր ուղիներով համագումարը (տեղի պիտի ունենայ Զիմպապուէի մայրաքաղաքին՝ Հարրարէի մէջ, 1998ին), փորձարկել գայն տեղական եւ շրջանային մակարդակներու վրայ եւ եմբ ներմուծել Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի ընդհանուր աշխատանքներու ծիրէն ներս: Յետմիջօրէին երկու դասախօսութիւններ կարդացուեցան. Թոնի Հատատ ներկայացուց ընկերային եւ կենցաղային հարցերուն դրժարութիւնները Միջին Արեւելքի մէջ ընդհանրապէս եւ անոնց ունեցած ժխտական անդրադարձը տեղական եկեղեցիներուն վրայ: Հանիա Սաաէր խօսեցաւ ձեւին, յատկապէս Ս. Պատարագի արարողութեան մասին: Յաջորդող երկու օրերն ալ յատկացուեցան ընդհարկումներու: Զորեքշաբթի առաւօտուն Նազարէթ Բաղամի եպիսկոպոսը՝ Ռիսա Ապու Ասալա խօսեցաւ *«Քրիստոսի խաղաղութեան դերը Միջին Արեւելքի կրօնական, ազգային եւ Բաղամական այլազանութեան ու խնամատարութեան մէջ»* նիւթին մասին: Հինգշաբթի առաւօտ Բոյր Մարի Սմաֆ ներկայացուց հոգեւոր մատմփոփման պահ, մեկնելով «Քրիստոսի խաղաղութիւնը» հասկացողութենէն: Ժողովի աւարտին առաջարկներ կատարուեցան տարուած աշխատանքը եկեղեցիներուն եւ ժողովուրդին սեփականութիւնը դարձնելու ուղղութեամբ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ»Ի 100ԱՄԵԱԿ

19րդ դարու երկրորդ կէսէն մինչեւ 1920 Արցախի մէջ լոյս տեսած են 21 թերթ եւ ամսագիր, 19ը՝ հայկական, երկուքը՝ ռուսական, որոնց բոլորին խմբագիրները հայեր եղած են:

Դար մը առաջ, 1896ին, հայ մշակոյթի եւ գրականութեան մեծ կեդրոն Շուշիի մէջ լոյս տեսաւ հայ կեանքէն ներս իր բնոյթով առաջին մասնագիտական պարբերականի՝ «Ազգագրական Հանդէս»ի Ա. գիրքը: Երկրորդ համարէն անիկա շարունակուեցաւ Թիֆլիսի մէջ հրատարակուիլ շուրջ 20 տարի: Հանդէսի մասին խմբագիր Երուանդ Լալայեան (1864-1931), որուն մեծ հայրը շուշեցի էր, գրած է. *«Մեր հանդէսը կը դառնայ ժողովրդական կեանքի ճշմարիտ հայելի, շտեմարան մը, ուրկէ վիպասանը իր նիւթը կը քաղէ ազգային վէպ ստեղծելու, լեկուսքանը բառեր եւ ոճեր՝ ազգային լեզուն հարստացնելու, իսկ ուսուցիչը մանուկին ընտանեկան կեանքը կ'ըմբռնէ՝ գայն բարեփոխելու համար: Այսպէս, այս նախաձեռնութիւնը կը ծառայէ ինչպէս ազգութեան, այնպէս ալ գիտութեան...»:*

«Ազգագրական Հանդէս»ին մէջ տպագրուած են հայ ազգագրութեան, բանահիւսութեան, պատմութեան, իրաւունքի, արուեստի, եկեղեցական կեանքի վերաբերեալ ուսումնասիրութիւններ եւ նիւթեր: Յատկապէս արժէքաւոր են Հայաստանի կարգ մը գաւառներու կամ Կովկասի հայաբնակ շրջաններու (Շիրակ, Լոռի, Սիսիան, Վարանդա, Վասպուրական, Զաւախք, Նոր Նախիջեւան եւ ուրիշներ) նկարագրութեան նուիրուած ընդարձակ յօդուածները: Հանդէսին աշխատակցած եւ թղթակցած են հայ մշակոյթի ու գիտութեան երախտաւորներ, հասարակական-քաղաքական գործիչներ, ինչպէս՝ Վրթանէս Փափազեան, Մանուկ Աբեղեան, Հրաչեայ Աճառեան, Թորոս Թորամանեան, Գարեգին Յովսէփեանց եւ ուրիշներ:

Դարասկիզբի Շուշին

ՄԱՀՈՒԱՆ 65ԱՄԵԱԿ

ԵՐՈՒԱՆԴ Ա. ԼԱԼԱՅԵԱՆ (1864-1931)

Հայ ազգագրագէտ, բանահաւաք, հնագէտ Երուանդ Ալիխանովի Լալայեան ծնած է 1864ին, Ալիխանովպոլ: 1885ին աւարտած է Թիֆլիսի Ներսիսեան վարժարանը եւ աշխատած է Ախալցխայի, Ախալքալաքի եւ Ալիխանովպոլի մէջ իբրեւ ուսուցիչ: 1894ին, աւարտելով Ժրնեւի համալսարանի հասարակագիտական գիտութիւններու բաժինը, ստացած է բնիկերային գիտութիւններու թեկնածուի աստիճան եւ վեց ամիս աշխատած է Վիեննայի Մխիթարեաններուն մօտ: Վերադառնալով Անդրկովկաս՝ 1895–97 տարեշրջաններուն դասաւանդած է Շուշիի թեմական դպրոցին մէջ: Այնտեղ համախմբելով ժամանակի լաւագոյն գիտականներուն՝ (*Մ. Արեղեան, Թ. Թորամանեան, Հ. Աճառեան, Լէո, Լ. Մելիք-Ալաւերդեան, Ս. Լիսիցեան, Խ. Սամուէլեան, Ս. Զելինսկի*, եւ ուրիշներ) նախաձեռնած է *«Ազգագրական Հանդէս»*ի լոյս բնծայման (առաջին գիրքը հրատարակուած է 1896ին): 21 Նոյեմբեր 1900ին Թիֆլիսի մէջ կազմակերպած է Ազգագրական Հրատարակչական Ընկերակցութիւնը, իսկ 1906ին՝ *«Հայոց Ազգագրական Ընկերակցութիւնը»*: Իր ջանքերով բնկերակցութեան կազմակերպած թանգարանը 1921ին Թիֆլիսէն փոխադրուած է Երեւան, ուր անկը դառնայ նաեւ թանգարանի առաջին վարիչը:

*«Ազգագրական Հանդէս»*ին մէջ պարբերաբար լոյս կը տեսնին Ե. Լալայեանի *«Զաւախք»*, *«Վարանդա»*, *«Սիսիան»*, *«Զանգեզուր»*, *«Գանձակի Դաւառ»*, *«Բորչալուի Դաւառ»*, *«Վայոց Ձոր»*, *«Նախիջեւանի Գամ Նախնեաւանի Ոստիկանական Երջան»*, *«Զանգեզուր»*, *«Նոր Պայազիտի Դաւառ Կամ Դեղարքունիք»*, *«Միսկան Կարգերը Հայոց Մէջ»* (1901–16) աշխատութիւններուն բազմաթիւ յօդուածներ:

Ե. Լալայեան հաւաքած ու հրատարակած է չափազանց արժէքաւոր բանահիւսական նիւթեր. *«Ազգագրական Հանդէս»*ին մէջ, առանձին գիրքերով՝ *«Զաւախքի Բուրմունք»* (1892), *«Հորոս»* (1903), *«Մոլլա Նասրէդդինը»* (1904), *«Պատաշուկ»* (1911), *«Մարգարիտներ Հայ Բանահիւսութեան»* (1914–15) գործերը: Ան գրի առած է հազարաւոր հեքիաթներ, առակներ, առածներ:

Լալայեան պեղումներ կատարած է Շարուր-Դարալագեազի, Նախիջեւանի, Նոր Պայազիտի գաւառներու, Երեշ բլուրի, Նուխի գաւառի Նիժ ու Վարդաշէնի գիւղերու եւ Էջմիածնի մէջ: Յիշարժանելի Ատրեամանի գիւղի Դեմիր կոչուող հանդամասի մէջ պեղուած դամբարանը (*հանուած է բարձրարուհաս փորագրութեամբ զարդարուած դիակառք*), արամէական արձանագրութիւնը, ցցաքարերու հեմերը՝ Սեւանայ լիճէն արեւելք, եւայլն: Անոր հնագիտական ուսումնասիրութիւնները ամփոփուած են *«Դամբարանների Պեղումները Խորհրդային Հայաստանում»* (1931) գիրքին մէջ: Հայ նիւթական մշակոյթը հասարակութեան լայն խաւերուն ներկայացնելու նպատակով Լալայեանը հրատարակած է Վայոց Ձորի, Վասպուրականի եւ Նոր Պայազիտի յուշարձաններուն նուիրուած երեք նկարագրագրութիւններ, ստուգաբանական ալպոմներ, հայերէն, ռուսերէն եւ ֆրանսերէն բացատրութիւններով: Ան հաւաքած եւ հրատարակած է նաեւ արձանագրութիւններ: Անոր կազմած հայերէնի արձանագրութիւններու ժողովածուն արժանացաւ Լազարեան Ճեմարանի Փանանեանի անուան մրցանակին: Ան կատարած է նաեւ թարգմանական աշխատանք, ֆրանսերէնէն, եւ ռուսերէնէն, հայերէնի թարգմանած է գիտնականներ՝ Ե. Լեստրընժի, Ա. Պոզդայի, Դ. Կանեսարինի, Ա. Զվիագինցեւի գործերէն:

Լալայեան մահացաւ է. 24 Փետրուար 1931ին, Երեւան:

«ԴՐՕ»Ի ՀԱՐՑ

Հ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ. ՈՉ ՄԷԿ ԿԱՊ Ա. ՄՆՋՈՅԵԱՆ. ՁԵՌՔ ՉՏԱԼ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

«Դրօ»ի դատավարութեան 12 Մարտի նիստին, Արմենակ Մնջոյեան մերժած է պատասխանել շարք մը հարցումներու, ըսելով, որ առայժմ չ'ուզեր պատասխան տալ:

Խօսք առած է Հրանդ Մարգարեան, որ ըսած է, թէ կեղծիքի կը դիմուի եւ մամուլի մէջ թիւր տեղեկութիւններու հրատարակումով, սխալ կարծիք կը ստեղծուի հասարակութեան մօտ: Ան պնդած է, որ Ներսիսեան ամոյին եւ Գագիկ Սահակեանի ոճրագործները պէտք է պատժուին: Ան նաեւ ընդգծած է, որ «Դրօ»ն ոչ մէկ կապ ունի Դաշնակցութեան հետ, իսկ Ա.Ա.Պ.Վ. ու Ա. Արծրունի կը փորձեն հակառակը փաստել: Այս յայտարարութիւնը դատական կազմին որոշումով կցուած է գործին:

Աւելի ուշ, Ա. Մնջոյեան յայտնած է, որ Աշոտ Ներսիսեանի սպանութեան օրը (Մարտ 12-13 գիշերը), ինք գտնուած է Արմենակ Զաքարեանի բնակարանը, անոր գաւկին տարեդարձին առիթով եւ գիշերը մնացած է հոն, հետեւաբար, իր գտնուած վայրին մասին ականատես վկայ ունի: Իսկ 13 Մարտին, գացեր է Ա. Զաքարեանի եղբօր գերեզմանը: Իսկ ինչ կը վերաբերի Գագիկ Սահակեանի սպանութեան դէպքին, ան ըսած է, թէ ինք այդ օրերուն, Ապրիլի վերջերուն ընտանիքը իր հօր մեքենայով Ստեփանաւան տարած էր, իսկ Գ. Սահակեանի սպանութեան օրը (2 Մայիս) խումբով անտառ գացած էին: Իր մեքենան (որուն միջոցով, ըստ արձանագրութեանց, Ա. Մնջոյեան հասած է Գ. Սահակեանի տունը) խանգարուած էր Ապրիլէն ի վեր, իսկ նորոգութիւնը տեւած է մինչեւ Մայիսի վերջերը: Ան ըսած է, որ այս մանրամասնութիւնները չէր ուզած նախապէս տալ, որովհետեւ չէր ուզեր բարեկամներ (որոնք կրնան վկայել) ներգրաւել գործին մէջ:

Ա. Մնջոյեան այս առիթով յայտարարած է, որ կրնան իրեն դէմ մահափորձ արձակել, բայց պէտք չէ ձեռք տալ Դաշնակցութեան, որ ազգային ինքնագիտակցութիւնը պահպանելու կարող միակ կուսակցութիւնն է:

Իսկ 11 Մարտի նիստին, Ա. Մնջոյեան հրապարակած է շուրջ 30 էջնոց յայտարարութիւն մը, որուն

9

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԻ ՄԷՋ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՐՑԻՆ ՄԱՍԻՆ (ՄԱՐՏ, 1996)

ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ

Ազրպէյճան ունի նախագահական դրութեամբ կառավարուող պետական կառոյց: Հայտար Ալիեւ, որ իր նախորդը իշխանութենէն հեռացուց, նախագահ ընտրուեցաւ 1993ին: Ալիեւ եւ իր զօրակիցները, մեծամասնութեամբ Նախիջեւանէն, կ'իշխեն կառավարութեան եւ 125 աթոռ ունեցող խորհրդարանին մէջ: Անցեալ Նոյեմբերին վաւերացուած սահմանադրութեան հիման վրայ Ազրպէյճան ունի երեք կուսակցութիւններէ բաղկացած կառավարական կառոյց: Անոր գործադիր իշխանութիւնը կը գտնուի նախագահին հակակշիռին տակ, օրէնսդիր իշխանութիւնը ունի պետական պիւտճէն վաւերացնելու իրաւասութիւնը, իսկ արդարադատութիւնը շատ սահմանափակ իրաւունքներ կը վայելէ:

Հայերու եւ ազերիներու միջեւ ցեղային բախումներուն իբրեւ արդիւնք, «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան» (որ ոչ մէկ պետութեան կողմէ ճանչցուած է) ուժերը գրաւած են Ազրպէյճանի հողերուն 20 առ հարիւրը: Մինչ զինադուլ մը ի զօրու է եւ խաղաղութեան բանակցութիւնները կը շարունակուին, 700 հազար ազերի գաղթականներ եւ տեղափոխուածներ չեն կրնար իրենց բնակարանները վերադառնալ:

Այն շրջաններուն մէջ, ուր ազերի կառավարութիւնը կ'իշխէ, ընդդիմութիւնը ճզմելու իշխանութիւններուն ճիգերը կը դանդաղեցնեն ժողովրդավարութեան հաստատումը: Հայերուն հակակշիռին տակ գտնուող շրջաններուն մէջ զինուորական լուրջ եւ խիստ հսկողութեան իրավիճակ կայ:

Ոստիկանութիւնը եւ ազգային ապահովութեան նախարարութեան ուժերը կլանուած են ներքին կայունութեան պահպանման ճիգերով: Հակառակ զինադուլին, զինուորական գործողութիւններ իրենց ազդեցութիւնը կ'ունենան քաղաքացիներու վրայ: Երկու կողմերէն կ'արձանագրուին զինադուլի խախտումի դէպքեր, որոնք մահ կը պատճառեն քաղաքացիներ:

Ազրպէյճան ունի պետական հակակշիռի տակ գտնուող տնտեսութիւն, որ հարուստ է քարիւղով, բնական կազով եւ բամպակով: Սեփական մարզը, որ կը գործէ պաշտօնական շրջանակներէն անկախ, որ սակայն սերտ կապեր ունի կառավարութեան մէջ գործող անձերու հետ, տնտեսութեան մէջ ունի իր կենսական դերակատարութիւնը, որ ամէն օր աւելի կը շեշտուի: Քարիւղի միջազգային *քոնսորթիում*մ մը ծրագիրներ մշակեց քարիւղի հանքեր պեղելու եւ քարիւղ արտադրելու միջազգային շուկաներու մէջ: Անցեալ Նոյեմբերին ազերի եւ քարիւղի օտար ընկերութիւններ ստեղծեցին միջազգային նոր *քոնսորթիում*մ մը, որ կը հետապնդէ քարիւղի նոր հանքեր յայտնաբերելու ծրագիրը:

Այսուհանդերձ Ազրպէյճանի տնտեսութիւնը մնայուն նահանջի մէջ է նախկին Խորհրդային Միութեան քայքայումին, տնտեսական բարեկարգումներու եւ սեփականաշնորհման բացակայութեան, Ռուսիոյ եւ Իրանի հետ սահմաններու փակումին պատճառներով: Լեռնային Ղարաբաղի տագնապին հետեւանքով հայերու կողմէ գրաւուած բերրի շրջաններու կորուստը եւ գաղթականներու հարցերը նաեւ ունին իրենց ժխտական ազդեցութիւնները:

Կառավարութիւնը կը գործակցի տնտեսական միջազգային հիմնարկներու հետ սեփականաշնորհման ծրագիրի մը գծով, որ սակայն ցարդ գործադրութեան չէ դրուած: Կաշառակերութեան ընդհանրացած երեւոյթը իր ժխտական ազդեցութիւնը կ'ունենայ տնտեսութեան վրայ: Քաղաքացիներու տնտեսական վիճակը օրէ օր կը վատթարանայ, հակառակ անոր, որ ձեւաւորուած է միջին դասակարգ մը: Հայերուն հակակշիռին տակ գտնուող շրջաններուն մէջ տնտեսութիւնը գլխաւորաբար երկրագործական է եւ արտասահմանեան օժանդակութիւնները իրենց դերակատարութիւնը կ'ունենան:

Ազրպէյճանի կառավարութեան մարդկային իրաւունքներու պահպանման թղթածրարը կը շարունակէ ըլլալ նիհար ու աղքատ: Անցեալ Մարտին, զինուորական յեղաշրջումի մը զսպումի ժամանակ, կառավարական ուժեր կրակեցին ընդդիմադիրներու վրայ, հակառակ անոր, որ անոնք ճերմակ դրօշակ պարզած էին: Ընդդիմադիր քաղաքական գործիչ մը մահացաւ բանտին մէջ, մինչ ուրիշներ բժշկական վատորակ խնամք ստացան:

Ապահովութեան ուժեր յաճախ կամայականօրէն կը ձերբակալեն անձեր, կը ծեծեն զանոնք, կը հարցաքննեն եւ կը բանտարկեն: Քաղաքական ընդդիմադիր կուսակցութիւններու դիմաց կը բարձրացուին բազմաթիւ խոչընդոտներ՝ արգելք հանդիսանալով անոնց գործունէութեան: Բանտերուն վիճակը վատ է: Լրագրողներ կը բանտարկուին, որովհետեւ անոնք նախագահ Ալիեւի մասին քննադատական յօդուածներ կը գրեն: Քաղաքական գրաքննութիւնը ի զօրու է, թէեւ՝ աւելի մեղմ կերպով:

Կարգ մը քաղաքական կազմակերպութիւններ եւ քաղաքական անկախ ընդդիմադիր անձնաւորութիւններ չկրցան մասնակցիլ ընտրութիւններուն, որովհետեւ անոնց դէմ յարուցուեցան օրէնսդրական արուեստական արգելքներ: Ընտրութիւնները յատկանշուեցան խարդախութիւններով եւ զեղծարարութիւններով: Եւրոպայի Ապահովութեան եւ Գործակցութեան Կազմակերպութիւնը նկատել տուաւ, որ Ազրպէյճանի կատարած միջամտութիւնները պատճառ եղան, որ ընտրողները չկարենան փոխել կառավարութիւնը:

Թէեւ իշխանութիւնները կը հանդուրժեն քաղաքական կարգ մը կուսակցութիւններու գոյութիւնը, այսուհանդերձ անոնք չեն յարգեր խօսքի, մամուլի եւ այլ բնոյթի ազատութիւնները: Կիներու դէմ գործադրուող վայրագութիւնները ընկերային լուրջ հարցեր են:

(Շար. 1)

«Հ.Յ.Դ.Ի ՄԷՋ ՉԿԱՅ ԵՒ ՉԻ ԿԱՐՈՂ ԼԻՆԵԼ ՆԵՐՔԻՆ ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆ»

ՀԱՐՑՈՒՄ.- Պատասխանատու Մարմնի մամլոյ ասուլիսին դուք յայտարարեցիք, որ Հ.Յ.Դ. Ընդհանուր Ժողովում քննարկուում էին ոչ թէ այժմէական, այլ խորքային, ռազմավարական խնդիրներ: Նշանակում է արդեօք, որ մօտ ամիսներին Հ.Յ.Դ. Հայաստանի կառոյցը չի գրաւուելու այժմէական խնդիրներով:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.- Հ.Յ.Դ. Ընդհանուր Ժողովում մշակուեց յառաջիկայում որդեգրելի ընդհանուր բաղաքական ռազմավարութիւն, մենկնարանուեց Հայ Դատի լուծման ուղիները: Սա ամենեւին չի նշանակում, որ Դաշնակցութիւնը ներկայումս չի զբաղուում «...այժմէական խնդիրներով»: Պատասխանատու Մարմնի առջեւ դրուած է յատակ խնդիր, ոչ միայն կազմակերպօրէն նախապատրաստել Դերագոյն Ժողովը, այլ ստեղծել նաեւ անհրաժեշտ բաղաքական նախադրեալներ: Այդ ուղղութեամբ զգալի աշխատանք է կատարուել: Փորձում ենք ներշնչել մեր յարաբերութիւնները, համագործակցութեան սահմանները Հ.Հ. բաղաքական *սպեկտրո*ններ ներկայացնող հնարաւորին չափ լայն շրջանակների հետ: Մշակման *պրոցես*ում ենք յառաջիկայ բաղաքական գործունէութեան *կոնկրէտ* ծրագրերը, որոնք կը ներկայացուին Դերագոյն Ժողովի քննարկմանը:

Հ.- Մամլոյ ասուլիսի ժամանակ դուք յայտարարեցիք, որ Հ.Յ.Դ.ի եւ իշխանութիւնների միջեւ կուտակուել են թիւրիմացութիւններ: Ի՞նչն ի նկատի ունէիք:

Պ.- Հ.Յ.Դ - իշխանութիւններ յարաբերութիւնների պատմութեան մէջ, *օրյինկաթ* գործօնների հետ միաժամանակ *սուրյինկաթ*ը եւս մեծ դեր խաղաց: Յաւէտ, կան ուժեր, որոնք որոշակի *դիվիդենտ*ներ են բաղում անիմաստ առնակատումից եւ հակադրութեան ներկայ վիճակից: Սրանց մի մասը լուծում է անձնական խնդիրներ, միւսը կատարում է պատուէրներ:

Վստահաբար կարելի է ասել, որ այս հակամարտութիւնից շահում են երրորդ ուժերը, իսկ հիմնականում հարուածը սատանայու են մեր անկախ պետականութիւնն ու ժողովուրդը: Ատգան ախոռների մաքրման գործարին խնդիրը հարկաւոր է լուծել:

Հ.- Ի՞նչ քայլեր է ձեռնարկում Պատասխանատու Մարմինը Հայաստանի բանտերում գտնուող դաշնակցականների պաշտպանութեան ուղղութեամբ:

Պ.- Հայաստանի բանտերում գտնուող դաշնակցականների իրաւական պաշտպանութիւնը իրականացրնում են որակեալ դատապաշտպաններ: Բնականաբար կուսակցութիւնը շահագրգռուած է դատական *պրոցես*ի անաչառ ընթացքով եւ այդ ուղղութեամբ անում է իրենից կախուած բոլոր հնարաւոր քայլերը:

Հ.- Լոս Անճելոսի «Նոր Կեանք» թերթում հրապարակուել էր յօդուած Հ.Յ.Դ.- Վագգէն Մանուկեան փոխյարաբերութիւնների վերաբերեալ: Ինչպէ՞ս կը մեկնաբանենք դա:

Պ.- Պրն. Վ. Մանուկեանը իմն արդէն պատասխանել է այդ հարցին եւ դա անշուշտ համապատասխանում է իրականութեանը: Նաեւ չեմ պատրաստում մեկնաբանել ոչ միայն այս հրապարակումը, այլեւ մամուլում վերջերս սկսած «հաստատագրիրներից» հետեւող բարոգարշաւը:

Հ.- Քաղաքական մեկնաբանները մատնանշում են, որ գգացուում է Հ.Յ.Դ.ի կեցուածքի մեղմացում իշխանութիւնների նկատմամբ եւ քաղաքական գործունէութեան պասիւացում: Ինչո՞վ դա բացատրել եւ ի՞նչ գիծումներ են հնարաւոր իշխանութիւններին Հ.Յ.Դ.ի կողմից:

Պ.- Արդէն պատասխանեցի այդ հարցին: Իմ կարծիքով ներկայումս նկատւում է Հ. Յ.Դ. բաղաքականութեան *ակտիւացում*: Պարզապէս կուսակցութիւնը տանում է ցուցակամութիւնից, ամրոխավարութիւնից զերծ եւ յառաջիկայ տարիներին ուղղուած բաղաքականութիւն: Հ.Յ.Դ.ն իր էութեամբ ազգային անկախ պետականութեան, սոցիալական արդարութեան վրայ յենուած բարեկեցիկ հասարակարգի համար պայքարող կուսակցութիւն է: Մենք պատրաստ ենք այս կարեւորագոյն խնդրի լուծման նպատակաուղիի համագործակցել նոյն դիրքորոշումն ունեցող բաղաքական ուժերի հետ: Մեզ համար ներկայումս յատկապէս կարեւոր է Հ.Հ. բաղաքական կայունութեան եւ սոցիալական արդարութեան գերխնդիրը:

Հ.- Հ.Յ.Դ. յայտնի գործիչ Ռուբէն Թորոսեանը հեռացուել է Հ.Յ.Դ.ից: Ինչի՞ հետ է դա կապուած:

Պ.- Պատասխանատու Մարմնի անդամ ընկ. Հրաչ Թադեւոսեանն արդէն մամուլում պարզաբանել է այս հարցը եւ ես աւելացնելու ոչինչ չունեմ: Նշեմ միայն, որ ժողովրդավարութիւնը նախեւառաջ օրէնքներու, իսկ ներկուսակցական *դեմոկրատիա*ն կանոնագրի անվիրապահ յարգումն է:

Հ.- Հ.Յ.Դ. դիրքորոշումը Հ.Հ. նախագահի ընտրութիւններում. մտադի՞ր է արդեօք Հ.Յ.Դ.ն որեւէ ձեւով մասնակցելու ընտրութիւններին եւ ի՞նչ ձեւեր են հնարաւոր, թէ կուսակցութիւնը կերծ է մնալու ընտրապայքարից: Ոչ դաշնակցական թեկնածուին պաշտպանելու դէպքում ի՞նչ չափանիշներով է առաջնորդուելու Հ.Յ.Դ.ն:

Պ.- Ճիշդն ասած անհասկանալի է յառաջիկայ նախագահական ընտրութիւններում Դաշնակցութեան դիրքորոշման շուրջ ստեղծուած «մտահոգութիւնները»: Բաղաքական այլ կարեւոր խնդիրների հետ զուգահեռ այս հարցը եւս կը քննարկուի Դերագոյն Ժողովում:

Հ.- Դատելով մամուլի հրապարակումներից, կուսակցութիւնում գոյացել է ներքին ընդդիմութիւն, որի կողմից բարձրացուում է Դերագոյն Ժողովի գումարման արագացման հարցը: Ե՞րբ է նախատեսուած գումարել Դերագոյն Ժողովը եւ ինչպիսի՞ լուծումներ ենք տեսնում այդ ներքին հակասութիւններին:

Պ.- Հ.Յ.Դ.ի մէջ չկայ եւ չի կարող լինել ներքին ընդդիմութիւն: Դաշնակցական ընկերները ազատօրէն արտայայտելով իրենց տեսակէտները ժողովներում, այնուհանդերձ պարտաւորեն կատարել կուսակցութեան որոշումները եւ իրականացրնել բաղաքական *կուրս*ը: Իսկ Դերագոյն Ժողովը նախատեսուում է հրաւիրել Յունիս ամսուայ երկրորդ կէսին:

«ԹԱՅՄԶ» ԹԵՐԹԸ Կ'ԱՆԴՐԱԴԱՌՆԱՅ «ԱՐՄԻՆԻԸՆ ՌԻՎԻՈՒ» ՀԱՆԴԷՍԻՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՄԱՐԻՆ

Լոնտոն լոյս տեսնող *«Թայմզ»* աշխարհահռչակ օրաթերթի «Գրական Յաւելուած»ը («Times Literary Supplement») Փետրուար 2ի համարին մէջ երկու մեծադիր էջերով անդրադարձած է Պոսթըն լոյս տեսնող *«Արմինիըն Ռիվիու»* եռամսեայի հրատարակած հատորներու այն շարքին, որ ամբողջութեամբ նուիրուած էր Հայկական Ցեղասպանութեան վերաբերող Մ. Նահանգներու արխիւային նիւթերուն:

*«Արմինիըն Ռիվիու»*ի այս շարքը, *«Միացեալ Նահանգներու Պաշտօնական Փաստաթուղթերը Հայկական Ցեղասպանութեան Մասին»* խորագիրով, խմբագրուած եւ անոր նախաբանը գրուած էր Արա Սաֆարեանի կողմէ:

Անգլիական թերթին յօդուածագիրը՝ Քամերոն Ուաթ միջազգային յարաբերութիւններու ականաւոր պատմաբան մըն է: Ան կը հաստատէ, թէ Ցեղասպանութեան մասին ամերիկեան պաշտօնական զեկուցագիրը «կասկած չեն թողուր իրենց նկարագրած դէպքերու իսկութեան եւ տարողութեան մասին», թէ «զինուորական անհրաժեշտութիւնը» պարզապէս «պատրուակ» էր հայութեան զանգուածային տեղահանութեան համար:

Ուաթ կը գտնէ, թէ «Ցեղասպանութիւն» բառը անխնայ կը գործածուի այս օրերուն եւ կը քննադատէ նաեւ հայութիւնը այս գծով: Ըստ Ուաթի, հատորին խմբագիրները շատ աւելի ընդարձակ հարց մը արծարծելու տպաւորութիւնը կը ձգեն, սակայն միայն կ'անդրադառնան Հայկական Ցեղասպանութեան: Ըստ երեւոյթին, Ուաթ անտեղեակ է այն իրականութենէն, որ «Հայկական Ցեղասպանութիւն» տարազը սկսած է գործածուիլ այն օրէն, երբ Ռաֆայէլ Լեմքին ցեղասպանութեան անդրադարձաւ եւ հայկական ադէտը իբրեւ օրինակ բերաւ այս գծով:

Հայկական Ցեղասպանութեան մասին իր սահմանափակ տեղեկութիւններուն վրայ հիմնուելով, Ուաթ կը փորձէ տարբերութիւններ տեսնել հրէական Ողջակիզումին եւ Հայկական Ցեղասպանութեան միջեւ: Ան հարցականի տակ կ'առնէ Ցեղասպանութեան միտումը: Առանց անդրադառնալու Ցեղասպանութեան փաստաթուղթերուն, ան կը պնդէ, թէ «ջարդերուն մեծ մասը աւելի արդիւնք էին հայերու շնորհուած օրինական կարգավիճակի կամ անոնց պաշտպանութեան վերջ գտնելուն, քան օսմանեան պետութեան կողմէ միտումնաւոր քայլի»: Կը թուի, ան կը հաւատայ, որ կարգավիճակի կամ պաշտպանութեան վերջ գտնելը բնականաբար պէտք է յանգի «բռնի տեղահանութեան», ուր տեղահանեալները «ջարդուեցան... իրենց պահակներուն կողմէ»:

Ուաթ կը գրէ, թէ Ողջակիզումի սերտողութիւնը զարգացած է քաղաքական եւ պաշտպանողական ուղղութեամբ՝ ընդդէմ վերաբերեալ կամ ուրացման շարժումին:

Գրախօսուած հրատարակութիւնները կը պատասխանեն այն պնդումներուն, որ իբրեւ թէ Հայկական Ցեղասպանութեան մասին վաւերաթուղթեր չկան եւ Մ. Նահանգներու դեսպան Հենրի Մորկընթաու, Պոլիս նստած, չէր գիտեր, թէ ինչի մասին կը խօսէր իր տեղեկագիրներուն մէջ: Լոյս տեսած հատորները պարզապէս կը ներկայացնեն ժամանակի ականատեսներու վկայութիւնները, յատկապէս Օսմանեան Կայսրութեան մէջ հիւպատոսական ներկայացուցիչներու զեկուցագիրները:

Ուաթ անաբեկչական քայլ կ'որակէ այս վաւերագիրներու լոյս ընծայումը, եւ 1980ական թուականներու «վրէժխնդրական արարքներու» ծիրին մէջ կը տեղաւորէ զայն: Այս տրամադրութեամբ՝ Ուաթ սկսած է իր գրախօսականը, ենթադրութիւններ կատարելով խմբագիրին կամ հրատարակիչներուն մասին:

Թէեւ պատմաբան է, բայց եւ այնպէս Ուաթ յայտնապէս ջղագրգռութիւն ցոյց կու տայ ի տես այն փաստին, որ արխիւային նիւթերուն մէջ կըրկնութիւններ կան եւ առաջին կարգի տեղեկութիւններուն մէջ լայն տեղ կը գրաւեն «ըսի ըսաւներն ու ենթադրութիւնները»:

«Արմինիըն Ռիվիու»

ընդգծած է Ցեղասպանութեան մասին նիւթերու լոյս ընծայման կարեւորութիւնը:

Այս հինգ հատորնոց շարքը, որուն առաջին երեքը լոյս տեսած են ցարդ, կարելի է ունենալ ուղղակի դիմելով հրատարակիչներուն.

Armenian Review Books,
80 Bigelow Ave,
Watertown, MA 02172.

ԱԶԳ. ԵՂԻՇԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՔՈԼԷՃ

ՆՈՒԷՐ ՄԱՅՐԻԿԻՍ

●Գեղարուեստական յատուկ յայտագիր:

Շորեքշաբթի. 15 Մայիս 1996

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԴՐՕՇԱԿ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ
ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

27ՐԴ (60ՐԴ) ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3 (1475), 8–21
ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1996

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ
●ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՎԱԶՔԻ ԽԱՂԱԴԱՇՏԷՆ ԱՆԴԻՆ

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԲԵՄ
●ԱԶԳԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓԻՒՌՔԸ՝ ԶԱՐԹՕՆՔԻ ՇԱՐԺՈՒՄԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 21ՐԴ ԴԱՐՈՒ ՍԿԻԶԲ
Խ. Տէր Ղուկասեան
●ԱՒԱՋԷ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ ԾԱԿ ՆԱԻԻ ՎՐԱՅ
Արտաշէս Շահբազեան
●ԱՐՑԱԽԸ Կ'ՈՒՆԵՆԱ՞Յ ԱՐԴԵՕՔ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ
Շիրազ Մարտիրոսեան
●ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՐԳԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ ՀԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿՈՎ
Վարդան Պետրոսեան
●ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՊԱԳԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ «ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՐԳԻ» ԳԱՂԱՓԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ
Սիրակ Յովհաննիսեան
ՄԱՄԼՈՅ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
●ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ՝ 1996Ի ՅՈՒՆՈՒԱՐԻՆ
Յ. Ք.
«ԴՐՕՇԱԿ»Ի ԳՐԱԴԱՐԱՆ
●ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՂ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
Լ. Մկրտչեան
ՆԵՐԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅԵԱՑՔ
●ԱԿՆԱՐԿ՝ ՊԱՔՈՒԻ ՔԱՐԻԻՂԱՏԱՐ ԽՈՂՈՎԱԿՆԵՐՈՒ ԾՐԱԳՐԻՆ ՎՐԱՅ
Հ. Գէորգեան
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՅԵԱՑՔ
●ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ – ԻՐԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ
Ռ. Յակոբեան
●ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԴՈԿՏՐԻՆԱՆ ԵՒ ԳԱՂԱՓԱՐԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ
Սամուէլ Էլոյեան
●*ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐՋ*

գրականութիւն եւ մշակոյթ

ՆԱՀԱՏԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ - ՁԻՆՈՒՈՐԻ ԳՐԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒՆՔԸ

Վերջերս, Արցախի մեր աշխատակիցներէն Աշոտ Պետրոսեան խմբագրութեանս տրամադրեց Արցախեան Պահանջատիրութեան նահատակներէն Կոմիտաս Յակոբեանի օրագրութենէն էջեր, «իբրեւ ռազմիկ - բանաստեղծի ներքին կեանքի վաւերագիր»:

Կոմիտաս Յակոբեան ծնած է Մարտունիի շրջանի Քերթ գիւղը: Ստեփանակերտի համալսարանի վերջին կարգերու ուսանող էր, երբ 5 Մարտ 1994ին, Մարտակերտի Կարմիրաւան գիւղի մօտակայքը զոհ գնաց թրքական ոումբին, գինադարէն քանի մը օր առաջ:

Գրական ճաշակն ու ստեղծագործական կարողութիւնը Կոմիտաս Յակոբեանի մէջ յայտնաբերուած են պատանի տարիքին, երբ տակաւին դպրոցական գրասեղաններու ետին կը գտնուէր:

Աւելի ուշ, 1993ին, Արցախի ազատամարտիկ-գրողներու ստեղծագործութիւնները հրատարակող մատենաշարը լոյս ընծայեց Կոմիտաս Յակոբեանի 18 - 19 տարեկանին յօրինած բանաստեղծութիւնները «Գոյութեան Պատրանք» խորագրեալ գրքոյկով, որ օրին հետաքրքրութիւն յառաջացուց Արցախի գրասէր շրջանակին մօտ, որովհետեւ գրքոյկը իր թարմ շունչով եւ նոր խօսքով կ՝ աւետէր վաւերական բանաստեղծի մը ծնունդը:

Բայց... ճակատագիրը այլ կերպ տնօրինած էր երիտասարդ բանաստեղծին կեանքը: Ան միեւնոյն ժամանակ զինուորն էր հայրենիքին եւ առաջիններէն էր, որ նուիրուեցաւ ազգային - ազատագրական շարժումին: Սկզբնական շրջանին մաս կը կազմէր ֆետայական ջոկատներուն, իսկ Արցախի ազգային բանակի ստեղծումէն ետք, կը կռուէր զօրամասի կազմին մէջ: 1993ին նշանակուած է վաշտի տեղակալ, իսկ նահատակութենէն քիչ մը առաջ՝ Մարտունիի գումարտակի հրամանատարի տեղակալ, միաժամանակ հայրենի գիւղին մէջ վարելով ուսուցիչի պաշտօն:

***

Քովի սիւնակներով ներկայացուած Կոմիտաս Յակոբեանի օրագրութիւնը (կարգ մը յապաւումներով) բառային արտայայտութիւնն է բանաստեղծ-զինուոր մարդուն ներքին պայքարին, անոր հոգիին մէջ ստեղծուած ա՛յն տագնապին, որ ծնունդ կ՝ առնէ հակադիր երկու բեւեռներու բախումէն. «թուղթ ու գրիչ»ի մարդ եւ «Հայրենիքի Զինուոր», որոնք իբրեւ կերպար միաժամանակ ու նո՛յն յաջողութեամբ մաս կը կազմեն հեղինակին էութեան, առաջինը՝ իբրեւ հոգեմտաւոր դիմանկար, իսկ երկրորդը՝ իբրեւ ֆիզիքական եւ առարկայականօրէն ճշմարիտ, շօշափելի իրականութիւն:

Օրագրութեան մէջ մենք կը հանդիպինք հեղինակին ուսանողական քաղցր օրերու վերյիշումներու, անհատական սիրոյ պատմութեան, յուսալքութեան եւ լաւատեսութեան պահերու, զգացական պոռթկումներու, մտային խորացումներու, իմացական երանգ ունեցող հարցադրումներու, մէկ խօսքով՝ մահուան դէմ յանդիման կանգնած հասուն մարդու հոգեկան մակընթացութիւններուն եւ տեղատուութիւններուն, որոնք յարաճուն կերպով կ՝ալեկոծին բանաստեղծ հոգիի մը ներքին աշխարհին մէջ, ստեղծելով նաեւ պոռթկումի եւ ընդվզումի տրամադրութիւններ, անհեթեթութեան հասնող իրավիճակներ:

Ապրումներ, որոնք բնական են ու սրտառուչ եւ կը յաջողին տագնապի մատնել նաեւ ընթերցողը, որ չի կրնար անտարբեր մնալ ի տես երիտասարդի մը, որ կ՝ապրի ազերի թշնամիին պարտադրած պատերազմական անբնական առօրեայ մը, մինչ հոգիին մէջ կը կրէ կրակը սիրոյ, իսկ ճակտին՝ «մատն Աստուծոյ», կ՝ապրի կեանք տենչալով, բայց նաեւ ունի՛ քաջութիւնը զոհուելու հայրենիքի բագինին:

Օրագրութիւնը շահեկան է նաեւ վաւերական տեղեկութեանց իմաստով, որոնք կը պայծառացնեն մերօրեայ պայքարի կարգ մը դրուագները եւ հայրենիքի նահատակ զինուորներու ճգնաժամային ապրումները, մեր ազգային ժամանակակից պատմութեան եւ հետագայ պատմագէտ-գրագէտներու կտակելով խորացման եւ ընդարձակման նոր տարածքներ:

Ս. Դ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

«ԿԱՐԵՒՈՐԸ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՈԳԻՆ Է, ՈՐ ՊԻՏԻ ՉԿՈՐՑՆԻ ԶԻՆՈՒՈՐԸ: ԱՅԼԱՊԷՍ ՄԵՆՔ ՏԱՆՈՒԼ ԿԸ ՏԱՆՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆ ԱՅՍ ԵՒ ՈՉ ՄԻ ՍԵՐՈՒՆԴ ՄԵՋ ՉԻ ՆԵՐԻ»

***

Աշուն, 1992 Հոկտեմբերի 5, Քերթ

Հոգեկան ծանր ապրումների օրեր են:

Ծանր ու զորշ միջավայրում: Երեւի թէ ամբողջ մի անցած տարին է նոյնութեամբ անցնում: Միայն կոխուն է ուժեղացել: Մի ամբողջ տարի չկարողացայ գտնել իմ անկողնին ու բուդրուգրիչը: (Մէկ Ստեփանակերտ-Բաքուի ճանապարհ, գիւղ, Երեւան, ոչ մի իսկական գործ, գրադմունք, յաջողութիւն, առաջխաղացում): Նոյն ցուրտ օրերն են (ինչպէս անցած տարի), նոյն գիւղը: Միայն՝ կոուի են ներքաշուած բոլորը:

Ես սարսափում եմ գրի ու գրականութեան այս ահաւոր պակասից: Նոյնիսկ թերթ չկայ: Իսկ պոեզիա կարդալու համար այս անտէր ժամանակը կարծես թէ չի ներիր:

Ուսանողական կեանքը յիշելուց պարզապէս այրւում եմ: Ախր ո՞ւր կորան այն երանելի գիշերները: Ո՞ւր են հանրակացարանի հարբած գիշերները: Այնքան ցանկալի դէմքեր ու մարդի՛մ ընկերներ: Նուէնը էլ այստեղ չէ: Դա մի կողմից լաւ է: Սակայն կարօտից էլ մեռնում եմ: Սակայն չեմ ուզում, որ գայ: Յոյս ունեմ, որ կոիւը շուտով կը վերջանայ, կը գնամ, կը բերեմ:

Զինուոր լինելն էլ ծանր բան է այս ցրտին: Այդ գիւղական վաշտն էլ՝ չեմ իմանում ձանձրացրել է: Դեռ փա՛ռք, որ մեր աղերքով իրար հետ շատ լաւ ենք ու լաւ էֆիր ենք անում: Ծխում եմ հիմնականում սիկարէթներ (էն վախտ բուրուն էլ ենք ծխել): Երէ ես յանկարծ (Աստուած մի արասցէ) գրկուեմ նախապաշարմունքից ու իմ շրջապատով գիւղական կեանքի մանրուքների մէջ մտնեմ ու ապրեմ գիւղական կեանքով, ապա օրերս շա՜տ ուրախ կ՝անցընեն (...): Բայց ես ուզում եմ այս օրերի շարքի մէջ տեսնել, զգալ այն օրը, երբ կը փոխուի կեանքը ու շրջադարձ կը կատարուի իմ կեանքի ու առօրեայի մէջ: Ես մեծ յոյսեր եմ կապում այդ գալիք կեանքի հետ: Թէկուզ այս անորոշ ու պղտոր ժամանակաշրջանում:

Պիտի գանգիմ Արովեան՝ Նուէնին: Ձայնը լսեմ: Առնեմ կարօտս ... Տեսնեմ ինչպէս են անցնում օրերը:

Դաւիթից ու Արբուրից բնաւ լուր չունեմ: Երեւի իրար տեսած կը լինեն: Ու յանախակի են հանդիպում իրար: Զէ, այդպէս վարուեց (չգիտեմ կեանքը ասեմ, թէ ժամանակը) մեզ հետ: Երեւի այդ նոյն ժամանակը մի օր հանդիպել կը տայ մեզ: Արբուրի կիրարտին շատ եմ կարօտել: Նրա կարօտախտն ծայնին: Մէկ էլ թէկուզ մի ինչ արհեստական, բայց ջիգեարով ծիծաղին ու ... կոմիկութեանը...

Մեր մէջ գաղափարի եւ աշխարհընկալման նախասիրութիւնների վարքի ընդհանրութիւններ կան: Երեմով ուզենք արուեստի զգացողութիւն: Եւ դա մեզ շատ է կապում: Ուրախ ու անմոռանալի օրեր շատ ենք ապրել: Իսկ երէ տայ Աստուած, ու մենք կրկին լինենք իրար հետ, այն ժամանակ ամէն ինչ *նորմալ* կը լինի ու իր տեղը: Միայն այս խենթ պոեմների համար զղջում եմ: Ա՜խ, երանութեան գիշերներ ու տղերքը միասին խօսում են երաժշտութեան ու պոեզիայի ժամանակակից հոգսերի մասին: Իսկ ես համարեա մոռացել եմ, թէ ո՞րոնք են այդ հոգսերը:

Կեանքէ է, ինչ արած: Ես նրանց ցաւը տանեմ, գիտեմ, ուր որ էլ լինեն, մէկէ, գալու են ու հանրակացարանում խորոված ենք անելու ու հարբելու ենք: Ու Արբուրը նուագելու է ու... Մենք մի բիչ փոխուած, բայց նոյն տարիքի խենթերս ուրախանալու ենք...

Տա՛յ Աստուած:

***

24 Նոյեմբերի, 92 թ. Քերթ

Ինչպէս Տէրեանը կ՝ասէր- Աշո՛ւն է, անձրե՛ւ...

Այդ օր ես ոչինչ չգրեցի: Եւ միայն հիմա (Դեկտեմբեր 3) որոշեցի մի բանի օրագրային գրառում կատարել: Այսօր ձիւն եկաւ ու մղձաւանջային մի յիշողութիւն կարծես փոխեց միջավայրը ու ինձ նետեց... ուսանողական հանրակացարանի վերջին մուտքի համարեա վերջին յարկի անկիւնային վերջին սենեակը: Զմեռ: Էլեկտրական սալիկի տաքութիւնից ջերմացած գրոյցներ ու դէմքեր: Տղայի: Աղջկայ: Գրական շրջապատ: Իսկ հիմա, Կոմիտաս Յակոբեան, դու (այսօրուայ դրութեամբ) գիւղական ուսուցիչ, ոչ կարգին գիւղացի, ոչ կարգին բանաստեղծ ես, ոչ կարգին զինուոր, չգիտես, թէ ինչպէս անցկացնես օրդ ... ե՞րբ կ՝անցնեն այս օրերը: Ե՞րբ կը տեսնես նրանց:

Այսօր դիրքեր չգնացի: Ցուրտ էր: Դասեր էր չունենի: Բայց կարողացա՞յ արդեօք գէթ մի բոպէ անջատուել այս պղտոր իրականութիւնից: Ոչ: Զի ատացուած: Զի վերջանում այս կոիւը: Այս բոպէին ես պիտի խրամատի ատոնութեան ու ցեխի մէջ լինէի: Բայց ո՞վ կը պատկերացնէր այն ժամանակ: Ո՞վ կը մտածէր, որ ես մի օր պիտի ուսուցչութիւն անէի այս անմշակոյթ գիւղում:

«Ապրում ենք էլի»: Համակերպում: Բայց ինչո՞ւն լաւ է, որ գոնէ երեկոները յոյս է լինում ու հնարաւորութիւն լինում մինչեւ անգամ երաժշտութիւն լսել ու անցած 3 տարիներին լսած երգերը հաստատում են ինձ կատարեալ երանութեան:

Հիմա Ամարասի ցեխոտ օրուայ երգերն եմ լսում: Այ թեզ կեանք (միշ մնաց պատիժ ասէի): 3 տարի առաջ ամբողջ *կուրսով* էֆէֆ ենք արել այնտեղ, այնքան յուշեր՝ կապուած մի օրուայ հետ: Իսկ հիմա ես՝ ժամանակի վարագուրուած ցուցափեղկում դեգերող պռեստ գէնքով կուում եմ այնտեղ: Շա՜տ եմ կարօտել *կուրսա*ցիներին: Դժուար թէ նախկին *կուրսով* (ո՞վ է մնացել որ) գոնէ մի անգամ ուրախանանք: Բայց մէկէ. բանի հոգի էլ մնացած լինեն, պիտի նրանց հետ կրկին էֆէֆ անեմ (յիշեցի Սարուշէնում, Նայիրայի ծննդեան օրը): Օֆիսին մի անգամ (վերջերս Ստեփանակերտում) հեգնանքով ասացի. Կոմիտաս Յակոբեանը բուրքի դիրքերից 3 քմ. հեռաւորութեան վրայ Հ. լեզու եւ Գրականութիւն է ուսուցանում հարազատ գիւղում: Երեւի մամում խղճաց ինձ՝ երբեմնի բարձր իտէալներով տարուածիս:

Սակայն Օֆիկը չասաց, թէ, վերջապէս, ե՞րբ ես դու՝ Կոմիտաս Յակոբեան, այդ գէնքի տեղ բուդր ու գրիչ վերցնելու: Ե՞րբ ես ամուսնանալու ու ե՞րբ ես տպագրելու քո գիրքը:

Ոչինչ, այս մի ամիսն էլ տեսնենք ինչպէս կը վերջանայ:

Թող տայ Աստուած, որ այս կոիւը վերջանայ, թէ չէ, ես չգիտեմ ... գժուելու եմ: Ես այստեղ, իսկ Նուէնն՝ կեանքս, այնտեղ, Ստեփանակերտում: Այսպէս ո՞նց կը լինի: Այսքան տխուր ապրել չի լինի:

***

1993թ. Քերթ

Այսօր Մարտի 26ն է: Դարձեալ 2րդ օրը: Վերադարձայ Ամարասից: Մի ամիս չէի եղել այնտեղ: Մի ամիս չէի տեսել տղաներին: Երեւանում էի: Մէկ ամիս՝ զատուած խրամատային կեանքից:

Մէկ շաբաթ եղայ Նուէնի, իմ Նուէնի մօտ: Առայ կարօտս: Բայց... ինչքա՜ն եմ սիրում իմ խենթուկին, իմ միակին...

Հիմա... գիւղում եմ, տանը, առանձնասենեակում: Գիշեր է: Զկայ լոյս, ու վառում է մոմը...

Եղայ Սամուէլի մօտ, իրենց տանը: Ոչխարը խորովեցինք ու կերանք:

Վաղը տղամբ լինելու են իմ մօտ, մեր տանը: Լոյս տեսայ իմ առաջին ժողովածուն՝ «*Գոյութեան Պատրանք*»ը ու ... էլ ֆ ենք անելու վաղը: Լոյս տեսայ ... ու իմ համար իրադարձութիւն է: Ոմանք ուրախանում են անկեղծ, ոմանք զարմանում, իսկ ոմանք էլ ... նախանձից պայթում են: Բայց ինձ ի՞նչ: Թող որ կամենան՝ ինչ կ՝ուզեն: Ինչու...

Համարեա 2 տարի է՝ ոչինչ չեմ գրել: Հիմնականում տպագրուած են 18-19 տարեկանում գրուած իմ բանաստեղծութիւնները:

Հրազդանում տեսայ Արբուրին (իմ դպրոցական եւ մարտական մտերիմ ընկերներից), նրան նուիրեցի գիրքս: Բայց ա՜ուտ, Դաւիթին չտեսայ:

(Շարունակելու եմ վաղը):

Երեկոն
Գեղեցկագոյն
տիկնոջ
Պարանոցի զարդ է,
Ու ես ուզում եմ
Հարիւր տարի
ապրել:

***

Մենք աղջիկների
մասին
Գրում ենք
ներշնչանքով,
Ու յաճախ ... ցաւով,
Իսկ նրանք
Միշտ ցաւով
Երկրպագում են մեզ:

Քերթ, Ապրիլ 1992

***

Ապրիլի 7, 1993, Քերթ

Վաղուց գրիչ չեմ վերցրել ձեռս: Այսօր որոշեցի մի բանի տող գրել անցած եւ անցնող օրերից: Մի ամսից աւելի է, ինչ չեմ եղել Ամարասում:

Տխո՜ւր, ահով երիզուած օրեր եղան... Կորցրինք Թորոսին, մեր ընկերոջը, մտերիմին ... Կորցրինք էլ շատերին:

Իսկ 5 օր առաջ վառեցինք Ղաջարը, գրաւեցինք Խազազը: Ամէն ինչ յաջող անցաւ: Թուրքերը չդիմադրեցին: Հիմա դիրքերը լինելու են Ղաջարում, որտեղ ամէն ժամ «Դրպաս»ը կարկուտ է թափում:

Գիւղում ամէն ինչ *նորմալ* է: Ղաջարից յետոյ՝ տղերքի հետ հանրակացարանում եմ: Իսկ օրերը տամ են ու հանելի, կանաչով է պատել գիւղը: Զուարճալի բոպէներ լինում են: Շարունակում եմ դասերս դպրոցում: Վատն այն է, որ այս խառնաշփոթի վերջը չի երեւում, որպէսզի մարդ վերազանի իրեն, կարողանայ դրսեւորի իրեն, թէ չէ՝ այսպէս էլ մի բանի նման չէ:

Ստեփանակերտում ուենք բնակարան, իսկ Օգոստոսին կ՝ամուսնանամ եւ ... նշանակալի իրադարձութիւն կը լինի իմ կեանքում: Իսկ եթէ, կոիւը շարունակուի՝ արդէն վատ է: Դաւիթն էլ եկաւ Երեւանից: Սակայն ես չէի պատկերացնում նրան այնքան փոխուած: Բայց չեմ էլ ուզում խորանալ: Ինչու՞, գուցէ այսպէս է թելադրում կեանքը:

***

24 Ապրիլի, 93թ.

Առեղծուածային օրեր են: Դիրքերի փոփոխութիւն, ժամանակաւոր (եռօրեայ) զինադադար եւ ... սգոյ օրեր: Կորցրինք Մանուէլին (հեղինակին մտերիմ ընկերոջ եղբայրը) եւ ապրեցինք ծանր դրուագներ: Այդ օրը բուրքական ականը կարկուտ էր թափում դիրքերին: Զոհուեցին 7 հոգի: Իսկական աղէտ էր: Մի օր առաջ ձիւն եկաւ, իսկ այսօր հրաշալի եղանակ էր: Երէ տայ Աստուած, պատերազմը շուտափոյթ վերջանայ, հոյակապ կեանք ենք վայելելու:

Դասի չեմ գնում: Այդպէս էլ պէտք է: Այս գորշ ու միջակ միջավայրում խեղդուեցի: Այսպէս՝ ոռ խոհերի հետ ու միայնակ ապրելի լաւ է: Առանձնապէս, երբ գարուն է ու կանաչը բազաւորում է:

Հերթափոխի ոչ մի դասակում գրանցուած չեմ: Երեմ ամիս կը լինի շուտով, ինչ գիշերը խրամատում չեմ անցկացրել: Միայն դիրքեր եմ գնացել տագնապի պահանջով: Մի անգամ էլ կրոնի թէմ դիրքերում եմ եղել: Սամուէլը վաշտի հրամանատարն է ու աշխատում է *նորմալ*: Ես էլ երեւի դիրքապահութիւնից մի ուրիշ գործի կ՝անցնեմ: Տարուկէս խրամատում փտելը դիւրին չէ:

***

1 Մայիս, Քերթ

Ես մի օր անցած, անցնող օրերի վերյուշը կ՝ապրեմ ու հոգիս կը փառաւորուի: Ես ապրում եմ իմ ուրախ եւ անուրախ օրերը, իմ յիշողութեան մէջ դաջուած են վայելքի ու բերկրանքի օրերը: Ես մեծանում եմ ու իմ առօրեան, ապրումներս հարստանում են ... ամենի ուրախանում եմ

Կնոջական

ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԻՄԱՑ

20րդ դարու աւարտին կին կը դիմագրաւէ բազմապիսի եւ բազմարնոյթ տագնապներ, որոնք ոչ միայն կը սպառնան իր ապահովութեան, առողջութեան, այլեւ անոնք ուղղակի թէ անուղղակի կերպով կը փտանկեն մարդկային ընկերութեան երթը, կեանքը, գարգացման եւ բարգաւաճման քայլերն ու ձգտումները:

Սովը, պատերազմները, վայրագութիւնները, անկրագիտութիւնը, բազմատեսակ հիւանդութիւններն ու համաճարակները, առողջապահական խնդիրները, աղքատութիւնը, ծանր աշխատանքը եւ այլ բազմաթիւ քաղաքական թէ ընկերային երեւոյթներ այսօր մարդկութիւնը եւ մասնաւորաբար կին կը դնեն կացութեան մը առջեւ, իրավիճակի մը մէջ, ուր խիստ կարիքը կը զգացուի ճշգրիտ ախտաճանաչումներու, արագ եւ կրտրուկ միջոցառումներու, որովհետեւ իւրաքանչիւր օր հարցերը աւելի կը բարդանան, իրենց հետ դժուարացնելով յուծումները, դարմանները:

Եթէ ափրիկեան ցամաքամասին վրայ ապրող կին կը դիմագրաւէ գլխաւորաբար տնտեսական անբաւարարութեան եւ տգիտութեան հետեւանք ընկերային, առողջապահական եւ բարոյական հարցեր, միւս կողմէ, այլ ընկերութիւններու մէջ ապրող կիները, իրենց կարգին, դէմ յանդիման կը գտնուին հարցերու, որոնք թէեւ կը թուին ունենալ տարբեր տարագ ու դիմագիծ, բայց իրենց վերջոյանոնք ունին նոյն խորքն ու էութիւնը: Այսօր կինը աւելի խոցելի է քան երբեք, որովհետեւ ժամանակակից տագնապները շատ աւելի փտանկաւոր են քան նոյնիսկ մօտիկ անցեալին անոր դէմ ցցուած փտանգները:

Այս կացութեան մէջ փստահարար հայ կին անմասն չէ երկրագունդին որեւէ անկիւնը գտնուող այլ ազգերու պատկանող կիներու դիմագրաւած դժուարութիւններէն, որովհետեւ անոնք առկայ են ամէնուրեք: Սփիւռքեան տարբեր գաղթօճախներու մէջ հայ կին ունի կրկնակի յանձնառութիւններ, նախ՝ իբրեւ կին, ապա՝ իբրեւ հայ մայր կամ հայուհի: Անկախ ընկերատնտեսական եւ առողջապահական դժուարութիւններէն, ան այսօր նաեւ կը դիմագրաւէ իր ընտանիքին կառոյցին օղակները սեղմելու, իր գաւակներուն հայեցի դաստիարակութեամբ գրաղելու, իր հայկական շրջապատին ընկերային, հոգեմտաւոր մակարդակին բարձրացումին ճիգերուն իր գործօն մասնակցութիւնը բերելու մարտահրաւէրները, որոնք աւելի կը ծանրացնեն հայ կնոջ պարտականութիւնները:

Օտար ընկերութիւններու մէջ կին ունի իրեն սահմանուած դերը: Այսօր անիկա ընկերաբաններու, ֆիմինիստներու, նոյնիսկ քաղաքական մարդոց կողմէ տարբեր մեկնաբանութիւններու եւ եզրայանգումներու կ՚արժանանայ: Կինը հաւասա՞ր է այր մարդուն, անոր չափ իրաւասութիւններ ունի՞ ընկերութեան մէջ, ի՞նչ մարգերու մէջ ան գերակայութիւններ կրնայ, ո՞վ պիտի ըլլայ ընկերութեան կեանքին ուղին ճշդողը՝ կի՞նը թէ այրը, ու այլ հարցեր, որոնք կը քննարկուին, կ՚ուսումնասիրուին խորհրդաժողովներու, հա-

Ա. Ա.

7

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԿՐԻՓԻ ՆՈՐ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿ ՄԸ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԻ

Միացեալ Նահանգներու մէջ հաւաքուած 2 հարիւր մասնագէտներ համագումարի մը աւարտին յայտնած են, թէ կրիփի նոր համաճարակ մը կը սպասուի...

Նշենք, որ կրիփի վերջին համաճարակը պատահեցաւ 1968ին, որ ճանչցուեցաւ «Հոնկ քոնկի» կրիփ անունով: Յառաջիկայ համաճարակը կրնայ պատահիլ (ըստ վերոյիշեալ մասնագէտներուն) յառաջիկայ տարիներուն, մանաւանդ որ միջազգային ճամբորդութիւնները աւելի եւս կը դիւրացնեն այս համաճարակին *վիրիւս*ներուն փոխանցումը:

ՃԱՐՊԱԹԹՈՒՆԵՐԸ՝ ՔՈԼԵՍԹԵՐՈԼԻ ԴԷՄ

Եթէ էսքիմոցիները *քոլեսթերոլ* չունին, պարզապէս անոր համար, որ անոնց ուտելիքները հարուստ են ճարպաթթուներով, որոնք ծանօթ են նաեւ (*Օմեկա 3*) անուան տակ:

Այս ճարպաթթուները կը գտնուին առաւելաբար ձկան իւղին մէջ, անոնք կը պաշտպանեն մեզ սրտի եւ երակներու հիւանդութիւններէն, կը նուազեցնեն արեան գերճնշումը եւ կ՚աւելցնեն մարմնին դիմադրականութիւնը:

Շնորհիւ ասոնց, կը նուազին նաեւ յիշողութեան խանգարումները, մտահոգութիւնը, հոգեկան անկումները, եւայլն...

Այս ճարպաթթուները ներկայիս նաեւ կը վաճառուին *ժելիլ* դեղահատի ձեւին տակ:

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՑ ԱՉՔ

Ճար չկայ —
Աչքը բացիեն է. ամէն ինչ այս դարուն
Շուրջդ ամէն մարդ աչքը չորս է. բացեր
Ուզես չուզես
Աչքը բաց մը պիտի ըլլաս — ճար չկա՛յ:

Դեռ երէկուան երեխան
Շուներու պէս աչքերուդ մէջ կը նայի
Իսկ այսօրուան բարեկամիդ
Աչքերն ուրիշ կերպ կը բացուին՝ երբ առնէ.
Թոչունին հոտը ճիշդ աչքէն զարնելիք...

Շուրջդ նայէ՛
Կապիներու պէս անօթի ու անկուշտ
Բաց աչքեր ծակ աչքեր միայն կը տեսնես —
Բեզի ինձի կը նային
եւ իրարու գաղտնօրէն
ոչ մէկուն հետ աչք աչքի չեն զար երբեք.

Կը զարմանաս — կը մտածես թէ. արդեօք
Ասոնք գիշե՞րն ալ աչք աչքի չեն դներ...

Կը զարմանաս, սակայն այսպէ՛ս է, ադաս.
Այս աշխարհին մէջ դո՛ւն ալ
Ուզես չուզես աչքը բաց մը պիտի ըլլաս
Աչքդ խոշոր պիտի բանաս — աչքդ պարապ աչքդ ծակ
ոչ մէկ ժպիտ
ոչ մէկ կարիլ
ոչ մէկ զոհար աչքիդ մէջ
Գիշերն անգամ մէկ աչքդ բաց պիտի պառկիս
Երբ ննջաս՝ աչքիդ բիբն իսկ կը զոդնան...

Աշխարհն այսպէս է, ադաս.
Աչքերդ բա՛ց — ատկէ. ուրիշ ճար չկայ.
Մինչեւ որ
Օր մ՚ալ յանկարծ
Աչքերդ այդպէս բաց երբաս...:

ԶԱՐԵՀ ԽՐԱԽՈՒՆԻ

ԽՈՀԱԳԻՐ

ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆՈՎ ԽՄՈՐԵՂԷՆ

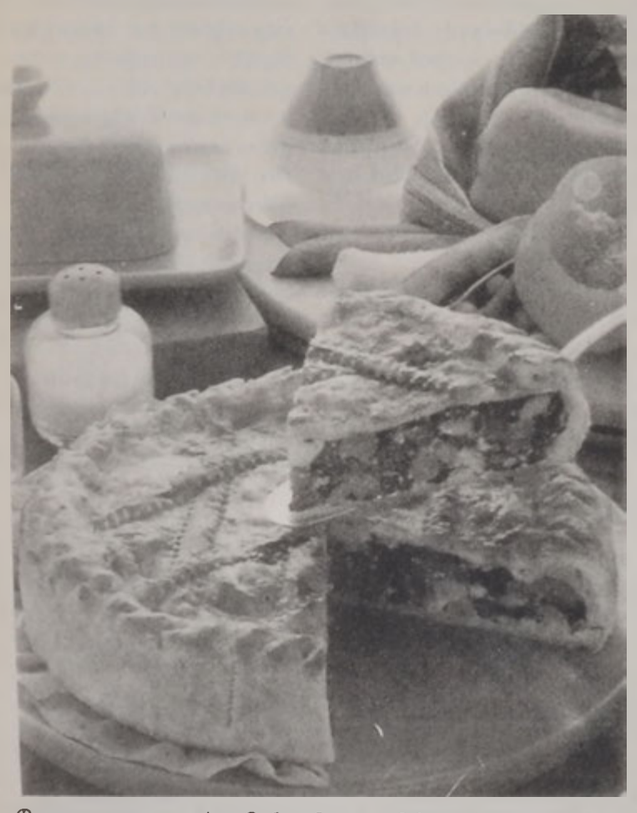

Պատրաստութեան համար անհրաժեշտ են.-

- 400 կրամ *փաթ ֆէօյրթէ* պատրաստ խմոր:
- 500 կրամ կանաչ ծաղկակաղամբ (*Պրոքոլի*):
- 350 կրամ ստեպղին:
- 250 կրամ գետնախնձոր:
- Պտղունց մը մշկընկոյզ:
- Երկու սոխ:
- Պճեղ մը սխտոր:
- 3 հաւկիթ:
- Ապուրի երկու դգալ կաթ:
- Քսան սանթիլիդր (ամէնէն փոքր տուփը) հեղուկ սեր:
- 30 կրամ կարագ:
- Աղ, համեմ:
- 24 սմ. տրամագիծով կաղապար մը:

Պատրաստութեան կերպը.-

Կեղուեցէք գետնախնձորն ու ստեպղինը, կտրտեցէք եւ ապա 15 վայրկեան շոգիով եփեցէք:

Տաքցուցէք փուռը:

Կանաչ ծաղկակաղամբին ցօղունները կտրեցէք եւ 10 վայրկեան խաշեցէք աղի ջուրի մէջ, ապա աւելցուցէք անոնց գլուխները եւ 2 վայրկեան եւս խաշեցէք:

Կեղուեցէք, մանրեցէք եւ 3-4 վայրկեան կարագի մէջ դարձուցէք սոխերը, ապա աւելցուցէք կանաչ ծաղկակաղամբները, գետնախնձորը, ստեպղինը, ճզմուած սխտորը եւ բոլորը 2 վայրկեան եւս եփեցէք:

Ամանի մը մէջ զարկէք հաւկիթները, սերը, աղն ու համեմը, ինչպէս նաեւ՝ մշկընկոյզը: Ասոնց վրայ աւելցուցէք պաղած բանջարեղէնները:

Խմորը բացէք եւ կէսը ձեւաւոր տարածեցէք իւղուած կաղապարին յատակը այնպէս մը, որ կողմերէն դուրս գայ: Վրան տարածեցէք միջուկը: Երեսը ծածկեցէք խմորին մնացեալ մասով, եզերքները լաւապէս գոցելով:

Երեսը զարդարեցէք խմորի երիզներով եւ քիչ մը կաթով ծեփելէ ետք փուռին մէջ եփեցէք 30 վայրկեան:

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

96Ի ԱՄՐԱՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ

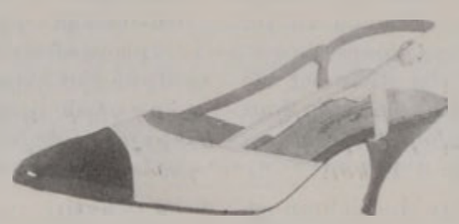

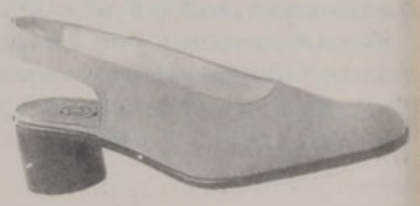

Յառաջիկայ ամրան կօշիկները այլազան են իրենց գոյներով, ձեւերով. կրունկներով եւ «քիթ»երով:

ԳՈՅՆ.- Արդարեւ, շատ նորոյթ են նարընջագոյն, դեղին, կարմիր, *ֆուշիա* գոյները նոյնպէս նորոյթ են սեւով ճերմակ կօշիկները եւ, վերջապէս, ճերմակն ու անոր տարբեր երանգները:

ՁԵՒ.- Կան *սփոր*, գործնական եւ հանգըստաւէտ ձեւեր, ինչպէս նաեւ՝ բարձրակրունկ եւ *ֆեմինին* կօշիկներ. այս երկրորդ տեսակները առհասարակ կողմէն կամ ետեւէն բաց են:

ԿՐՈՒՆԿՆԵՐԸ.- Յառաջիկայ ամրան կօշիկներուն կրունկները այլազան են: Կան լայն եւ տափակ, կարճ եւ բարակ, բարձր եւ բարակ եւ վերջապէս վերէն նեղ իսկ վարէն լայնցած կրունկները...

ՔԻԹԵՐԸ.- Այս ամառ պիտի կրենք քառակուսի, երկար եւ սուր, կարճ եւ կլոր եւ ընդհանրապէս գոց «քիթով» կօշիկներ:

Տրուած նկարները ձեզի գաղափար մը կուտան վերոյիշեալ տեղեկութիւններուն մասին:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

- Մարմարը մաքրելու ամէնէն դիւրին միջոցներէն մէկը զայն ալիւրով շփելն է:
- Մարմարին վրայի պտուղի, սուրճի, խմիչքի կամ թացանի արատները մաքրելու համար օգտագործեցէք ձեր լուացքի ընթացիկ դեղը, անոր ջուրին քանի մը կաթիլ *ամոնիաք* աւելցնելով:
- Մարմարին վրայի իւղի արատները մաքրելու լաւագոյն միջոցը զայն պենզինով մաքրելն է:
- Դեղնած մարմարը մաքրել օճառ ջուրով եւ ապա շփել կիսուած կիտրոնի շերտով մը:

***

- Տան բոյսերուն իբրեւ պարարտացուցիչ կարելի է գործածել հետեւեալները.
- Երբ բոյսերը պիտի ջրէք, ջուրին մէջ քիչ մը կարմիր գինի աւելցուցէք, առողջ եւ հաճելի տեսքով բոյսեր ունենալու համար:
- Աշնան հաւաքեցէք մեծ քանակութեամբ դեղնած ու չոր տերեւներ, զանոնք փշրեցէք եւ խառնեցէք ձեր բոյսերուն հողին:
- Թէյին խաշուած տերեւները, ինչպէս նաեւ հեղուկ թէյը հոյակապ պարարտացուցիչներ են:
- Դարձեա՛լ փոշի շաքարը, բայց այս անգամ հաւկիթի մանրուած կեղեւներուն խառնուած՝ յանձնարարելի պարարտացուցիչ մըն է տան բոյսերուն:

***

- *Ալիւմինիում*ի կաթսաներուն յատակը երբեմն կը սեւնայ յաճախակի գործածութեան պատճառով, հետեւաբար, պարբերաբար ջուր եռացուցէք կաթսային մէջ՝ կիտրոնի շերտ մը նետելով ջուրին մէջ:
- Եթէ կաթսային յատակը կերակուր փակած է, առատօրէն աղ ցանել եւ մէկ երկու ժամ ձգել, ապա լուալ:
- Եթէ փակած կերակուրը նաեւ այրած ու սեւցուցած է կաթսան, անոր մէջ ջուր եռացնել եւ ջուրին *Օ Տը Ժաւել* աւելցնել: Այս պարագային, խոհանոցին դուռն ու պատուհանը բաց պահել, հոտէն չանհանգըստանալու համար:

***

- Ճերմակ չոր լուբիան աւելի մարսողական կ՚ըլլայ, եթէ անոր եփի առաջին ջուրը թափէք, իսկ երկրորդին մէջ ապուրի 3 դգալ ձէթ աւելցնէք:
- Մեծաքանակ գնուած ճերմակ լուբիան ճճիներէն հեռու պահելու համար անոր շիշին կամ տուփին մէջ քանի մը պճեղ սխտոր նետեցէք:

ՏԱՅԱՆԱ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԹՈՒՄԸ

28 Փետրուար 1996ի Տայանա իշխանուհիին կեանքին ամէնէն տխուր օրը հանդիսացաւ, երբ ան հեռաձայնով կապուեցաւ իր կրտսեր տղուն՝ Հէրիի հետ, անոր յայտնելու համար ամուսնալուծումի որոշումը: Ապա նոյն օրը իշխանուհին այցելեց անդրանիկ որդիին դպրոցը Էթընի քոլէճը, ուր այս անգամ լուրը յայտնեց գահաժառանգ որդիին՝ Ուիլիըմի:

Արդարեւ, անգլիացիներուն համակրանքը վայելող եւ անոնց սրտերը գրաւող իշխանուհին ի վերջոյ ընդառաջեց թագուհիին կողմէ եկած ամուսնալուծումի առաջարկին եւ հրապարակաւ յայտարարեց Զարլզ իշխանէն ամուսնալուծուելու իր համաձայնութիւնը:

Այսուհանդերձ Տայանային կը մնայ ամուր կառչիլ իր պահանջներուն եւ տեղի չտալ արքայական ընտանիքին սեղմումներուն դիմաց: Տայանա պիտի պահանջէ իր զաւակները պահելու իրաւունքը, անոնց հետ կապուած որեւէ որոշումի մասնակից ըլլալու, ինչպէս նաեւ իր տիտղոսը պահելու իրաւունքները:

Իր գեղեցկութեամբ, վայելչութեամբ, յանդըգնութեամբ եւ ինքնաբուխութեամբ Բրիտանիոյ արքայական ընտանիքէն ներս յեղաշրջում կատարած այս իշխանուհիին կը սպասեն բաւական դժուար օրեր, սակայն անոր համբաւաւոր փաստաբանը՝ Անթոլի Ճուլիուս որոշած է մինչեւ ծայր երթալ իշխանուհիին բոլոր իրաւունքները պաշտպանելու համար:

Այս էջը պատրաստեց՝ ՇՈՒՇԻԿ ՄԱՒԻՍԱԳԱԼԵԱՆ

«ԱԶԴԱԿ»ի հեռաձայնի թիւերը

«Ազդակ»ի հետ հեռաձայնային կապ պահելու համար, կը խնդրուի հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն՝ 260115, 260780 *եւ* 583026:

Մարզական Մարզական

ՔԱՓԵԼՈ ԿԸ ՄԻԱՆԱՅ ՓԱՐՄԱՅԻՆ

Իտալական «Ռորիէր Տելլո Սփոր» օրաթերթը շաբաթասկիզբին կը յայտնէր, որ Ա.Մէ.Միլանի մարզիչը՝ Ֆապիո Ռափելլո երեք տարուան համար պայմանագրութիւն մը ստորագրած է Փարմա ակումբին հետ եւ այս եղանակի աւարտէն ետք պիտի ստանձնէ իր նոր պաշտօնը:

Ըստ այդ օրաթերթին, Ռափելլո վեց շաբաթ առաջ ստորագրած է Փարմայի տոմարներուն վրայ, հակառակ անոր, որ Փարմայի նախագահը Միորճի Փետրաճեսքի կը մերժէր ընդունիլ այս իրողութիւնը:

Ինչեալ շաբաթ, Իէալ Մատրիտի նախագահը՝ Լորենսօ Կանց յայտնեց, որ Ռափելլո չի կրնար Իէալ Մատրիտի մարզիչը դառնալ, որովհետեւ ան արդէն իսկ պայմանագրութիւն մը ստորագրած է նոր ակումբի մը հետ: Բայց եւ այնպէս, Միորճիո սուտ կը համարէր անոր կատարած յայտարարութիւնը, ըսելով, որ այդպիսի բան տեղի չէ ունեցած:

Այժմ, իտալական մամուլը ի նպաստ սպանացիին յայտարարութիւններ կը կատարէ, ձեւով մը ըսել ուզելով, որ իտալացին կը ստէր:

Ռափելլոյի պայմանագրութիւնը այս եղանակի աւարտին վերջ կը գտնէ Միլանի հետ եւ յառաջիկայ եղանակին, Փարմայի միանալով, ան կը մտադրէ իր կարգ մը կարեւոր օգնականները իրեն հետ տանիլ:

Ըստ այդ օրաթերթին, Փարմա այժմէն իսկ անոր իրաւասութիւն տուած է ընտրելու իր մարզիկները:

Իր «գնում»ներուն սկսելէ առաջ, ան իր ցանկը կազմած է եւ այդ ցանկին վրայ են Փիեռլուիճի Ռազերակին (Լացիո Ռոմա) եւ Միանլուքա Վիալի (Նուվենթուս), որոնց ստորագրութիւնը ձեռք ձգելու համար ան քանի մը ամիս ետք «շուկայ» պիտի իջնէ:

ԻԱՆ ՌԱՅԹ ՊԻՏԻ ԼՔԷ՞ ԱՐՍԵՆԱԼԸ

Անգլիոյ ազգային խումբին նախկին յառաջապահը՝ Իան Ռայթ կը ծրագրէ լքել իր կազմը՝ Արսենալը եւ միանալ լոնտոնեան այլ ակումբի մը՝ Չելսիի:

32 տարեկան Ռայթ կ'ըսէ, որ այս եղանակին այնպիսի դէպքեր տեղի ունեցան, որոնք վիրաւորեցին իր զգացումները եւ այդ պատճառով, որոշած է լքել Արսենալը: Արսենալի նման մեծ ակումբէ մը հեռանալը վստահաբար այդքան ան ընդունելի եւ հաճելի պիտի չըլլայ ոեւէ մարզիկի համար, բայց դժգոհ անձ մը չի կրնար այս ընթացքով շարունակել իր ասպարէզը, կ'աւելցնէ ան:

Ռայթ Սեպտեմբեր 1991ին, իր ակումբին համար մրցանիշ մը հաստատեց, երբ փոխան 3.8 միլիոն տոլարի փոխանցուեցաւ Քրիսթրի Փէյլսէն:

Ռայթ կը յայտնէ, որ մարզիչ Պրուս Ռիոչն է խումբը լքելուն իր իսկական պատճառը, որովհետեւ ան Պրուսի կիրարկած խաղաոճը իր կարծիքով տարրեր կը գտնէ, հետեւարար կ'ուզէ այլ կազմի մը փոխանցուիլ:

Նշենք, թէ այս եղանակին Ռայթ նշանակած է 19 կոլ:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱԿԱՅԱՆԻՆ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՌԻՉՔՆԵՐԸ

ԺԱՄԱՆՈՒՄ	ՎԱՅՐ	ԺԱՄ
Չեխական	Փրակա	2:25
Միտրլ Իսր	Այլիճան- Քանօ	7:05
Յորդանանեան	Ամման	8:00
Ա. Էմիրութիւններ	Տուպայ	8:45
Միտրլ Իսր	Ամման	10:25
Միտրլ Իսր	Տուպայ-Պահրէյն	11:15
Միտրլ Իսր	Ռեստա	11:35
Միտրլ Իսր	Ապու Տապի	11:50
Կապֆ Էր	Տոհա-Պահրէյն	14:00
Ֆրանսական	Փարիզ	14:45
Միտրլ Իսր	Գահիրէ	16:15
Քուէյթեան	Քուէյթ	16:40
Միտրլ Իսր	Էրբիլ	17:45
Միտրլ Իսր	Պրիւքսէլ	18:40
Միտրլ Իսր	Քուէյթ	18:45
Ֆրանսական	Փարիզ	19:30
Միտրլ Իսր	Փարիզ	19:40
Աւստրիական	Վիեննա	20:00
Կիպրական	Լառնակա	21:15
Բրիտանական	Լոնտոն	22:45
Հոլանտական	Ամսթերտամ	23:15
Իտալական	Հռոմ	4:00

ՄԵԿՆՈՒՄ	ՎԱՅՐ	ԺԱՄ
Բրիտանական	Լոնտոն	2:20
Չեխական	Փրակա	4:00
Յունական	Էրբիլ	5:55
Ֆրանսական	Փարիզ	8:00
Միտրլ Իսր	Փարիզ	9:00
Յորդանանեան	Ամման	9:15
Ա. Էմիրութիւններ	Տուպայ	9:45
Միտրլ Իսր	Քուէյթ	12:00
Միտրլ Իսր	Գահիրէ	12:15
Միտրլ Իսր	Լոնտոն	12:30
Միտրլ Իսր	Էրբիլ	13:00
Աւստրիական	Վիեննա	14:15
Կապֆ Էր	Պահրէյն-Տոհա	15:00
Ֆրանսական	Փարիզ	16:45
Քուէյթեան	Քուէյթ	18:10
Միտրլ Իսր	Ապու Տապի	18:30
Միտրլ Իսր	Տուպայ	18:45
Միտրլ Իսր	Ռեստա- Խարթում	19:00
Միտրլ Իսր	Ամման	20:00
Միտրլ Իսր	Ռիատ	20:45
Կիպրական	Լառնակա	22:00
Հոլանտական	Ամսթերտամ	00:15

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՌՄԲԱՋԻԳՆԵՐԸ

ՊԵՊԵԹՕ ԻՐ ՏԵՂԸ ԶԻՋԵՅԱՒ ՄԻԱԹՈՎԻՋԻ ԵՒ ՓԻՅԻԻ

Ամիսներ շարունակ Սպանիոյ կոլ-սքորըրներու պարագլուխի դիրքը գրաւող պրագիլիացի Պեպեթօ (Տեփորթիւս Քորունա), ի վերջոյ շարաթավերջին իր դիրքը գիջեցաւ Փետրակ Միաթովիչի (Վալենսիա) եւ Խուան Փիյիի (Թեներիֆէ):

Երկու մարզիկները այժմ 21 կոլով կր գրաւեն պարագլուխի դիրքը, իսկ Պեպեթօ 19 կոլով կր գրաւէ 2րդ դիրքը:

Հաւանական է, որ քանի մը շարաթ ետք, Պեպեթոյի անունը առաջնակարգ դիրքերու վրայ չգտնենք, որովհետեւ ան իր մարզիչին հետ հարց ունի եւ ախոյեանութեան մրցումներուն չի մասնակցիր:

3րդ դիրքը կր գրաւէ Լուպոսլաւ Փենեւ (Տեփորթիւս Քորունա), որ նշանակած է 16 կոլ եւ հետգհետէ կր փորձէ բարելաւել իր դիրքը եւ գերազանցել Պեպեթոն:

Ռաուլ Կոնսալէս (Ռէալ Մատրիտ) նշանակած է 14 կոլ, իսկ Խուլիս Սալինաս (Սփորթինկ Խիխոն) եւ Վալերի Քարփին (Ռէալ Սոսիետատ) նշանակած են 12ական կոլ:

Տիեկօ Սիմէոնէ (Աթլեթիքօ Մատրիտ) նշանակած է 10 կոլ: Իսկ Մեհս Քոտրս (Պարսելոնա) նշանակած է 9 կոլ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Միքայէլ Յորք (Պորուսիա Տորթմունտ)

Գերմանիոյ ախոյեանութեան 21րդ հանդիպումներէն ետք, Մարթին Տալին (Պորուսիա Մէօնշընկլատպախ) 14 կոլով կր գրաւէ կոլ-սքորըրներուն պարագլուխի դիրքը, իսկ անոր կր յաջորդեն Ֆրետի Պոպիչ եւ Ճիովանի Էլպէռ (Շթութկարթ), որոնք նշանակած են 13ական կոլ:

Եուրկրն Քլինսման (Պայէրն Միւնիխ), որ շարաթավերջին նշանակեց իր կազմին միակ կոլը, 10ի բարձրացուց իր նշանակած կոլերուն հաշիւը:

Միքայէլ Յորք (Պորուսիա Տորթմունտ), Հարալտ Շփոկրլ (Համպուրկ), Սին Տանտի (Քարլսրուհէ) եւ Շթեֆան Պաումկարթ (Հանգա Ռոսթոք) նշանակած են 9ական կոլ:

ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիոյ ախոյեանութեան 25րդ հանդիպումներէն ետք, Իկոր Փրոթի (Պարի) մնաց պարագլուխի դիրքին վրայ (17 կոլով), իսկ անոր անմիջական յաջորդն է Կապրիէլ Պաթիսթութա (Ֆիորենթինա), որ նշանակած է 16 կոլ:

Ճիուսեփէ Սինիորի (Լացիո Ռոմա) մնաց 3րդ դիրքին վրայ (15 կոլով), իսկ Մարքօ Պրանքան եւ Էնրիքօ Զիեսա (Սամտորիա) 14ական կոլով կր գրաւեն 4րդ դիրքը:

Լուիս Օլիվէյրա (Քալիարի) նշանակած է 13 կոլ, Փիեռլուիճի Քագերակի նշանակած է 11 կոլ, իսկ Ժորժ Ուէա (Ա.Մէ.Միլան) 10 կոլ:

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիոյ ախոյեանութեան 30րդ հանդրուանի եւ բաժակի մրցաշարքերու արդիւնքներէն ետք, Էլրն Շիրրր (Պլէքպրրն Ռովրրգ) 31 կոլով կր գրաւէ պարագլուխի դիրքը, իսկ անոր կր յաջորդէ Ռոպի Ֆաուլրր (Լիվրրփուլ), որ նշանակած է 29 կոլ:

Լէս Ֆերտինանտ, որ նախապէս կր գրաւէր պարագլուխի դիրքը, այժմ 25 կոլով կր գրաւէ 3րդ դիրքը, իսկ անոր կր յաջորդեն Տուայթ Նորք (Ասթոն Վիլա) եւ Թետի Շերինկհէմ (Թոթենհամ), որոնք նշանակած են 22ական կոլ:

● ԱՆԳԼԻՈՅ Ա. դասակարգի ախոյեանութեան կոլ-սքորըրներու դասաւորումը կր ներկայացնէ հետեւեալ պատկերը:

Ռապրրթ Էտլրրծ (Հատրրսֆիլտ) եւ Փոլ Պարնգ (Պիրմինկհէմ) 22ական կոլով կր գրաւեն պարագլուխի դիրքը, իսկ Բ. դիրքը կր գրաւէ Ճոն Այտրին (Թրանմիր), որ նշանակած է 21 կոլ: Տոն Կուտմրն (Վուլվկ) նշանակած է 17 կոլ:

ՍԿՈՎՏԻԱ

Սկովտիոյ կոլ-սքորըրներու պարագլուխի դիրքը, իսկ Պեպեթօ 19 կոլով կր գրաւէ 2րդ դիրքը:

Փիեռ Վան Հոյտոնք (Սելթիք)

ներու պարագլուխի դիրքին վրայ բարձրացած է հոլանտացի Փիեռ Վան Հոյտոնք (Սելթիք), որ ամէն շարաթավերջի կոլ մը կամ երկու կոլ կ'աւելցնէ իր «հասոյթ»ին վրայ: այժմ, ան նշանակած է 23 կոլ (ախոյեանութեան եւ բաժակի գծով):

Անոր կր յաջորդէ Կորտրն Տիւրի (Ռէյնճրրգ), որ նշանակած է 17 կոլ:

3րդ դիրքը կր գրաւէ Էլի Մաքոյսթ (Ռէյնճրրգ), որ նշանակած է 15 կոլ: Անոր կր յաջորդեն իր խաղընկերներէն Փոլ Կէսքոյն եւ Փոլ Ռայթ (Քիլմարնոք), որոնք նշանակած են 14ական կոլ:

Ճոն Ռապրրթսրն (Հարթց) նշանակած է 13 կոլ, իսկ Ճոն Քոլինզ (Սելթիք) նշանակած է 12 կոլ:

6

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԿՐԿՆԱԿԻ...

մագումարներու ընթացքին եւ անոնց մասին կրնանաձեւուին որոշումներ: Սակայն գործնապէս չնչին ու աննշան համեմատութեամբ կր կիրարկուին անոնք:

Հայ կինը կնոջական իր դերակատարութիւններուն, պարտականութիւններուն, իրաւունքներուն եւ իրաւասութիւններուն տէրն է եւ վերոյիշեալ հարցումները նաեւ կ'առնչուին անոր: Ընկերութեան մէջ ըլլալ գործունեայ անդամ, նպաստել հաւաքականութեան հոգեմտաւոր մակարդակին բարձրացումին, կրաւորական չըլլալ, դիտողի, հետեւողի դերէն դուրս գալու ընկերութիւնը յուզող հարցեր, տագնապներ լուծելու ճիգերուն դրդել իր մասնակցութիւնը: Ասոնք հայ կնոջ իրաւունքներն ու իրաւասութիւններն են:

Այսուհանդերձ, ասոնց կողքին, եւ թերեւս անոնցմէ աւելի անհրաժեշտ, կան հայ կնոջ դերակատարութիւնը եւ պարտականութիւնը՝ իր ընտանիքը պահելու, իր գաւակները կրթելու, ճոնցմէ պատրաստելով խղճամիտ քաղաքացին, գտարիւն եւ գիտակից հայը: Եւ երբ հայ կինը իր այս պարտականութիւնը կատարէ, մարդկային ընկերութիւնը չի շահիր, անիկա աւելի մարդկային չ'ըլլար:

ԴԱՍՔԷԹ

ՎԻԹՈՐԻԱ՝ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԲԱԺԱԿԱԿԻՐ

Երկու անգամ աւարտականի հասնելէ եւ պարտուելէ ետք, Սպանիոյ Թաուկրէս Վիթորիան ի վերջոյ յաղթական դուրս եկաւ, իր դաշտին վրայ պարտութեան մատնելէ ետք Յունաստանի զօրաւորագոյն կազմերէն՝ ՓԱՍՈՒ Սալոնիքան 88-81 արդիւնքով եւ դարձաւ Եւրոպայի բաժակակիր:

Վիթորիայի յաղթանակի բանալին Ռամոն Ռիւասն էր, որ յաջողեցաւ մոռցնել տալ ամերիկացի Ռենի Կրինի բացակայութիւնը: Կիսախաղին 40-44 արդիւնքով պարտուած եւ ապա նոյնիսկ 12 կէտի տարբերութեամբ ետ մնացած Վիթորիա բուռն կերպով պայքարեցաւ եւ ապահովեց վերջնական յաղթանակը:

Սպանացիք օգտուեցան Թեսաղոնիկէի խումբին անդամներուն կատարած ֆաուլերէն: ՓԱՍՈՒԻ կազմէն փայլեցաւ եուկոսլաւ յետսապահ Պրանիսլաւ Փրեելիչ:

Սովորականին պէս, ՓԱՍՈՒԻ համակիրները բաւական ըմբոստ էին: Աւելի քան 1300 համակիր ժամանած էր Սպանիա, տեղւոյն ոստիկանութեան խիստ հսկողութեան տակ...

ԱՇԽԱՐՀԻ ՁՈՐՍ ԾԱԳԵՐԷՆ

ՏԱՐԲԵՐ ՄԻՋՈՑ ՖՈՒԹՊՈԼԸ ԾԱՆՕԹԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հեռաւոր Մայրագոյն Արեւելքի մէջ, փիղը այն կենդանին է, որ կը համապատասխանէ արաբական թերակղզիի ուղտին: Թայլենտի մէջ, այդ հսկայ, ծանր եւ կոշտ անասունը մեծ խանդավառութիւն կը ստեղծէ ժողովուրդին մօտ:

Հոն մարդիկ գաղափարը ունեցած են ֆութպոլը այլ ձեւով կիրարկելու, գործածելով հսկայ թանձրամորթները: Ճկուն ու արագավազ յառաջապահէ մը աւելի կարծր-կոշտ կեդրոնի յետսապահի պաշտօնը կրնայ կատարել փիղը: Իսկ եթէ հանդիսատեսները կոլ կը սպասեն, անոնց փափաքը կրնայ չիրականանալ երբեք:

ՎԵՐԱԶԱՐԹՆՈՒՄ ՌԱՒԱՆԵԼԼԻԻ ՈՃՈՎ

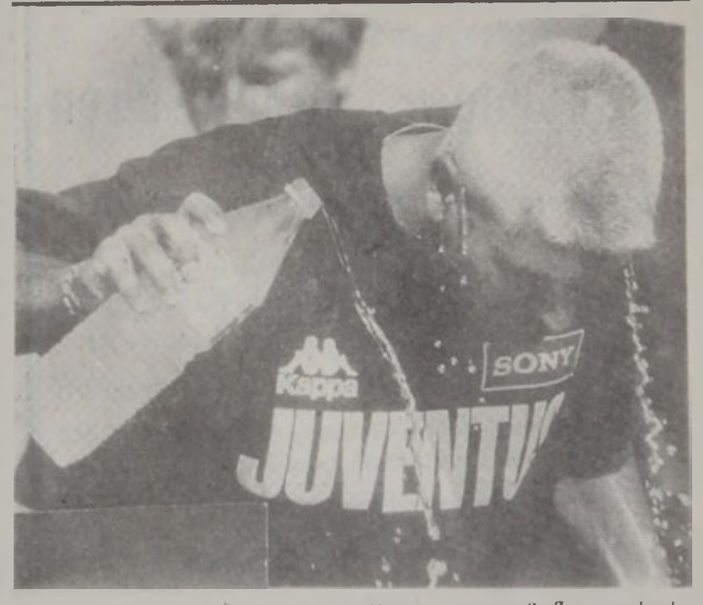

Պաղ ջուրը կ'արթնցնէ միշտ արթուն Ֆապրիցիո Ռաւանելլին, որ փորձի մը պահուն, իր կազմին՝ Եուվենթուսի հետ դիմած է այս միջոցին:

Աւելին, հեղուկը աւելի փայլք տուած է ալեհեր մարզիկին, որ միայն 28 տարեկան է:

ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՊԱՏՆԷՇ ՄԸ

Վտանգը անցած է, ձախէն աջ՝ Խուան Քարլոս Կոմէս, Միլինքօ Փանթիչ եւ Ֆեռնանտօ Քորէա կը քակեն պատնէշը:

Թէեւ Աթլեթիքօ Մատրիտ կը մնայ պարագլուխի դիրքին վրայ, սակայն ան սկսած է անիմաստ կէտեր դիրքին վրայ, սակայն ան սկսած է անիմաստ կէտեր կորսնցնել: Հակառակ ասոր, մարզիչ Ռոտի Անթիչ կը վստահեցնէ, թէ խումբը պիտի տիրանայ ախոյեանութեան բաժակին:

Մարզական Մարզական

ՊԱՍԱՔԵԹՊՈԼ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ ԾԱՆՐ ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏՆԵՑԻՆ ՆԱՍՐ ՀՈՒՍԷՆ ՏԱՅԸ (76-48)

Երկկ. շարունակուեցան պասքեթպոլի միջ-արարական ադոց (10րդ) եւ աղջկանց (6րդ) մրցաշարքերը:

Ռիատի դաշտին վրայ, Լիբանանի ախոյեան Հ.Մ.Ը.Մ.ի աղջկանց կազմը 76–48 արդիւնքով ծանր պարտութեան մատնեց Ալներիոյ ախոյեան Նասր Հուսկյն Տայը:

Մրցումը եղաւ մեծ մասամբ ի նպաստ Հ.Մ.Ը.Մ.ի աղջիկներուն, որոնք Ա. կիսախաղը 37–28 արդիւնքով աւարտելէ ետք, Բ. կիսախաղին մեծ մասը խաղցան առանց Էմմա Բեկլարեանին, որ կանուխէն 4 *փաուլ* բրած էր: Հակառակ անոր, տարբերութիւնը մնաց 10–15 կէտ, մինչեւ վերջին 10 վայրկեանը, երբ Էմմա վերադարձաւ եւ Հ.Մ.Ը.Մ. շատ աւելի բարձրացուց տարբերութիւնը, որ հասաւ 28 կէտի:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի յաջորդ մրցակիցը (Ուրբաթ օր) պիտի ըլլայ Թունուգի ախոյեան Մալաապը, որ աղջկանց նախորդ մրցաշարքին ախոյեանն էր եւ այժմ, գլխաւոր թեկնածուներէն մէկը: Մալաապի անդամներէն հինգը մաս կը կազմեն Թունուգի ազգային խումբին:

Հ.Մ.Ը.Մ. լիբանանեան 2րդ խումբն էր, որ կը մրցէր եւ յաղթական դուրս կու գար, ադոց Թատամոն Զուրէն եաֆ, որ օր մը առաջ 75–64 արդիւնքով պարտութեան մատնած էր Ուանտէն (Ա. Մ. Էմիրութիւնները):

Հ.Մ.Ը.Մ.ի աղջկանց մրցումէն եաֆ, Լիբանանի ադոց ախոյեան Ռիատին շատ հեատաքրքրական մրցումէ մը եաֆ, յաջողեցաւ պարտութեան մատնել Ալներիոյ Իբրիհատ Ալպինատ խումբը, 80–62 արդիւնքով:

Եգիպտոսի աղջկանց Ահլի խումբին մարզիչ Թահ Ալդինամ, հարցազրոյցի մը ընթացքին, յայտնեց թէ իր խումբը (որ թեկնածու է տիտղոսին) շատ ուրախ է Լիբանան ըլլալուն համար, եւ [illegible] յայտնեց, որ սուր մրցակցութեան մէջ պիտի մտնէ Թունուգի Մալաապին եւ մանաւանդ Լիբանանի Հ.Մ.Ը.Մ.ին դէմ, որ դատ իրենց արհեստավարժ մարզիկներ ունի եւ կրնայ շահիլ մրցաշարը:

Լ.Օ.ԽԱՉԻ ԱՍՏՂԻԿ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ

Լ.Օ.Խաչի «ԱՍՏՂԻԿ» ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ՄԻՋԻՆԷԻ ՀԱՒԱՔՈՅԹԸ, որ տեղի պիտի ունենար Հինգշաբթի, 14 Մարտին, յետաձգուած է Երկուշաբթի, 18 Մարտի, առաւօտեան ժամը 9.30ին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. Գ. ՉԱԹԱԼՊԱՇԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ

ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ՝
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Նախագահութեամբ՝
ՏԻԿ. ԱՐՇԱԿՈՒՀԻ ՉԱԹԱԼՊԱՇԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ՝
ԳՕԳՕ ՀԱՅԻԹԵԱՆԻ ԵՒ ԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շաբաթ, 16 Մարտ 1996ին, ժամը 9էն սկսեալ PLACE VENDOMEի AL-MOURJAN ճաշարանին մէջ, Տպայա:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Տ.Զ.Ի ՓՈՐՁ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Հ.Յ.Դ. Զ.Ռ.Մ.ի Ուսանողական գրասենեակը կազմակերպած է Տ.Զ.ի փորձ քննութիւն, որ տեղի պիտի ունենայ Շաբաթ, 16 Մարտ 1996ին, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Հայ Աւետ. Շամլեան - Թարիկեան Երկրդ. վարժարանին մէջ:

Արձանագրութիւնները տեղի պիտի ունենան տեղւոյն վրայ:

Մասնակցութեան սակ՝ 10.000 լ.ո.:

ՉԱՒԱՐԵԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՂԱՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՀԱՍՏ.

- ՔԱՄԵՐԱ
- ՍԼԷԹԼԱՅԹ
- ՌԻՍԻՎԸՐ
- ՎԻՏԷՕ
- ՌԱՏԻՕ – ՔԱՍԷԹ
- ԷՐ -ՔՈՆԴԻՍԻՈՆ
- ԼՈՒԱՅՔԻՍԵՔԵՆԱՅ
- ԿԱՋՈՎՓՈՒՌ
- ՄԱՅՔՐՕՈՒԷՅՎ ՓՈՒՌԵՐ

ԵՒ ԵԼԵԿՏՐ. ՏՆԱՅԻՆ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

Պուրճ Համուտ – Քաղաքապետարանի հրապարակ, հեռ. 261270, 266432, 581011, 583218, FAX 583219

Հրդ մուտք, Սանթր Պլանքոյէն: Կառատունը ապահովուած

ԹԵՆԻՍ

ՊԵՔԸՐ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

Երկկ շարունակուեցան Ինտիրն Ուէյլսի (Քալիֆորնիա, Մ.Ն.) թենիսի գոյգ մրցաշարքերը՝ տղոց «Ուեմփիրնց Փափ»ը եւ աղջկանց «Էվրրր Քափ»ը:

Սբեֆի Կրաֆ

Մեծ անակնկալ մը ստեղծուեցաւ տղոց մրցումներուն, երբ թիւ 4 բնիսմէն գերմանացի Պորիս Պեքքր 6-3 եւ 7-5 արդիւնքով պարտուեցաւ սպանացի Քարլոս Քոսթայէն:

Պեքքր, որ յայտնած էր թէ կ'ուզէ մասնակցիլ յառաջիկայ ամիս տեղի ունենալիք Գերմանիա - Ֆրանսա Տէյվիսի լաժակի քառորդ աւարտականի մրցումներուն, չկրցաւ յաջող խաղարկութիւն ունենալ եւ տեղի տուաւ Քոսթային առջեւ:

Ստորեւ՝ տղոց եւ աղջկանց կարեւորագոյն մրցումներուն արդիւնքները.-

ՏՂԱՔ

Ուէյն Ֆերէյրա (Հար. Ափրիկէ) - Հերնան Կումմի (Արժանթին) 6-7, 7-5 եւ 6-3

Ռենցս Ֆուրլան (Իտալիա) - Մարք Ռոսէթ (Զուիցերիա) 2-6, 6-1 եւ 6-2

Ճոնաթան Սթարք (Մ.Ն.) - Մալիվայ Ուաշինկթրն (Մ.Ն.) 6-3 եւ 7-5

Թոտ Վուտպրիճ (Աւստրալիա) - Այպերթօ Պերագաթեկի (Սպանիա) 7-5 եւ 6-1

Քարլոս Քոսթա (Սպանիա) - Պորիս Պեքքր (Գերմանիա) 6-3 եւ 7-5

Առնօ Պէօչ (Ֆրանսա) - Եուէնս Այնաուի (Մարոք) 6-3, 4-1 ապա վիրաւորուած

Թոտ Մարթին (Մ.Ն.) - Ճէյսրն Սթոյթրնպրրկ (Աւստրալիա) 6-3 եւ 6-2

Մարք Ֆիլիփուսիս (Աւստրալիա) - Ֆրանսիսքօ Քլաւէ (Սպանիա) 6-3 եւ 6-0

Շթեֆան Էտպէրկ (Շուէտ) - Խիրի Նովաք (Զէխիա) 6-1 եւ 6-2

Փօլ Հարհիւս (Հոլանտա) - Տիեկօ Նարկիզօ (Իտալիա) 6-7, 6-2 եւ 7-5

Եագոպ Հլասէք (Զուիցերիա) - Մանուս Լարսոն (Շուէտ) 6-2 եւ 6-4

Խորտի Պուրիյօ (Սպանիա) - Անտրէ Մետվետեւ (Ուքրանիա) 6-3, 4-6 եւ 7-5

Եոնաս Պիորքման (Շուէտ) - Կի Ֆորժէ (Ֆրանսա) 6-3 եւ 6-4

Այեքս Քորեթխա (Սպանիա) - Փիթր Քորտա (Զէխիա) 3-6, 7-5 եւ 6-4

Մարք Վուտֆորտ (Աւստրալիա) - Խաւիէ Սանչէս (Սպանիա) 6-7, 6-2 եւ 6-2

Ատրիան Վոյնէա (Ռումանիա) - Մաթս Ուիլանտրը (Շուէտ) 6-3 եւ 7-6

ԱՂՋԻԿՆԵՐ

Շթեֆի Կրաֆ (Գերմանիա) - Ամանտա Քէօցրը (Հար. Ափրիկէ) 6-4 եւ 6-1

Զանտա Ռուպին (Մ.Ն.) - Ճենիֆրը Քափրիաթի (Մ.Ն.) 6-3 եւ 6-3

Լինտսէյ Լի (Մ.Ն.) - Պրենտա Շուլց (Հոլանտա) 7-5, 6-7 եւ 6-3

Քիմիքօ Տաթէ (Ճափոն) - Լարիսա Նայյանտ (Լաթվիա) 6-4 եւ 6-0

Նաթալի Թօզիա (Ֆրանսա) - Մարի Ճօ Ֆերնանտէս (Մ.Ն.) 7-6 եւ 6-4

Քոնչիթա Մարթինէս (Սպանիա) - Այ Սուգիյամա (Ճափոն) 6-0 եւ 6-3:

Լինտսէյ Տէյվրնփորթ (Մ.Ն.) - Ճիւտիթ Վիգնրը (Աւստրիա) 7-6 եւ 6-1

Պորիս Պեքքր

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՖՈՒԹՊՈԼԻ ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑԱՇԱՐՔ

ՆԸԺՄԷ ՀԱՍԱՒ ԿԻՍԱՒԱՐՏԱԿԱՆԻՆ

Երկկ, Պուրճ Համուտի Քաղաքապետարանի դաշտին վրայ, Նրժմէ, Լիբանանի ֆութպոլի բաժակի մրցաշարքի քառորդ աւարտականին գծով, 3-1 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Բ. դասակարգի Իսլահ Պրրժ Շիմալին եւ հասաւ կիսաւարտականին:

Մոհամէտ Ալի Լաուսրն, Հաժ Մահմուտ Համմուտ եւ Մոհամէտ Սաֆա նշանակեցին Նրժմէի 3 կոյերը:

Կիսաւարտականին, Նրժմէ պիտի մրցի Պրրժ - Հարաքէթ Շապպ մրցումին յաղթականին դէմ:

Նշենք, թէ քառորդ աւարտականի միւս մրցումներուն, Հ.Մ.Ը.Մ պիտի մրցի Անսարի դէմ (27 Մարտին), Սայտայի դաշտին վրայ, իսկ Սաժէս պիտի մրցի Սաֆայի դէմ: Այս երկու մրցումներուն վերջնական յաղթականները իրարու դէմ պիտի մրցին կիսաւարտականին:

ՀԱԿՈՒՄԻ ՇԱԲԱԹ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Մուտն ի Վիրապի տօնին եւ Անթիլիասի Մայրավանքի ՈՒԽՏԻ ՕՐուան առիթով, ՀԱԿՈՒՄԻ առանձնական արարողութիւնները տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ շաբաթ, ՓԿ 22 Մարտի սիկոգին: Ամէն երեկոյ ժամը 5ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ Հակումի ժամերգութիւն տեղի պիտի ունենայ եւ ժամերգութենէն ետք քարոզ պիտի խօսուի:

Պիտի քարոզեն.-

Տ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ Թ. ՎՐԴ. ՀԵՐԿԵԼԵԱՆ	Երկուշաբթի, 18 Մարտ
Տ. ԲԱՐԳԷՆ ՎՐԴ. ՉԱՐԵԱՆ	Երեքշաբթի, 19 Մարտ
Տ. ՇԱՀԱՆ ՎՐԴ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ	Չորեքշաբթի, 20 Մարտ
Տ. ՆԱԻԱՍԱՐԴ ՎՐԴ. ՄԱՐՏՈՅԵԱՆ	Հինգշաբթի, 21 Մարտ
Տ. ՎՐՈՅՐ ԱԲՂ. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ	Ուրբաթ, 22 Մարտ

Սիրով կը հրաւիրուին հաւատացեալները հոգեկան այս ներքին պատրաստութեան, որպէսզի առաւել գիտակցութեամբ ապրին եւ արժեւորեն ՈՒԽՏԻ ՕՐուան իմաստը իրենց կեանքին մէջ եւ նորոգուած հաւատով մասնակցին Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ ԱՂՋԻՆ եւ Սրբազան մատուներուն բաժինին, Կիրակի, 24 Մարտին:

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ

ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԱՒԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՈԼԵՃ

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ՇԱՐՔ

(Նուիրուած Հայ Աւետարանական Եկեղեցիին 150ամեակին)

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ 21ՐԴ ԴԱՐՈՒ ՍԵՄԻՆ»

Դասախօս՝
ՎԵՐ. ՊԱՐԳԵՒ ՏԱՐԱԳՃԵԱՆ
(Հովիւ՝ Հայ Աւետ. Եկեղեցւոյ, Շիքակօ)

- Չորեքշաբթի, 20 Մարտ 1996՝ ՀԱՅ ԲԱՐԵՊԱՇՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՒ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ
- Հինգշաբթի, 21 Մարտ 1996՝ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ԱՌԱՆՁՆԱՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
- Ուրբաթ, 22 Մարտ 1996՝ ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ԱՊԱԳԱՆ

Բոլոր դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան Հայկազեան Համալսարանական Քոլէճի սրահին մէջ, Ժեհթաուի, երեկոյեան ժամը 7ին:

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ (ԽԼՈՒՅՈՎ)

- Արաքս թաղ, անուշավաճառ Սարգիսի ետեւը, 20 քառ. մեթր տարածութիւն: Հեռ. 261290 կամ 03/882786 եւ 268483:

ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Պրազիլիացի ֆութպոլիստ Ռոմարիօ, եւ պուլկարացի Հրիսթօ Սթոյչքով 1994ի Մոնտիալին ելոյթ շահող աստղերէն լաւագոյն երկուքն են. մէկը տիրացաւ աշխարհի լաւագոյն ֆութպոլիստի տիտղոսին՝ «ոսկի գնդակ»ին, իսկ միւսը լաւագոյն *կոլաքոռրրի* տիտղոսին՝ «ոսկի կօշիկ»ին...: Մոնտիալը վերջ գտաւ եւ բոլոր մարզիկները իրենց ակումբները վերադարձան՝ ինչպէս աշակերտ մը դպրոց կը վերադառնայ ամառնային արձակուրդէն ետք, իբրեւ աշակերտ անշուշտ: Բայց այս երկու ֆութպոլիստները իրենց ակումբը «Պարսելոնա» վերադարձան իբրեւ ուսուցիչներ կարծես, եւ չուզեցին ենթարկուիլ իրենց մարզիչին՝ Եոհան Քրոյֆի ցուցմունքներուն, միշտ դժգոհութիւն յայտնելով: Ի վերջոյ, «Պարսելոնա» ակումբը «ծախեց» այս երկու աստղերը:

1982ի Մոնտիալէն ետք, այդ օրուան Խորհրդային Միութեան մէջ ալ այսպիսի դէպք մը պատահեցաւ դժբախտաբար հայ մարզիկի մը հետ, եւ հետեւանքը եղաւ նոյնը. «Արարատ» խումբը պատժեց իր մարզիկը:

Ընթերցողը անպայման հարց պիտի տայ, թէ ի՞նչ է պատճառը այս վարմունքին: Պատասխանը շատ պարզ է. 1–1=2: Մեր սիրուած աստղերը կը տառապին շատ վտանգաւոր հիւանդութենէ՝ մը, որ կը կոչուի Աստղութիւն:

Գալով Լիբանան, չեմ կարծեր որ ցարդ մենք ունեցած ենք այսպիսի մարզիկներ, ո՛չ տեղացի, եւ մանաւանդ ոչ ալ հայ, եւ կը յուսանք, որ չենք ալ ունենար: Ես իբր Հ.Մ.Ը.Մ.ական հետաքրքրուած եմ առաւելաբար իմ խումբիս մարզիկներով եւ աստղերով. եթէ ունենանք մարզիկ մը, որ նոյնիսկ իր մտքէն կ'անցնէ, թէ հոչակ ունենալով, մրցանիշներ արձանագրելով կամ կոլեր նշանակելով իրաւունք պիտի ունենայ ըսելու կամ ընելու իր ուզածը, վարկաբեկելով պատասխանատուները, այսինքն վարակուած ըլլայ հիւանդութենէն, լաւ պէտք է գիտնայ նախօրօք, որ պիտի զարնուի ժայռի մը, որ կը կոչուի Հ.Մ.Ը.Մ.:

Հ.Մ.Ը.Մ. եղած է այն ընտանիքը, որ իր շարքերուն մէջ ունեցած է շատ մը աստղեր, որոնք միշտ հաւատարիմ գտնուած են իրենց հագած շապիկին, որովհետեւ այդ շապիկով իրենք համբաւ ստացած են: Եղած են պարագաներ մօտիկ անցեալին, երբ կարգ մը անհատներ շեղած են իրենց գիծէն. ոմանք շատ սուղ վճարեցին իրենց սխալին համար, բայց ոմանք ալ զղջալով՝ սրբագրեցին սխալը: Հ.Մ.Ը.Մ. ալ միշտ հերոդամիտ եղած է եւ պիտի ըլլայ իր զաւակներուն հանդէպ, որոնք սխալած են, մանաւանդ անոնք, որոնք իրենց սխալին անդրադառնալով հերոդութիւն խնդրած են:

Մեր մարզիկներէն իւրաքանչիւրը գիտէ, որ մարզիկ գաղափարը իր մէջ կը բովանդակէ նաեւ համեստութիւն, հաւատարմութիւն եւ մանաւանդ յարգանք՝ պատասխանատուին, եւ այդ է պատճառը, որ Հ.Մ.Ը.Մ.ի համակիրները իրենց աստղերը աւելի արժէքաւոր կը նկատեն, քան Ռոմարիօ մը կամ Սթոյիչքով մը...:

ՍԵՊՈՒՀ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԱՐԵՒԱԳԱԼԻ ԱՌԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՑ ՔԱՌԱՍՆԻՑ ՄԱՆԿԱՆՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Այսու կը յայտնենք մեր սիրելի ժողովուրդին, թէ Նոր Մարաշի Սրբ. Քառասնից Մանկանց Եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ Արեւագալի արարողութիւն Ուրբաթ, 15 Մարտ 1996ին, առաւօտեան ժամը 7.30ին:

Պիտի քարոզէ՝

ՀՈԳԵՇՆՈՐՀ Տ. ՇԱՀԱՆ ՎՐԴ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Կը հրաւիրենք մեր սիրելի ժողովուրդը ներկայ գտնուելու այդ արարողութեան եւ վերանորոգուելու իր Քրիստոնէական հաւատքին մէջ:

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
ՍՐԲՈՑ ՔԱՌԱՍՆԻՑ ՄԱՆԿԱՆՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Տիրուհի Դաւիթեան
Տէր եւ տիկին Նշան Դաւիթեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Յարութիւն Դաւիթեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Ռոպէր Պետոյեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Գրիգոր Ֆրենկիւլեան եւ զաւակունք
Տէր եւ տիկին Մկրտիչ Դաւիթեան եւ զաւակունք
եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց ամուսնոյն, հօր, աներոջ, մեծ հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ հարազատին՝

ԽՈՍՐՈՎ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ

(Ծնեալ՝ Մալաթիա, 1915ին)

մահը, որ պատահեցաւ Զորեքշաբթի, 13 Մարտ 1996, առաւօտեան ժամը 9ին, իր բնակարանին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Թաղման արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր՝ Հինգշաբթի, 14 Մարտ, կէսօրէ առաջ ժամը 11ին, Նոր Ատանա թաղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պուրճ Համուտի Ազգային կերեզմանատունը:

- Ներկայս բնդունիլ իբրեւ մահագդ:
- Յաւակցութիւնները կ'ընդունուին Հինգշաբթի 14, Ուրբաթ 15 եւ Շաբաթ 16 Մարտին, հանգուցեալին բնակարանին մէջ, Նոր Ատանա թաղ:
- Կը խնդրուի փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններ կատարել բարեսիրական հաստատութիւններու:

5

«ԿԱՐԵՒՈՐԸ ՄԱՐՏԱԿԱՆ ՈԳԻՆ Է, ՈՐ ՊԻՏԻ ՉԿՈՐՑՆԻ ՁԻՆՈՒՈՐԸ...

լում է: Պատահել է, երբ մի գիշեր դրա համար մնացել ենք հարեւան պատապարում: Ձմռանը 2 օրով էլեկտրականութիւնը եւ նաշերի ժամին սրատարդի ապառում, իսկ երբ կը գայ «զարան»-ատանակը բարձած որեւէ կենդանիով: Ու սառցակալած ափսէներով շառապում էինք գետի ձախ ափին սառցակալած շուրջերով տաք կենդանուր ուտելու:

Իսկ ներքափոխ ժամանակ ոտքով 2–3 էլմ. շարժրում էինք վերեւ՝ ծանրացած ու անմուն մարմիններիս ճօրեայ հանգիստ շնորհելու:

***

5 Մարտի, 94թ. Քերթ

Կարօտացայից արիւնս վարակուել է: Արիւնս տեսչում է ինձ: Դու գիտե՞ս ... դու գիշերն ես իմ: Դու շրջում ես իմ մէջ: Բայց դու չկաս հիմա: Ու ես տառապում եմ կարօտացայից: Իմ գիշերները այրում են ինձով, իմ երազները ինձով են սնում: Դու զուտաւոր իմ երազների վերեւէն ես հեռաւոր ու պատրանքային:

Բայց դու ... զուտաւոր իմ երազների ներքեւակ բազուկի, դու կը յայտնուես իմ մօտ տեսիլքի պէս այնժամ... Արիւնս չի ցաւի այլեւս, ու դու կը դառնաս ... իմ իսկական գիշերը:

Մառնիրս ինձ կը սիրեն երկար, տենչերս կը փշրուեն քո մէջ: Ու երբ սէր-գիշերը յայտնուի վերջալոյսի մառայցներում, մենք կը նկուղենք երազային մակոյկում:

***

Հայրենիքի զինուոր ... Նա, որ տառապել է հոգեպէս ու մարմնապէս, դառնացել ու տիպել է, յուսալքուել է, ու յոգնել, բայց չի երկչեղ երբեմ, մանկի կոչուած է պաշտպանելու հողն այն, որ առանցն է նախնեաց ու արբացած՝ նահատակների արեամբ: Հեշտ ու դիւրին չի եղել այն նահապարհները, որ կարել-անցել է նա – Զինուորը Հայրենիքի:

Առաջ ուրիշ էր: Ամէնուրեմ ոմբակոծուող բնակավայրեր, վախից կուչ եկած մանկան հայեացքներ, անմեղ գոներ ու ... լռուող արքներ:

Զինուորի հոգին դառնացել է, նրա մէջ ծնուել է վրէժի զգացում ու ... նեռել է մարտի:

Նա տեսել է հայրենիքի սահմաններից նողոպրող փոքրիկ-փողոցաէր-փողոցպատոր (կամ անփողոցապ *նահայրենիքներին*, կոտրուել է նրա մարտական ոգին, բայց նա խրամատի ցեխի ու սառնութեան մէջ մատներին փչելով յամառել է:

Նա, ով չի ապրել այդ զգացումը, զուցէ եւ *արտուրա* թուայ սասա: Բայց այս է ճշմարտութիւնը, որ կարող է վկայել իր կաշուի վրայ զգացած իրականութիւնը զինուորը: Հիմա ուրիշ է: Զկան սոսկումով դէպի բնակավայրեր բոչող արկերն ու երբ իոնները: Հայրենիքը լմածների սուար մասը վերադարձել է, ոմանք հասցրել են անիծել բուրքի հէրը, փող ունէին՝ գնացին, այնտեղ էլ հարստացան ու որոշեցին անպայման տիրուել անել իրենց «հայրական տներին»: Եկան ու՝ այ մեզ բան. «Այս տունն իմն է, այս ծառն իմն է.»: Ու բաներին ճոխազ դարձնելով զինուորին՝ կ'ասեն «փոքրիկ ա.», «Տէրը ոնց ուզում է, այնպէս էլ անում է.»: Հասկացանք, բայց չէ՞ որ կռուի դաշտում մարտնչողը ոչ այլ ոք է, քան զինուորը, որի ջղերը կարող են այլեւս չհերիքել նման անարդարութեան դէմ: Պատերազմը դեռ չի վերջացել: Անելին, դեռ այն կարող է մեծ մասշտաբներ ընդգրկել: Եւ մենք վերջնականապէս կարող ենք յաղթել այն ժամանակ, երբ կը դրսեւորուի մեր կատարեալ միասնութիւնը: Կարեւորը մարտական ոգին է, որ պիտի չկորցնի զինուորը: Այլապէս մենք տանուլ կը տանք պատերազմն այս եւ ոչ մի սերունդ մեզ չի ների:

Պատերազմող ժողովուրդին անհրաժեշտ է իր երկրում պետական ներքին անդորրը: Իրականչիր արցախցու հոգեբանութեան մէջ պիտի մշակուի մի զաղափար միայն՝ մենք բոլորս ունենք մի ընդհանուր թշնամի եւ պարտաւոր ենք միասնաբար պիտակայել նրան:

***

Ասում եմ Սէր ու խորացում եմ: Դիշերուայ ապփասանութիւններում:

Ապրումն ընկալելու համար պէտք է թափանցել առդասակերը: Եթէ իմ փոխարէն մի ՌՈՔՈՏ լիներ, անպայման կը գտնուեր *ռորոտ*ուրիւն անելուց:

Մի օր ես ինձ կը պատմեմ բոլորի դու կ'ասես. «Այդ ինչպէս է, որ դու դեռ չես զժուել»: Ու դու կը զարմանաս, որ դեռ սիրում եմ խելագարի պէս:

Իմ հոգին առեղծուածային է: Իմ մէջ պատերազմում են լացն ու ծիծաղը: Այնտեղ հաշիւ է: Եթէ յաղթի առաջինը, ես կը դգաեմ պայքարելուց եւ ցայտնուած մէջ կ'ընկնեմ: Եթէ յաղթի ծիծաղը՝ դարձեալ կը դգաեմ պայքարելուց եւ զրկուելի կը դառնամ:

Ու պայքարում եմ: Կրում եմ: Պատերազմում եմ: Սա նակատագիր է, որ բաժին ընկած է ի վերուստ: Մեր սերնդին բաժին հասաւ, ուրեմն մենք պիտի դիմանանք:

Ասացի Սէր ու խորացայ: Դեռ շատ բաներ ունեմ ասելու: Հիմա վերջ կը տամ այս *արտուրա* փիլիսոփայութեանը եւ կը պատմեմ. ես իմ բաժին պայքարն ունեմ այս պատերազմում: Այս ապրումն ինձ համակել է 19 տարեկանում: Երբ առաջին անգամ *ուտոմատ* վերցրի ձեռքս ու սկսուեց մարտական իրականութիւնը: Այն ժամանակ ես կեանքին ու զեղեցկութեանը սիրահարուած մի հոգի էի ու գիշերները բանաստեղծութիւններ էի գրում: Սակայն այս երեք տարում այնքա՜ն մեծացայ, այնպէս արագօրէն փոխուեցին իմ հայեացքները: Ես զարմանում եմ:

Պատերազմն անարդար է: Ճարտարներով արեւից ու տեղից բացակայելը՝ ոչ դիւրին: Սա դեռ տարօր չէ: Կայ անասելի մի ուրիշ բան: Մարտի գնալուց առաջ յայտնի է բոլորին, որ զոհուել կայ: Բայց իմ բնկերներն այնպիսի տղերք էին, որ կամովի էին գնում մահուան: Մեռնողը մեռնում է: Նրանց լուսէ մարմինները յանձնում են հողին, երբով համբուրում հողարարը ու գնում մարտի՝ նրանց սուրբ անուններն կրելով մեր մէջ: Մենք չենք կորցրում մեր ոգին: Ծիծաղում ենք, ուրախանում ենք, երաժշտուրեան ենք լսում: Բայց այդ բոպէներին կարող ենք դառնանալ, փոքրկուել ու ... հասկանալ է պէտ՞, որ մենք *ռորոտ* չենք, մեր ուղեղները միս ու արիւնից են:

Ես ասացի Սէր ու խորացայ: Այս փիլիսոփայութեանը մէկնաբանուեց իմ առօրեան ու հիմա ասելիս կ'ասեմ: Դէ, արի՛ ու Կոմիտաս Յակոբեան սիրիր այնպէս, որ քո նուէնէն չշամանայ, նրան մի՛ կոպիր, որ չասի, թէ՝ «դու ինձ չես սիրում», միշտ նաեւ մօտ ու «սիրեմ-սիրեմ» խաղայ: Չէ՞ որ ուրիշ տեղեր այդպէս են սիրում: Ուրիշ տեղեր այդպէս են սիրում, այո: Բայց ուրիշ տեղեր ինձ պէս չեն սիրում: Սա, ի հարկէ, վիճելի հարց է, բայց մի բան ակնյայտ է՝ պատերազմ է, ու մենք էլ՝ Զինուոր:

Մի օր կը վերջանայ ամէն ինչ ու յոգնած մարմինս հանգիստ կը վայելի (եթէ կամենայ Աստուած): Ու դու կը նայես մազերիս ներմակին ու կը հարցնես. «Այդ ե՞րբ ներմակեցիր, ինչո՞ւ ներմակեցիր»...

3

Հ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ. ՈՉ ՄԷԿ ԿԱՊ Ա. ՄՆՋՈՅԵԱՆ. ՁԵՌՔ ՉՏԱԼ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

մէջ ան անդրադարձած է 1988էն ասդին տեղի ունեցած իրադարձութեանց եւ հասարակական-քաղաքական, ընկերային-տնտեսական, մշակութային եւ հայրենասիրական վիճակներուն, անոնց խեղաթիւրման եւ ձեւափոխման, եւ այդ բոլորը՝ դարարաղեան պատերազմին եւ անոր յաջորդած ժամանակամիջոցին: Ան նկատած է, որ վերջին 3 տարիներուն, բոլոր մակարդակներուն վրայ նահանջ արձանագրուած է եւ ստեղծուած է խորհրդային ծանր օրերէն աւելի վատ վիճակ: Իմաստագրրկուած արցախեան պայքարը, կորսուած՝ քաղաքացիական գիտակցութիւնը, թափ ստացած՝ անհատականշահերու հետապնդումը: Այս պայմաններուն մէջ, ըսած է ան, իշխանութիւնը ընականարար կ'ուզէ ստեղծել քաւութեան նոխագներ եւ անոր համար, ընդդիմադիրները կը մեղադրէ: Ան այս ծիրին մէջ դիտած է «Դրօ»ի դատավարութիւնը եւ մատնանշած կարգ մը անտրամարանական իրականութիւններ...

Խօսելով իր մասին, Ա. Մնջոյեան յայտնած է, որ ինք 1982էն սկսեալ մասնակցած է շարք մը ռազմական պատրաստութեանց եւ գործողութիւններուն, ինչպէս՝ Աֆղանիստանի գործողութիւնը. ուեւ մասնագէտի համար ծիծաղելի պիտի ըլլար իր հասցէին կապուած նման վերագրումը, թէ ինք մասնակցած է «Թոփ 1» եւ «Քերոր» գործողութեանց, ըսած է ան: Ան նաեւ համոզում յայտնած է, որ եթէ պատական կազմը ունի անաչառ մօտեցում եւ մարդկային յատկանիշներ, անդին, այս դատավարութեան ընթացքը թելադրուած է իշխանութեան կողմէ, որ կը հետեւի ձգձգումի մարտավարութեան, այլապէս, Ներսիսեան ամոլի սպանութեան ծալքերը կրնային 15 օրէն բացայայտուած ըլլալ:

Դատաւորին կարգ մը հարցումներուն պատասխանել մերժելով, Ա. Մնջոյեան յայտնած է, որ ինք 1986էն սկսեալ գէնք ունեցած է, բայց գայն Երեւանի մէջ չէ կրած, այլ գործածած է Արցախի մէջ: Իր մէկ նահատակուած ընկերը (1993ին)՝ Էտիկ Արրահամեան, «Մակարով» տիպի գէնք մը տուած է իրեն եւ ինք գայն կրանցած է օրինական կերպով, նաեւ՝ Երեւանի մէջ Հ. Յ. Դ. իմ մէկ պատասխանատուին մօտ: Ան նշած է, որ Հ. Մարգարեանի ձեռագիրով արձանագրութիւնները անճիշդ են, որովհետեւ չեն համապատասխաներ ժամանակի նշումներուն: Ան անօգտակար նկատած է գէնքին ի յայտ բերումը, որովհետեւ կան աւելի ծանրակշիռ փաստեր, իսկ գործի մէջ կեկուցագիրները բանտային դաժան պայմաններու հետեւանք են: Վերջապէս, ան նշած է, որ իրմէ այդ տեսակի վկայութիւն չեն կրցած կորզել, որովհետեւ իր հարցաքննութիւնը տեղի ունեցած է իր փաստաբանին՝ Ռշտունիի ներկայութեան:

ՀԱՃԵԼԻ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՐՔԸ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

ԱՌՕՐԵԱՅ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Պէյրութէն մինչեւ Ամերիկա եւ մանաւանդ՝ Քանատա

410 էջ Գին՝ 10.000 լ.ո.

ԱԶԳ. ԵՂԻՇԷ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՀԻՒԼԷՆ ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԸ

ԶԱՏԿՈՒԱՆ ՊԱԶԱՐ

– Զարդեր, Ծաղկազարդի մոմ, խմորեղէն, ճաշ, անուշեղէն, խմիչք, շոքոլա...

Տեղի կ'ունենայ 27, 28 եւ 29 Մարտ 1996, Սիրան Մանուկեան Ցուցասրահին մէջ: Պազարը բաց է ժամը 11էն 4:

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԷՋ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՀԱՄԱՐ

Բոլոր անոնք, որոնք կը փափաքին «Ազդակ»ի մէջ որեւէ ծանուցում հրատարակել, պէտք է բնագիրը խմբագրատուն՝ ծանուցումներու բաժանմունք հասցնեն հրատարակման թուականէն առնուազն օր մը առաջ, ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5:

ՄԱՀԱԶԴՆԵՐԸ բացառութիւն են: Մահապդ կ'ընդունուի մինչեւ ուշ գիշեր. այնքան ատեն որ կայն հրատարակելու հնարաւորութիւն կայ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ոգեկոչելու համար Մարաշի Աղէտի 76րդ տարելիցը ու յարգելու համար մարաշցի հին եւ նոր ննջեցեալ հայրենակիցներու յիշատակը, Եկեղեցական յատուկ արարողութիւններ պիտի կատարուին Նոր Մարաշի Հայ երեք յարանուանութեանց Եկեղեցիներուն մէջ, Կիրակի 17 Մարտ 1996ին:

Հայրենակիցներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ, յարգելու համար մեր նահատակներուն եւ ննջեցեալներուն յիշատակը:

Սրբոց Քառասնից Մանկանց եկեղեցի	- յաւարտ Ս. Պատարագի
Հայ Կաթողիկէ Ս. Փրկիչ եկեղեցի	- ժամը 10ին
Հայ Աւետարանական եկեղեցի	- ժամը 9ին

ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՊԵՐՃ ՆԱԽՆԻՔԵԱՆԻ մահուան Ա. տարելիցին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 17 մարտ 1996, Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ, յաւարտ Ս. Պատարագի:

ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

●Երուանդ Տեմիրճեանի մանուաւ առիթով, փոխան ծաղկեպսակի, Ազատամարտակումբին նուիրած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները.

Տէր եւ տիկին Եղիա Քիւրքճեան 20 $, տէր եւ տիկին Կարօ Գուլումճեան 20 $, տէր եւ տիկին Մոսիկ Պարսումեան 20 $, տէր եւ տիկին Խաչիկ Պարսումեան 20 $, տէր եւ տիկին Գառնիկ Մանուկեան 10.000 լ. ո., տիար Յովսեփ Ասարեան 15.000 լ. ո., տիար Յակոբ Աճեմեան 5.000 լ. ո., տէր եւ տիկին Ժաք Ճլգեան 10 $, տէր եւ տիկին Անդրանիկ Սարգիսեան 25.000 լ. ո., տէր եւ տիկին Պարգեւ Քերպպեան 20.000 լ. ո., տէր եւ տիկին Խաչիկ Ոսկերիչեան 50 $, տիար Հայկ Թոքաթլեան 20 $, տէր եւ տիկին Պօղոս Սիւրմենեան 25.000 լ. ո., տէր եւ տիկին Սամ Խայեաթ 50.000 լ. ո., տէր եւ տիկին Հրայր Մաշիսեան 50.000 լ. ո. եւ Փիեռ Գոլանեան 50.000 լ. ո.:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●Վարորդ մը, որ միաժամանակ ստանձնէ ապրանքի բեռնաւորումը եւ յանձնումը: Նախընտրաբար գրել եւ կարդալու կարողութեամբ:

Հեռ. 411216, 413445:

ԾԱԽՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

●Ջալքայի մէջ, մատչելի գինով: Հեռ. 407361 եւ 03-273473:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●Ոսկերչանոց մը կարիքը ունի թափծուի մոմ աշխատող օրիորդներու: «Սանթըր Պիժու», Ա. յարկ: Հեռ. 01-267047 եւ 03-361543:

ԾԱԽՈՒ ՇԷՆՔ

●Պուրճ Համուտի կեդրոնին մէջ, 5 յարկանի: Հեռ. 261473:

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ ՄԱՍՆԱՎՃԱՐՈՎ

●Աշութ, 110 քառ. մեթր. գին 30.000 տոլար, ամսական 300 տոլար վճարումով:

Հեռ. 493677, 484449, ուզել 129:

ԾԱԽՈՒ ԳՈՐԾԱՏԵՂԻ

Պուրճ Համուտ, Սանթըր Պլանքօ (Արաքս թաղի դիմաց), 2րդ յարկ, 70 քառ. մեթր տարածութիւն:

Հեռ. 264279 եւ 583280:

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՄՈՒՏՔԻ ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՁԵՐԲԱՔԱՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵՑԷՔ՝

ԱՖՀԻԼԻ մօր

●ՆՈՒԱՔԱԳՈՅՆ սակերով
●ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ խնամք
●Վճարման դիւրութիւններ

Հասցէ.- Ազգային Խորհուրդի շէնք, ԱՖԷՏի կից, Հեռ. 263324

☆ Ի՞նչ կ'ըսեն ԱՍՏՂԵՐԸ ☆

☆*ԽՈՅ* (21 *Մարտէն* 20 *Ապրիլ*)

Աղուոր օր մը պիտի սկսի նոյնիսկ աղուոր առիթներով: Մի՛ վարանիք տեղափոխութիւն մը կատարելու ձեր ապարկինը յատուկ հարցի մը համար, որ օգտակար պիտի ըլլայ:

☆*ՑՈՒԼ* (21 *Ապրիլէն* 21 *Մայիս*)

Ձեռ՛ անցուած որսը թոյլ մի՛ տար, որ փախչի. անիկա կրնայ պատճառ ըլլալ ամէն ինչի կորստեան եւ այսօրուան բախտին: Հետեւաբար եղէք նարպիկ:

☆*ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ* (22 *Մայիսէն* 21 *Յունիս*)

Հարցերը չէք տեսներ իրատեսի աչքերով, հետեւաբար կրնաք գործել սխալ մը, որ կրնայ շփոթի մատնել ձեզ: Իրատեսութեամբ դատեցէք հարցերը:

☆*ԽԵՑԳԵՏԻՆ* (22 *Յունիսէն* 23 *Յուլիս*)

Աշխատանքի մէջ յուսաբծակի տակ պիտի առնուիք եւ ձեր գրասենեակին ատաղ պիտի նկատուիք: Երկչոտ կամ երկմիտ մի՛ ըլլաք:

☆*ԱՌԻՒԾ* (24 *Յուլիսէն* 23 *Օգոստոս*)

Յուսահատութեան մատնուած անձ մը կը փնտռէ ձեր նեցուկը: Պիտի կարենաք գտնել նիշդ բառերը զինք դուրս բերելու համար իր յուսահատ վիճակէն:

☆*ԿՈՅՍ* (24 *Օգոստոսէն* 23 *Սեպտեմբեր*)

Վեհանձնութիւնը ձեզ պաշարած է, ու պատրաստ է մինչեւ իսկ ձեր շապիկը տալու կարօտեալին: Գիտցէք անոր բնծայել օգտաշատ նուէրը:

☆*ԿՇԻՌՔ* (24 *Սեպտեմբերէն* 23 *Հոկտեմբեր*)

Ձեր բնատանիքը պատրաստ է ձեզի օգտակար ըլլալու: Մնացէք ձեր գործին վրայ հաստատակամ, որպէսզի շուտով կարենաք արդիւնք բաղել:

☆*ԿԱՐԻՃ* (24 *Հոկտեմբերէն* 23 *Նոյեմբեր*)

Սքանչելի է օրը յայտնաբերելու համար ձեր կարողութիւնը: Նոյն ատեն պիտի կարենաք յաղթահարել ստեղծուած դժուարութիւնները:

☆*ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ* (24 *Նոյեմբերէն* 21 *Դեկտեմբեր*)

Գեղեցիկ առիթ մը պիտի ստեղծուի ձեր փափաքը իրականացնելու: Պիտի կարենաք ստեղծուած առիթը օգտագործել:

☆*ԱՅԾԵՂՋԻՐ* (22 *Դեկտեմբերէն* 20 *Յունուար*)

Լաւատեսութեամբ կը յորդի ձեր տրամադրութիւնը: Պիտի կարենաք ոգեւորել ժողով մը կամ հաւաքոյթ մը եւ կատարել ամբողջ խումբ մը:

☆*ԾՈՎԱՆՈՑՇ* (21 *Յունուարէն* 19 *Փետրուար*)

Ձեր ապրած վայրին մէջ նոր բարեկամներ գտնել ջանացէք: Մենակացած մի՛ մնաք: Ընկերային եղէք եւ յարգալիր:

☆*ՁՈՒԿ* (20 *Փետրուարէն* 20 *Մարտ*)

Փոքր խանգավառութիւն մը՝ ու պիտի կարենաք հարթել կարգ մը առկախ հարցեր: Եթէ տնտնամ հարցերը կարգադրելու, վաղը ուշ կ'ըլլայ:

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 3333

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՔԱՐԵԱՆ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. *Ֆրանսահայ նկարիչ:*
2. *Քաջալերուիմ - Դե՛հ:*
3. *Մարմնաւոր կամ դրամական:*
4. *Հայկական պատմական վանք մը - Շրջ՝ պնակ:*
5. *Անձնական դերանուն - Շուշի հրատարակուած եւրոպայ (1911 - 1912):*
6. *Կրօնաւոր աստիճան:*
7. *Կրկնուած բաղաձայններ - Զրոտելու սկսի (հակ.):*
8. *Խարերայ - Արական օտար անուն:*
9. *Այրուրենէն - Հանքային համեմ - Մայրատ՝ հերհեր:*
10. *Կողմնակալ (հակ.):*

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. *Տարափոխիկ հիւանդութեան:*
2. *Եւրոպական հրթիռներու տիպ - Հոլովակերտի մասնիկ:*
3. *Մարմնեղէն գոյացութիւն - Կաչեգործ:*
4. *Հակ՝ փոշտանկ (ութիւն) - Բեւեռ:*
5. *Թերի, կիսատ՝ - Կրրկնուած տառեր:*
6. *Կղպուած - Դրսեցի, եկուոր (հակ.):*
7. *Երաժշտական չափ - Որոշուած գին:*
8. *Անհամաձայն (հակ.):*
9. *Մաղկատի, դեռահասակ:*
10. *Փոթաս - Տառի մը ծայրամասերը:*

ԹԻՒ 3332

ԽԱՉԲԱՌԻՆ

ԼՈՒԾՈՒՄԸ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Հ	Ա	Ն	Ր	Ա	Կ	Ա	Ռ	Ջ	■
2	Ա	Ն	Ն	■	Ռ	Ռ	■	Ս	Ո	Վ
3	Մ	Ի	■	Ա	Ք	Ի	Ս	■	Ս	Ա
4	Ե	■	Ե	Ր	■	Ի	Ա	Ն	■	Ր
5	Տ	Ա	Ր	Ա	Փ	■	Լ	Ա	Ի	Ա
6	Ա	Ն	Ա	Գ	■	Մ	Ո	Ն	Ա	Ջ
7	Կ	■	Ռ	Ա	Կ	■	Ր	Է	■	Ա
8	Ա	Ճ	■	Ծ	Ղ	Ն	Ի	■	Ձ	Հ
9	Լ	Ո	Ճ	■	Ե	Կ	■	Ի	Ր	Ա
10	■	Ռ	Ն	Դ	Ր	Ա	Ր	Կ	Ո	Ի

ՊՐԻՒՔՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՎԱՂԸ

ՔՐԻՍԹԱՖԸՐ ՊԻՏԻ ՔՆՆԱՐԿԷ ՏԷՅԹԸՆԻ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՔԱՅԼԵՐԸ

Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարար Ուորրն Քրիսթաֆըր վաղը Իսրայէլն Պելճիքա պիտի մեկնի, տեսակցութիւն ունենալու համար ՕԹԱՆի ընդհանուր քարտուղար Խաւիէր Սոլանայի հետ, նաեւ Պելճիքայի մէջ, ՕԹԱՆեան գինուորական կեդրոնատեղին այցելելու։

Քրիսթաֆըր ՕԹԱՆի պաշտօնատարներու հետ պիտի քննարկէ Պոսնիոյ մէջ Տէյթընի խաղաղութեան համաձայնագիրին գործադրութիւնը ապահովելու միջոցները եւ ՕԹԱՆի ընդարձակման հարցը։

Սակայն դիւանագէտներ կը յայտնեն, թէ Պոսնիոյ իսլամ-խրուաթ դաշնակցութեան ուժերը գինելու եւ մարգելու Երկուշաբթի օրուան ամերիկեան որոշումը օրակարգի նիւթերէն մէկը պիտի ըլլայ։ Այդ որոշումը սուր հակադարձութիւններու դուռ բացած կը ՕԹԱՆի մէջ Ուաշինկթընի եւրոպացի կարգ մը դաշնակիցներուն կողմէ։

ՍԵՐԲԵՐԸ Կ'ՈՒԶԵՆ ՀԵՌԱՆԱԼ

ՄԱԿի պաշտօնատարներ երէկ յայտնեցին, թէ այն սերբերը, որոնք որոշած էին Սարաեւոյի արուարձաններէն՝ Իլիճայի մէջ մնալ, հակառակ իրենց ղեկավարներուն սպառնալիքներուն, այժմ կ'ուզեն հեռանալ, որովհետեւ հակիւ իսլամ-խրուաթ հակակշիռին տակ անցած, Իլիճա բեմ դարձած է իսլամ աւագակախումբերու կողմէ կողոպիւններու եւ խռովութիւններու։

ՄԱԿի մէկ բաներերը յայտնեց, թէ ասիկա յաւելեալ հարուած է Պոսնիոյ մայրաքաղաքը բազմա-համայնքային պահելու փորձերուն։

Պրիւքսէլի մէջ ՕԹԱՆեան աղբիւրներ երէկ յայտնեցին, թէ գինակցութիւնը հետզհետէ աւելի խիստ ճնշումի տակ կը դրուի, որպէսզի յստակ դարձնէ, թէ այս տարեվերջին՝ իր առաքելութեան աւարտէն ետք, Պոսնիոյ մէջ ինչպիսի ուժ պիտի մնայ։

(ՌԷՕԹԸՐ)

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ՌՈՒՄԲԵՐՈՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵԼ *ԻՐԱԻՆ*

ՊԵԼՖԱՍԹ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։ - Հիւսիսային Իրլանդայի մէջ Բրիտանիոյ համակիր բողոքական գինեալներ Երեքշաբթի օր տագնապի մատնուած խաղաղութեան ծրագիրը Չորեքշաբթի օր ուժգին ցնցումի ենթարկեցին, սպառնալով հակադարձել ԻՐԱի գինեալներու արարքներուն։

ԻՐԱի գինեալները, որոնք 17 ամսուան իրենց գինադուլին վերջ տուած էին անցեալ ամիս, Լոնտոնի մէջ ռմբահարումներու ձեռնարկելով, ցարդ հակադարձութիւն չեն դիմագրաւած բողոքական գինեալներուն կողմէ։

Նիւ Եորքի մէջ, ԻՐԱի քաղաքական թեւին՝ Շին Ֆէյնի ղեկավար՝ Ճերի Էտրմզ յայտնեց, թէ կ'ուզէ խաղաղութեան գործընթացը վերակենդանացնել եւ հանդարտութեան կոչ ուղղեց բողոքական ծայրայեղականներու զգուշացումէն ետք։

ՓՐԿԱՐԱՐ ՇՈՒՆԸ

ՊՈՍԹԸՆ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Նիւ Հէմփշիրի մէջ շնչարգելութիւնէն տառապող կին մը իր կեանքը կը պարտի իր հաւատարիմ եւ յատուկ մարզումի ենթարկուած շան։

Ռիսի Պէյլի բրուածինի դիմակով մը կը ննջեցուի, որովհետեւ շնչարգելութիւնէն կը տառապի։ Քանի մը օր առաջ, անոր շունը նկատած է, որ կինը չի շնչեր, որովհետեւ դիմակին խողովակը տեղէն դուրս եկած է։ Շունը փորձած է արթնցնել զայն, որ սակայն դադրած էր շնչելէ։ Նման պարագաներու համար մարզուած շունը անմիջապէս վազած է հեռաձայնին մօտ, վերցուցած է ընկալուչը եւ շտապ-օգնութեան բիւրեղ կոնակը կոխելով, սկսած է հաչել։ Պաշտօնեաները յաջողած են գտնել հասցէն եւ կինը նիւանգաց փոխադրելով՝ փրկած են անոր կեանքը։

HARBOYAN TRADE CENTER

ԸՆԷՔ ՆԵՐԴՐՈՒՄ ՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՐԱԳՕԲԷՆ ԾԱՂԿՈՂ ԿԵԴՐՈՆԻ ՄԸ ՄԷՋ

● ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ
● ԿԱՌԱՏԱՆ ԳԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
● 24 ԺԱՄ ՀՈԳԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՅԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԵՐ, ՈՐՈՆՑ ԹԻՒԸ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ Է

Յաւելեալ մանրամասնութեանց համար այցելել MASTER MALL, Տորայի օթոսթրատ, կամ կապ պահել հեռաձայնելով 01-585468-9 թիւերուն

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸԼՆԻ ԲԱՑԱՅԱՅՏ ՁՕՐԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԹԱՅՈՒԱՆ Կ'ԱՐՀԱՄԱՐՀԷ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ

Մինչ Չինաստան երէկ իր ռազմափորձերը կը շարունակէր Թայուանի նեղուցին մօտ, Փեքինի կարծր մարտավարութեան քաղաքական թիրախը՝ Թայուանի նախագահ Լի Թէնկ Հուի շարունակեց մարտահրաւէր ուղղել անոր։

Ըստ ճափոնական «Քիոդո» լրատու գործակալութեան, Չինաստան Ֆուճիան նահանգին մէջ 150 հազար ուժեր գօրաշարժի ենթարկած է ռազմափորձերուն համար, որոնց ընթացքին 4 սուզանաւեր, 10 մարտանաւեր եւ 300 ռազմական օդանաւեր կը գործածուին։

Թայուան երէկ յայտարարեց, թէ Փեքին 4րդ հրթիռ մը արձակած է իր ջուրերուն մէջ։ Սպիտակ Տան բաներերը յայտնեց, թէ Ուաշինկթընը «զրգռիչ այս արարքով խորապէս մտահոգուած է»։

Մինչ այդ, նախագահ Լի, որ Մարտ 23ի երեսփոխանական ընտրութեանց կրնայ յաղթական դուրս գայ, առանց ազդուելու չինական ուժի ցուցադրութենէն, խոստացաւ կղզիին բնակիչները պաշտպանել։

Յարձակումը մերժելու անոր քաղաքական խոստումին ձայնակցեցաւ ծովուժի բարձրաստիճան պաշտօնատար մը, որ յայտնեց, թէ «բոլոր նաւերը» գօրաշարժի պիտի ենթարկուին, պաշտպանելու համար կղզիին պատկանող ջուրերը՝ որեւէ թափանցումի դէմ։

Միւս կողմէ, Թայուանի արտաքին գործոց նախարարութեան մէկ բաներերը երէկ յայտնեց, թէ իր երկիրը չ'ուզեր, որ իր հաւոյն «ստարներ պատերազմ մղեն»։ Միացեալ Նահանգներու որեւէ մէկ շարժումը իր սեփական շահերէն մղուած կ'ըլլայ, բսաւ։

Միւս կողմէ, Փեքինի համակիր Հոնկ Քոնկեան կարեւոր օրաթերթ մը երէկ յայտնեց, թէ չին գօրավարներ ամերիկեան մարտանաւերը ետ պէտք է մղեն, եթէ անոնք չինական «կերիչխան ծովերէն» ներս մուտք գործեն։

Օրաթերթը գգուշացուց Թայուանի նախագահը ստար պետութիւններ շրջան հրաւիրելէ, ըսելով, թէ նման քայլ մը Թայուանը ռազմաճակատի կրնայ վերածել։

(ՌԷՕԹԸՐ)

ՎԻԵԹՆԱՄ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ ՔՈՒՊԱՅԻ ԴԷՄ *ԱՄՊԱՐԿՈՆ*

ՀԱՆՈՅ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Աշխարհի տարածքին համայնավար վերջին պետութիւններէն մէկը՝ Վիեթնամ, Չորեքշաբթի օր սուր յարձակողականի մը ձեռնարկեց Միացեալ Նահանգներու դէմ, Քուպայի նկատմամբ առեւտրական ամբարկոն ամրապնդելու անոնց որոշումէն ետք։

Շրջանային տնտեսագէտ մը յայտնեց, թէ շրջանին մէջ տնտեսական ազդեցութեան իմաստով, որոշումին հետեւանքը մեծ պիտի չըլլայ, որովհետեւ Քուպայի հետ առեւտրական մարզը կարեւոր տեղ չի գրաւեր։

Վիեթնամի այս յարձակողականը կը զուգադիպի այն պահուն, երբ Թայուանի շրջանին մէջ Չինաստան - Միացեալ Նահանգներ ուժի ցուցադրութիւն տեղի կ'ունենայ։ Տնտեսական դէտեր կ'ըսեն, որ Քուպայի դէմ ամերիկեան որոշումը որեւէ ազդեցութիւն պիտի չ'ունենայ Մայրագոյն Արեւելքի երկիրներուն վրայ, որոնք արդէն Քուպայի հետ լայն գործակցութիւն չունին։

ՖՐԱՆՍԱ Կ'ՈՒԶԷ ԱՐԺԵՒՈՐԵԼ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԵՐԸ

ՓԱՐԻԶ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Ֆրանսա Չորեքշաբթի օր կոչ ուղղեց, որ Եւրոպական Միութեան անդամներուն եւ ազգային խորհրդարաններուն յաւելեալ իրաւասութիւններ տրուին, ինչպէս նաեւ՝ յստակ սահմաններ ճշդուին, Եւրոպական Խորհուրդին դերին համար։

Մրագիրը կ'առաջարկէ 2 տարրեր արագութեամբ Եւրոպայի Միութեան ստեղծումը, այն իմաստով, որ այն երկիրները, որոնք պաշտպանութեան կամ դրամական միութեան մարզերուն մէջ աւելի արագ միաձուլում կ'ուզեն, պէտք է կարենան այդ ընել, եւ պէտք չէ ետ մնան այդ մարզերուն մէջ աւելի դանդաղ ընթացք ունեցող անդամներուն պատճառով։

Ֆրանսա եւ Բրիտանիա նեղ կացութեան մատնած են Եւրոպական Միութեան իրենց գործակիցները, յատկապէս՝ Գերմանիան, մերժելով արտօնել եւրոպական խորհրդարանին, որ ներկայացուցիչ ունենայ Մարտ 29ին, Իտալիոյ մէջ բացուելիք Միութեան հիմնարկներուն բարեկարգումներուն մասին տեղի ունենալիք միջկառավարական խորհրդաժողովին։

2 ՔԻՒՐՏ ՂԵԿԱՎԱՐ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ

ՆԻԿՈՍԻԱ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Իրանեան Քիւրտիստանի ժողովրդավար կուսակցութիւնը, որ իրանեան իշխանութեան հակադրուած խմբակ մըն է, Չորեքշաբթի օր յայտնեց, թէ իրանեան իշխանութիւնները Ուրմիոյ մէկ բանտին մէջ 1 Մարտին մահապատիժ ենթարկած են իր ղեկավարներէն երկուքը։ Այս լուրը անկախ աղբիւրներու կողմէ չհաստատուեցաւ։

Ըստ բաներերին, 2 ղեկավարները անցեալ տարի քիւրտերու «Հրգպայլա»ին կողմէ ձերբակալուած էին Իրաքի մէջ եւ Իրանի յանձնուած էին։

ՏՈԼ ԱՊԱՀՈՎԵՑ 7 ՆԱՀԱՆԳ ԵԻՍ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸԼ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Մերակուտական ղեկավար Պոպ Տոյ Երեքշաբթի օր ամերիկեան 7 նահանգներու մէջ տեղի ունեցած Հանրապետական կուսակցութեան նախագահական նախնական ընտրութիւններուն յաղթանակ ապահովեց։ Ան ապահովեց Ֆլորիտայի, Թեքսասի, Թենրսիի, Միսիսիփիի, Օքլահոմայի, Լուիզիանայի եւ Օրեկոնի պատգամաւորներուն մեծամասնութիւնը։

Կը նախատեսուի, որ յաւաջիկայ Երեքշաբթի օր 4 նահանգներու մէջ տեղի ունենալիք նախնական ընտրութիւններուն, Տոյ դարձեալ յաղթանակ ապահովէ։ Ան յոյս յայտնեց, որ «կախարդական այդ գիշերը» իր կողքին պիտի ապահովէ այն 996 պատգամաւորները, որոնք անհրաժեշտ են իրեն դառնալու Հանրապետական կուսակցութեան թեկնածուն՝ Նոյեմբերի ընտրութեանց։ Ան այժմ ունի 18 նահանգներու պատգամաւորներուն գօրակցութիւնը։

Երեքշաբթի օրուան իր յաղթանակէն ետք, Տոյ փորձեց հանրապետականներուն ուշադրութիւնը իրենց տարակարծութիւններէն հեռացնել դէպի անոնց գլխաւոր թիրախը՝ նախագահութեան պաշտօնին վերստանձնումը։

Տոյի մրցակիցներէն միայն Պիւքէնըն տրամադրութիւն ցոյց չի տար քաշուելու ընտրապայքարէն։

Կը նախատեսուի, որ Տոյի ընտրապայքարը յաջորդ շրջանին իրրեւ թիրախ ընտրէ նախագահ Քլինթընը։

ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՆ.- Գերմանիա, Ֆրանսա եւ Բրիտանիա համաձայնեցան միասնաբար մշակել գրահապատ նոր փոխադրակառքի մը ծրագիրը, 1998ին սկսեալ, յայտնեց Գերմանիոյ պաշտպանութեան նախարարութիւնը, երէկ։

ՓԱՐԻԶ.- Փարիզի մէկ ատեանը մէկ ամիսով երկարաձգեց Ֆրանսայի նախկին նախագահ Ֆրանսուա Միթերանի մասին անոր անձնական բժիշկին կողմէ գրուած գիրքին դէմ իր արգելքը։

ԼԱՄՊԸՐԹԸՆ.- Սատիկ Ամին Սայլամ (21 տարեկան), որ 2 տարի առաջ պասքեթպոլի աստղ Մայքըլ Ճորտընի հայրը սպաննած էր, ցկեանս բանտարկութեան առաւել 10 տարի բանտարկութեան վճիռ ստացաւ։

ՎԱՏԻԿԱՆ.- Յովհաննէս Պօղոս Բ. Պապը երէկ փոքր ջերմութեան մը պատճառով տնհանգստացած է։ Վատիկան փութաց յայտնելու, թէ անոր հիւանդութիւնը մտահոգիչ չէ։

(ՌԷՕԹԸՐ)

ԱՀԱՒՈՐ ՈՃԻՐ ՍԿՈՎՏԻՈՅ ՄԷՋ

ՏԱՆՊԼԷՅՆ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Հինգշաբթի վեց տարեկան 16 մանուկներ սպաննուեցան Սկովտիոյ մէջ, Չորեքշաբթի օր, երբ գինեալ մը կրակ բացաւ մանկապարտէզի մը վրայ։ 16 մանուկներուն կողմին, սպաննուեցան նաեւ երկու չափահասներ, մինչ իսկ այլ երեխաներ վիրաւորուեցան։

Գինեալը՝ սպաննելէ եամ մանուկները, անձնասպան եղաւ։ Ոստիկանութիւնը յայտնեց, որ ան չափահաս զոհերէն մէկն էր, իսկ երկրորդը ուսուցիչ մըն էր։

Բրիտանիոյ վարչապետ Ճոն Մէյճրը, որ Եդինբուրկ կը գտնուի, յայտնեց որ սարսափած է լուրը լսելով։ Ան տեղեկացուց, որ անհապատասխան կը բուի որ մանուկ կեանքեր զոհ երթան այսպիսի անարգ ոճիրի մը։

ՏՈՒՄԱՆ ՆԵՐՈՒՄ ՉԻ ՇՆՈՐՀԷՐ ՏՈՒՏԱԵԻԻ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Ռուսիոյ խորհրդարանը Չորեքշաբթի օր մերժեց ընդունիլ Չեչենիոյ ղեկավար Ճոհար Տուտաեւի ներում շնորհելու պատասխանի երեսփոխանի մը առաջարկը, շրջանին մէջ խաղաղութեան հաստատման օժանդակելու համար։

450 անդամ հաշուող Տումային մէջ, միայն 21 երեսփոխաններ գօրավիգ կանգնեցան Քոնսթանթին Պորոգոյի, որ յայտնեց, թէ Չեչենիոյ մասին խաղաղութեան բանակցութիւնները անկարելի են առանց Տուտաեւի մասնակցութեան։

Ռուսիա անցեալ տարի Տուտաեւի դէմ ձերբակալման վճիռ արձակած էր՝ դաւաճանութեան եւ ահաբեկչութեան յանցանքներով, մերժելով անոր հետ ուղղակի բանակցիլ։

Չեչենիոյ մէջ արիւնահեղութեան վերջ տալու առաջադրանքը նախագահ Եելցինի մէկ գլխաւոր հարցն է, որպէսզի ան կարենայ ապահովել Յունիս 16ի նախագահական ընտրութեանց իր վերընտրութիւնը։

Եելցինի Ապահովութեան Խորհուրդը Ուրբաթ օր ժողով մը պիտի գումարէ լուծումի ծրագիրը վերջնականացնելու համար։

ԼԵՊԷՍ. ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Նախագահութեան թեկնածու նկատուող եւ այն ժողովրդականութիւն վայելող գօր. Ալեքսանտր Լեպէտ Չորեքշաբթի օր յայտարարեց, որ Չեչենիոյ պատերազմը մաֆիայի ոճով դաւադրութիւն մըն է, որ հսկայական գումարներու մսխումին պատճառ կ'ըլլայ։

«Չեչենիա այն վայրն է, ուր մաֆիաներ իրենց հաշիւները կը մաքրեն պետական մակարդակի վրայ», բսաւ գօրավարը։

ՔԻԻՐՏԵՐՈՒ «ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ»Ի ԺՈՂՈՎ՝ ՔՈՓԵՆՀԱԿԸՆԻ ՄԷՋ

ՔՈՓԵՆՀԱԿԸՆ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Քիւրտերու ամբողջ խորհրդարանի 50 անդամներ Չորեքշաբթի օր ժողով մը գումարեցին Քոփենհակընի մէջ, ընտրակիցներու համար Թուրքիոյ ներքին գործոց նախարարութեան հետ խաղաղութիւն հաստատելու հարաւանկանութիւնները։ Այս ժողովին արդիւնքը Հինգշաբթի օր պիտի փոխանցուի Գանիոյ խորհրդարանին եւ կուսակցութեանց։

Երեքշաբթի օր, քիւրտ ամբոստաները Թուրքիոյ ներքին գործոց նախարարութեան զգուշացման հրաւէր ուղղած էին եւ պահանջած՝ որ ան չշարունակէ նախորդ կառավարութիւններուն ենթարկուած եղած ոճիրներուն մեղադրանքի եւ հալածանքի քաղաքականութիւնը։ Կոչը հրապարակուած էր «ՏԷՄ» լրատու գործակալութեան կողմէ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ - ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԲԱՆԱՎԷՃ

ԹԵՍԱԼՈՆԻԿԷ, 13 (ՌԷՕԹԸՐ)։- Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ միջեւ ծայր տուած բանավէճ մը դժուարութեան մատնեց անդր-պալքանեան քարիւղատար խողովակի մը կառուցման ծրագիրը։ 700 միլիոն տոլար արժելիք ծրագիրին նպատակն է ռուսական հում քարիւղը Սեւ ծովէն հիւսիսային Յունաստան փոխադրել։

Պաշտօնատարներ եւ դիւանագէտներ յայտնեցին, թէ Սոֆիա ծրագիրին մէջ նուազ մասնակցութիւն կ'ուզէ յունական կառուցման մեծ ընկերութիւններու կողմէ, մինչ Յունաստան կ'ուզէ ամէն գնով գօրավիգ կանգնիլ իր ընկերութիւններուն եւ ծրագիրը գործադրել։

Յոյն պաշտօնատարի մը համաձայն, Պուլկարիոյ կողմէ քաղաքական հարց կայ բաժնեչափերու բաժանումին մէջ։

Ռուսիա, Յունաստան եւ Պուլկարիա համաձայն են 300 քմ. երկարութեամբ քարիւղատարը կառուցել Ուրայներէն Պուլկարիոյ Պուրկաս Սեւ ծովու նաւահանգիստը, ապա՝ նոր խողովակի մը միջոցաւ հիւսիսային Յունաստանի Ալեքսանտրուփոլիս նաւահանգիստը։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Լոնտոնի սակարանին մէջ, դրամանիշներու փոխանակման սակը հետեւեալն էր երէկ կէսօրին.

● Մէկ սթերլին	1.5524/34$
Ամերիկեան տոլարի փոխանակման սակերը.	
Մարք	1.4726/36
Զուիցերիական ֆրանք	1.1890/00
Պելճիքական ֆրանք	30.28/32
Ֆրանսական ֆրանք	5.0419/69
Իտալական լիր	1564.3/5.8
Եէն	105.26/36
Շուէտական քուրոն	6.7820/20
● Մէկ օնս ոսկին	396.25/396.75$

ԱԶԴԱԿ ՀԵՌ. ԽՄԲ. 239186 (ՊԷՅՐՈՒԹ) ,260780-583026 (ՊՈՒՐՋ ՀԱՄՈՒՏ) ,260115 (ՏՊԱՐԱՆ)
AZTAG, TEL.RED. 239186 (BEIRUT) ,260780-583026 (BOURJ HAMMOUD) , 260115 (IMP.) ,P.O.B. 80860, BOURJ HAMMOUD
ԱԶԴԱԿ
المطبعة ٢٦٠١١٥ - بيروت - ٢٣٩١٨٦ هاتف دار التحرير
ص.ب ٨٠٨٦٠ برج حمود - ٢٦٠٧٨٠-٥٨٣٠٢٦ برج حمود
ازتاك